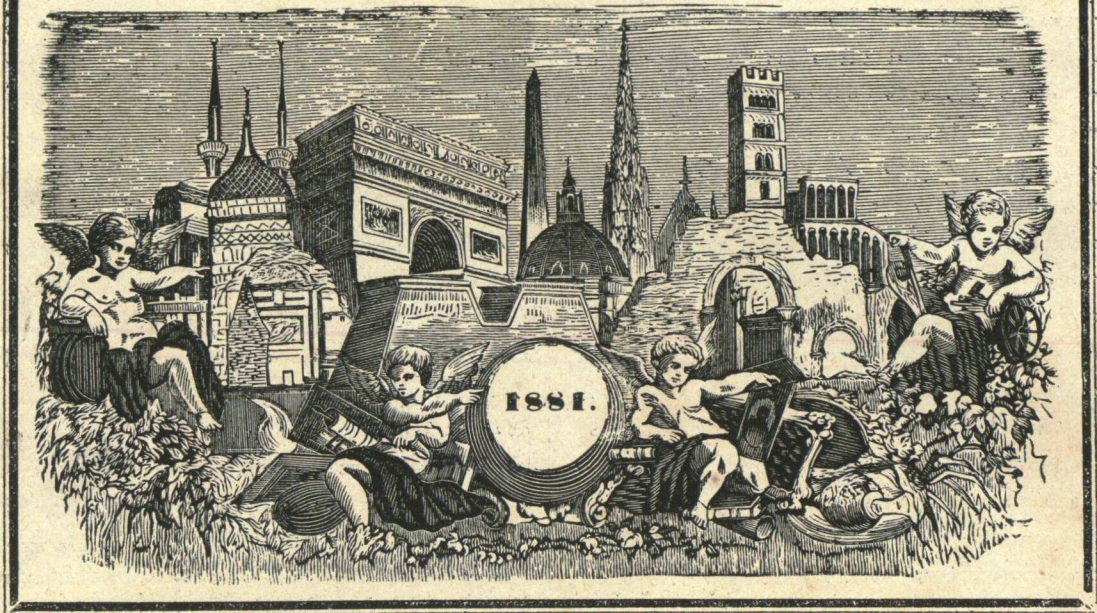

ΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1881.

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

ΤΕΥΧΟΣ ΛΕ'.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

ὑπό Ν. Κ. Μακάρου.

(Ἴδε σελ. 1026 τεύχος ΛΓ'.)

α Ἄλλ' οὗτος οὐδέποτε ἐν ταῖς δυστυχίαις αὐτοῦ ἀνύψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, ἢ οὐδέποτε ἔρριψεν ἐν τῇ εὐτυχίᾳ αὐτοῦ τὰ βλέμματα πρὸς τὴν γῆν; Μήπως ἡ φύσις τόσο μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ ἐστίν, ὥστε νὰ μὴ δύνηται νὰ θεωρήσῃ αὐτὴν, ἢ νομίζει αὐτὴν ἀπλούστατον ἀποτέλεσμα τῆς τύχης; Ποία ὁμῶς τύχη ἔτι δυνατόν νὰ κατορθώσῃ, νὰ συνενώσῃ καὶ συνδυάσῃ τὴν ἄτακτον καὶ ἀντάρτιδα ὕλην καὶ καθυποτάξῃ αὐτὴν εἰς τάξιν τοσοῦτον ἐντελεῖς; » chateaubriand Τὸ Πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ. Περὶ τῆς γενικῆς θεωρίας τοῦ Κόσμου).

Ἐτερος συγγραφεὺς ἐπίσης σπουδαῖος ὁ Bernardinde du Saint-Pierre γράφων περὶ τῆς εἰς ἄλλην ζωὴν πιστεως αναφέρει καὶ τὰ ἐξῆς «αδυνατόν ἐστὶ τῷ ἀνθρώπῳ οὐδέν» τυπὸν νὰ φαντασθῇ, ἢ οὐδέμιν ἰδέαν νὰ παραγάγῃ, ἐν τῷ

νόμῳ αὐτοῦ, ὧν τὸ πρότυπον οὐχ ὑφίσταται ἐν τῇ φύσει· ὁ λόγος αὐτοῦ ἀναπτύσσεται διὰ τῶν φυσικῶν λόγων. Ὑπάρχει λοιπὸν Θεὸς, διότι ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὴν ἰδέαν Αὐτοῦ. . . . Μήπως ὁμῶς ἐπιθυμῶμεν ὅπως ὁ Θεὸς ἐκδηλωθῇ ἡμῖν ἐν τῇ τελειότητι αὐτοῦ διὰ τῆς ἀπ' εὐθείας πρὸς ἡμᾶς συγκοινωνίας, ἄνευ οὐδενὸς διαμέσου μεταξύ ἡμῶν καὶ Αὐτοῦ; Τί ἠδύνατο ὁμῶς τότε νὰ συμβῇ ἂν ἡ πηγὴ πασῶν τῶν ἀληθειῶν καὶ πάντων τῶν αἰσθημάτων συνεκoinώνει ἀπ' εὐθείας μετ' ἡμῶν; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς ἔθηκεν ἡμᾶς ἐν ἀρμοδίᾳ τῶν ἀποστάσει ἀπὸ τῆς ἀπείρου Αὐτοῦ μεγαλειότητος, ὥστε νὰ ὦμεν ἱκανῶς μὲν πλησίον ὥστε νὰ ἐυνάμεθα νὰ διορθῶμεν Αὐτὸν, ἱκανῶς δὲ μακρὰν ὥστε νὰ μὴ μηδενίζομεθα καὶ καταστραφώμεθα ὑπ' Αὐτοῦ. Ἐὰν δ' ἐνίοτε συγκοινωνῇ μετ' ἡμῶν στενωτέρην, ἢ συγκοινωνία αὕτη δὲν συμβαίνει διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν ὑπερφάνων ἐπιστημῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς τῶν ἡμετέρων ἀρετῶν » ἀλλαγῆ δὲ ὁ αὐτὸς συγγραφεὺς λέγει «ὁ Νεύτων, ὅστις τοσοῦτο δεισιδέυσεν εἰς τοὺς νόμους τῆς φύσεως, οὐδέποτε προέφερε τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ χωρὶς νὰ ἐκβάλῃ τὸν πῖλον αὐτοῦ· ἐνησμενίζετο ν' ἀκαπολῆ τὴν ὑπερτάτην Αὐτοῦ ἐννοιαν ἐν τῷ μέσῳ τῶν

διασκεδάσεων αὐτοῦ καὶ ἐθεώρει αὐτὸν ὡς τὸν πόλον ἀπάντων τῶν ἐθνῶν. Ὁ Ὀλλανδὸς Corneille Le Bruyn ἀναφέρει ὅτι εὐρισκόμενος ποτε μετὰ τινων ξένων ἐν συμποσίῳ, ὅπερ ἡτοίμασεν αὐτοῖς ὁ Νεύτων, οὗτος προέπτε κατά τὰ ἐπιδόρπια εἰς ὑγείαν τῶν ἀνθρώπων ὄλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου, οἵτινες πιστεύουσιν εἰς τὸν Θεόν· ἡ πρόποσις αὐτοῦ αὕτη ἰσοδυναμεῖ πρὸς πρόποσιν γενομένην ὑπὲρ τῆς ὑγείας ἅπαντος τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Τόσαι γλῶσσαι, τόσα διάφορα ἦθη καὶ ἔθιμα, τόσα ἔθνη, εὐρισκόμενα ἐνίοτε ὑπὸ λίαν περιωρισμένην διανοητικὴν ἀνάπαυσιν, ἦτο δυνατόν νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Θεόν, ἂν ἡ εἰς αὐτὸν πίστις ἦτο ἀποτελεσμα παραδόσεως, ἢ ὑψηλῆς μεταφυσικῆς θεωρίας; οὐχί· ἡ ἔννοια αὕτη γεννᾶται, ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐκ τοῦ ἀπλοῦ θεάματος τῆς φύσεως. Ἡρώτων ποτὲ πτωχόν τινα ἄραθα τῆς ἐρήμου ἀμαθῆ, ὅπως οἱ πλεῖστοι τῶν ἀράθων, πόθεν ἐθεβαιώθησθε ὅτι ὑπάρχει Εἷς Θεός; Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀπεκρίθη, καθ' ὃν γινώσκω, ἐάν, διὰ τῶν ἐπὶ τῆς ἄμμου ὑπαρχόντων ἰχνῶν, διήλθεν ἄνθρωπος, ἢ ζῶον » (Bernandin de Saint-Pierre Μελέται περὶ τῆς φύσεως).

Ὁ δὲ κύριος Βράιλιας, ὁ νῦν πρεσβευτὴς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως παρὰ τῆ Κυβερνήσει τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας ἐν ταῖς ἐσχάτως ἐκδοθεῖσι Διατριβαῖς αὐτοῦ Περὶ Ψυχῆς, Θεοῦ καὶ Ἡθικοῦ Νόμου ὡς βᾶσιν τῶν ἀποδείξεων περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπάρξεως λαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ πρώτου αἰτίου, οὗ ἄνευ οὐδὲν τῶν ὄντων ἐστὶ δυνατόν νὰ ὑφίσταται· ἐνθα πρὸς μαρτυρίαν τῶν λεγομένων αὐτοῦ ἀναφέρει τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους « εἴπερ μηδὲν ἐστὶ τὸ πρῶτον ὅλως αἴτιον οὐδὲν ἐστὶ » τὸ τοῦ Λεϊβνιτίου « ἐάν τὸ ἀναγκαῖον ὄν δὲν ὑπάρχη, οὐδὲν ἕτερον ὄν ἐστὶ δυνατόν νὰ ὑπάρξη· ὡς καὶ τὸ τοῦ Βοσσουετίου ἀξίαν μόνον ἡσυχίαν τὸ « μηδὲν ὑπάρξη » αἰωγίως τὸ μηδὲν, θὰ ὑπάρχη ». Ἰδού δὲ αὐτολεξεῖ τί λέγει περὶ τοῦ πρώτου αἰτίου α. . . . ἐάν λάθωμεν ὑπ' ὄψιν ἐκείνην τὴν ἄλυσιν τῶν αἰτίων, καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἐξ ἧς συνίσταται ὁ κόσμος καὶ ἡν μελετᾷ ἡ ἐπιστήμη, θέλομεν κατανοήσει, ὅτι ἀρχὴ τῆς σειρᾶς ταύτης δὲν δύναται νὰ ἦναι τὸ μηδὲν, ἀλλὰ πρώτη τις ἐνέργεια, ἐξ ἧς αἱ ἄλλαι

πᾶσαι. Ἄλλ' ἡ πρώτη αὕτη ἐνέργεια δύναται νὰ ἔχη ἄλλην πρὸ αὐτῆς; βεβαίως ὄχι, διότι τότε δὲν θὰ ἦτο πρώτη. Τί εἶναι λοιπὸν ἡ πρώτη αὕτη ἐνέργεια; Εἶναι αἴτιον πρῶτον, ὃ πρὸ αὐτοῦ δὲν ἔχει ἕτερον καὶ εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο αἴτιον φάνομεν ἐξ ἀνάγκης, διότι ἄνευ αὐτοῦ ἡ σειρά τῶν αἰτίων θὰ ἤρχετο ἐκ τοῦ μηδενός, ὅπερ ἀδύνατον, διότι τὸ μηδὲν καὶ τὸ ὄν ἀποκλείονται ἀμοιβαίως. Ἐκαστον ὄν ἐρχεται ἐξ ἄλλου ὄντος καὶ τοῦτο πάλιν ἐξ ἄλλου, καὶ εἰ μὴ ὑπῆρχεν αἴτιον πρῶτον, ἐξ οὗ τὰ πάντα, τὸ πρῶτον ὄν θὰ ἤρχετο ἐκ τοῦ μηδενός. Αὐτὸς ὁ λόγος λοιπὸν μᾶς ἀναγκάζει νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν ὑπαρξιν πρώτου αἰτίου καὶ ἀληθῶς αἰτίου, διότι πάντα τὰ ἄλλα περιορίζονται ἀμοιβαίως, δὲν εἶναι αἴτια εἰμὴ σχετικῶς πρὸς τὰ κατώτερα, ἀλλ' ὡς πρὸς τὰ ἀνώτερα εἶναι ἀποτελεσματα ὥστε κυρίως αἴτια δὲν εἶναι· κυρίως δὲ καὶ καθ' αὐτὸ αἴτιον εἶναι μόνον τὸ πρῶτον, καὶ ἐάν ὁ λόγος εἶναι πίστις εἰς τι αἴτιον, ὡς ἐλέγουμεν ἀνωτέρω, πρέπει νὰ συμπληρώσωμεν τὴν ἔκφρασιν ταύτην καὶ νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ λόγος εἶναι πίστις εἰς ἓν αἴτιον πρῶτον; Σημαίνει, ὅτι ἄφ' αὐτοῦ ὑπάρχει, ὅτι πάντοτε ὑπῆρχε καὶ θέλει ὑπάρχει, ὅτι ἐξ οὐδενός ἐξαρτᾶται, ὅτι δὲν εἶναι σχετικόν, ὡς τὰ ἄλλα, ἀλλ' ἀπόλυτον, ὃ ἐστὶ κατὰ πᾶσαν ἔννοιαν ἄπειρον. Ἄνευ τοῦ ἀπείρου τούτου αἰτίου ὁ πρῶτος κρῖκος τῆς ἀλύσεως τῶν σχετικῶν αἰτίων, θὰ ἦτο ἄνευ αἰτίου, θὰ ἤρχετο ἐκ τοῦ μηδενός, ὅπερ ὁ λόγος δὲν ἀνέχεται. Ἐάν δὲ τις ἀντεῖπη, ὅτι οὔτε τὸ πρῶτον καὶ αὐθύπαρκτον τοῦτο αἴτιον ἀνέχεται ὁ λόγος, διότι δὲν δύναται νὰ τὸ καταλάβῃ, ἀπαντῶμεν, ὅτι καὶ μὲν δὲν δύναται νὰ τὸ καταλάβῃ, διότι τὸ ἄπειρον δὲν καταλαμβάνεται, καθὼ ὑπερβαῖνον τὰ ὄρια πάσης καταλήψεως, ἀλλ' οὐχ ἦτο δυνατόν νὰ τὸ νοήσῃ, καὶ μάλιστα οὐδὲν δύναται νὰ νοήσῃ ἄνευ αὐτοῦ, διότι ἀληθῶς ἄνευ πρώτου αἰτίου οὐδὲν αἴτιον, ὡς εἶπεν ὁ Ἀριστοτέλης, ὥστε ἄς τὸ ἐπαναλάβωμεν, λέγοντες, ὅτι ὁ λόγος οὐσιωδῶς οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰμὴ πίστις εἰς τι αἴτιον, τοῦτο ἐννοούμεν, ὅτι εἶναι πίστις εἰς τὸ αἴτιον πρῶτον, δηλαδή πίστις εἰς τὸν Θεόν. » (Π. Βράιλια. Διατριβαὶ Περὶ Ψυχῆς, Θεοῦ καὶ Ἡθικοῦ Νόμου. Διατριβὴ Δευτέρα.)

Ὅτι δὲ ὁ ἄνθρωπος φέρει φύσει ἐν ἑαυτῷ τὴν ἔννοιαν τοῦ αἰτίου περὶ τούτου οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν· ἂν τις ἐξετάσῃ τὸν ἄνθρωπον κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἡλικίας καὶ καθ' ἅπαντας τοὺς βαθμοὺς τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ ἀμέσως θέλει πεισθῆ ὅτι δὲν δύναται νὰ νοήσῃ τὸν κόσμον ἄνευ αἰτίου καὶ ἐπομένως ἄνευ πρώτου αἰτίου. Ὁ παῖς, μόλις ψελλίζει καὶ ἀμέσως ἄρχεται διὰ τῶν ἡμιερημιμένων αὐτοῦ λέξεων νὰ ζητῇ τὴν αἰτίαν τῶν διαφόρων πραγμάτων, ἅτινα ὑπὸ τὰ αἰσθητήρια αὐτοῦ ὑποπίπτουσι· καὶ ὁ μᾶλλον ὀμαθῆς ἐν ταῖς διαφοραῖς συνδιαλέξεσιν αὐτοῦ δὲν παύει νὰ μανθάνῃ καὶ νὰ ἐρευνᾷ τὴν αἰτίαν τῶν διαφορῶν γεγονότων τοῦ κύκλου αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἐπιστήμων γηράσκει ἐν τῇ ἐρευνῇ καὶ τῇ ἐκζητήσει τῆς ἀληθείας, προσπαθεῖ ν' ἀνακαλύψῃ καὶ ἓνα μόνον νόμον τῆς φύσεως διότι ἔχει βᾶσιν τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· οὐδὲν ἄνευ αἰτίου.

Ἄλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω, πῶς ἄλλως δύναται νὰ ἐξηγηθῇ τὸ πάντοτε καταστασάνίζον τὸν ἄνθρωπον ἐνστιγμα τῆς ἐπ' ἄπειρον ἀναπτύξεως αὐτοῦ ἂν οὐχὶ διὰ τῆς μετὰ πεποιθήσεως παραδοχῆς τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀπείρου ὄντος; Ὁ ἄνθρωπος οὐδέποτε ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ μένει εὐχαριστημένος ὅ,τι δήποτε καὶ ἀπολαύσῃ αἰωνίως ποθεῖ. Καὶ ἐνῶ νομίζει, ὅτι θὰ εὐτυχήσῃ ἅμα τῇ ἀπολαύσει τοῦ νῦν ποθουμένου, μόλις ὅμως ἀπολαύει αὐτὸ καὶ ἀμέσως κορηννύμενος, νέους πάλιν πόθους ποθεῖ, καὶ ὑπὸ νέων βασάνων βασανίζεται πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν νέων αὐτοῦ πόθων καὶ ἐπιθυμιῶν, καὶ οὕτως αἰωνίως ποθῶν κλίνει ἐπὶ τέλους τὴν κεφαλὴν ἀπέναντι τοῦ θανάτου, χωρὶς οὐδὲν νὰ μὲν εὐχαριστημένος ἐκ τῶν ἀπείρων αὐτοῦ πόθων, οἵτινες καθ' ἑκάστην αὐτὸν περιστοιχίζον. Πῶς λοιπὸν ἦτο δυνατόν ἐν τῇ πεπερασμένῃ αὐτοῦ φύσει νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τοῦ ἀπείρου, καὶ διακαῶς νὰ ποθῇ νὰ συλλάβῃ αὐτὸ καὶ ζήσῃ ἐν αὐτῷ, καίτοι ὑπὸ διαφορῶν μορφῶν αὐτὸ συλλαμβάνει, ἂν τοῦτο πράγματι δὲν ὑφίστατο; ἢ πῶς ἄλλως δύναται τις νὰ ἐξηγήσῃ τὰς στερεώσεις, τοὺς στεναγμούς καὶ τὰς καταδιώξεις τῶν ἐναρέτων, τὴν εὐτυχίαν καὶ τὰς ἀπολαύσεις πασῶν τῶν τοῦ βίου ἡδονῶν τῶν πονηριῶν καὶ αἰσχροβίων ἀνθρώπων ἂν οὐχὶ διὰ τῆς ἀπεριορίστου πίστεως

τῆς εἰς τὸν Θεὸν ὑπάρξεως:

Ναὶ· ἀνεξαρτήτως παντὸς συλλογισμοῦ καὶ πάσης θεωρίας, ἐκτὸς τῆς γῆς ἡμῶν ταύτης, ἐκτὸς τῶν ἀπειραριθμῶν κόσμων, οἵτινες ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς ἡμῶν δίκην μαρμαιρόντων λαμπτήρων λυφρῶνται, ἐκτὸς τῆς ὕλης, ὑπάρχει Θεὸς ἄπειρος καὶ ἀπόλυτος, ὅστις ἐν τῇ ἀπέριφ Αὐτοῦ Παναγαθότητι ηὐδόκησε νὰ γνωρίσῃ διὰ τῆς θρησκείας Ἐαυτὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι ἄλλως ἦτο ἀδύνατον τῷ ἀνθρώπῳ νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν Αὐτοῦ διὰ μόνων τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων.

Ἄλλὰ διατί ἄρα γε ἀπόλυτος ἀνάγκη ἦτο, ὅπως ὁ ἄνθρωπος γνωρίσῃ τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ; Ὁ λόγος ἐστὶν ἀπλούστατος, ὁ ἐξῆς. Ὁ νοῦς πιστεύει ἐνδομύχως, ὅτι πᾶν ὄν ἔχει σκοπὸν τινα πρὸς ὃν ὀφείλει πάντοτε νὰ τείνῃ διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ δυνάμεων, ἄς ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ ἔλαβεν. Ὁ δὲ σκοπὸς τῶν ὄντων ἐστὶν ἀνάλογος πάντοτε τῶν μέσων, ἦτοι τῶν δυνάμεων, ἅπερ κέκτηται. Ἄρα καὶ ὁ ἄνθρωπος, ὡς μέλος ἀναπόσπαστον τῆς ὄλης δημιουργίας ἀποτελῶν, ἔχει ἐξ ἅπαντος καὶ αὐτὸς σκοπὸν τινα ὀρισμένον, ὃν ὀφείλει νὰ ἐκπληρώσῃ διὰ τῶν καταλλήλων μέσων, ἅπερ καὶ οὗτος κέκτηται, ὅπως καὶ τὰ λοιπὰ ὄντα.

Ἐάν δὲ πρὸς τούτοις ἀντιπαραβάλωμεν τὰ μέσα αὐτοῦ ταῦτα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ὄντων ἀναγνωρίζομεν σύναμα, ὅτι καὶ ὁ προορισμὸς αὐτοῦ λίαν ὑψηλότερός ἐστι σχετικῶς ὡς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς λοιπῆς περὶ αὐτὸν φύσεως. Ἄλλὰ διὰ νὰ πεισθῇ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι ὀφείλει δι' ὄλων αὐτοῦ τῶν δυνάμεων νὰ ἐνεργῇ, πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, πάντα δὲ κόπον καὶ στεναγμὸν, ταλαιπωρίας καὶ δάκρυα νὰ παρασβλέπῃ, τὰ πάντα δ' ἀγογγύστως καὶ μεθ' ὑπομονῆς νὰ ὑποφέρῃ μόνον πρὸς ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἐπλάσθη, ἔπρεπεν ἐξ ἀνάγκης πρὸ παντὸς ἄλλου νὰ γνωρίσῃ τίς ἦτο ὁ προορισμὸς αὐτοῦ εἰς τὸν ὀρισμένον αὐτοῦ σκοπὸν, διότι ἀναλόγως τῆς φύσεως τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ καὶ ἀναλόγως τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς σοφίας Αὐτοῦ θὰ συνεπέριαινε καὶ περὶ τῆς σπουδαιότητος καὶ τοῦ μεγαλείου καὶ αὐτοῦ τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ καὶ ἀναλόγως ἐπομένως θὰ εἰργάζετο

διὰ νὰ δυνήθῃ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν, εἰς ὃν προὐρίσται, προορισμόν. Ἐκ τούτων ἔπεται, ὅτι πρῶν ἢ ἀρξῆται ὅπως πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ ἐργάζηται, ὄφειλε πρὸς παντὸς ἄλλου, νὰ φροντίσῃ ὅπως λάβῃ ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ Δημιουργοῦ αὐτοῦ, ἥτοι νὰ λάβῃ γνῶσιν τοῦ ἀπείρου καὶ ἀπολύτου ὄντος. Καὶ ἐπειδὴ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον, ὅπως ὁ πεπερασμένος ἄνθρωπος γνωρίσῃ τὸ ἄπειρον, ὅπως τὸ ἀσθενέστατον δημιουργήμα γνωρίσῃ ἄρ' ἑαυτοῦ τὸν Παντοδύναμον αὐτοῦ Δημιουργόν ἔπεται ὡς ἀναγκαῖα συνέπεια, ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς θὰ ἐνάγει καὶ θὰ ἐματαιούτο οὕτως ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ ὑψηλοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ· διότι οὗτος ἐξάπαντος οὐδέποτε θ' ἀπεφάσιζε πάσας τὰς ταλαιπωρίας νὰ ὑποφέρῃ πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ, εἰμὴ πρότερον θετικῶς δὲν ἐπληροφορεῖτο τίς ἦτο ὁ Δημιουργὸς αὐτοῦ. Πρὸς πρόληψιν λοιπὸν τοῦ ναυαγίου καὶ τῆς ματαιώσεως τοῦ ὑψηλοῦ τούτου σχεδίου τοῦ Θεοῦ, ἠδύοχησεν οὗτος, ὡς ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ὅπως προσφέρῃ χεῖρα βοήθειας τῇ ἀδυναμίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦς καὶ ἀποκαλύψῃ Αὐτὸς Ἐαυτὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον· ὥστε, γνωρίσας οὗτος τὸν Δημιουργόν αὐτοῦ, καὶ κατανοήσας τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν ν' ἀναλάβῃ τὸν μέγαν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐκπλήρωσεως αὐτοῦ. Ἐπρεπεν ὅθεν ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ ν' ἀποκαλυφθῇ, διότι ἄλλως οὐδὲν θὰ κατάρθου ὁ ἄνθρωπος διὰ μόνων τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων. Μάρτυς τῆς ἀληθείας ταύτης ἐστὶν ἡ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, ἐνθα σαφῶς καταδείκνυται, ὅτι ὁ νοῦς προσπαθῶν νὰ μνηθῇ δι' ἑαυτοῦ τὰ μυστήρια τοῦ ἀπείρου ρίπτεται ἀποσκοπέλου εἰς σκόπελον, ἀπὸ ἀντιφάσεως εἰς ἀντιφάσεις καὶ ἐπὶ τέλους μὴ δυνάμενος νὰ συλλάβῃ τὸ ἄπειρον εἰς τοιαύτην σκοτοδενίασιν περιπίπτει, καὶ εἰς τοιοῦτους σαθροὺς συλλογισμοὺς ὥστε τολμᾷ ν' ἀποκλῆθῇ διὰ τοῦ Ἐγέλου τὸν ἄνθρωπον Θεόν!!

Ἄλλ' ἐὰν διὰ τῆς θρησκείας ἀποκαλύπτεται ὁ Θεὸς τῷ ἀνθρώπῳ καὶ ἐὰν δι' αὐτῆς γνωρίζει σύναμα τὸν προορισμόν αὐτοῦ καὶ τὰ διάφορα αὐτοῦ καθήκοντα, ἔπεται ἀναγκαιῶς, ὅτι ἀληθῆς θρησκεία ἐστὶν ἐκείνη, ἥτις δύναται νὰ ἐκπληρώσῃ κατὰ πάντα πάντας τοὺς ὅρους τούτους συμφώνως πρὸς τὴν φύσιν αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκ

δὲ τῆς ἀντιπαθέσεως τῶν διαφόρων θρησκευμάτων καὶ τούτων πρὸς τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας, τὰς τάξεις καὶ τὸν προορισμόν τοῦ ἀνθρώπου ἀποδεικνύεται καὶ ἀναγνωρίζεται, ὅτι τὸ μόνον θρησκεῦμα, ὅπερ δύναται νὰ ἐκνοποιήσῃ τὰς τάξεις τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ὁ Χριστιανισμός. «Ὁ Χριστιανισμὸς εὐρισκόμενος ἐν θαυμασίᾳ συμφωνίᾳ μετ' ἀπάντων τῶν αἰσθημάτων καὶ πόθων τῆς ἀνθρωπότητος, εὐρισκόμενος ἐν ἀρμονίᾳ μετὰ τῆς φωνῆς τῶν διαφόρων λαῶν ὅπως καὶ μετὰ τῆς μαρτυρίας τῆς ἀτομικῆς συνειδήσεως, παρέχει τὸν ἀξιόχρεον λόγον παντός, ὅπερ ὁ ἄνθρωπος ἐπεθύμει, ἤλπιζε καὶ προησθάνετο... Οὕτω λοιπὸν ἡ τρανωτέρα ἀπόδειξις τῆς ἀθανασίας ἐστὶν ὁ Χριστιανισμὸς, ὅπως καὶ ἡ πειστικότερα ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐστὶν ἡ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. Ἐκ τῆς στενῆς καὶ ἀναγκαιᾶς σχέσεως, μετ' ἧς συνεννοῦνται καὶ συνοπστηρίζονται, ἀριθίλως καταφαίνεται, ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς ἐστὶν ὁ νόμος τῆς ἀθανασίας, ἡ δὲ ἀθανασία ἡ ὑψίστη ἐπικύρωσις τοῦ Χριστιανισμοῦ» (Baguena ult de Puchesse Ἡ ΑΘΑΝΑΣΙΑ Περὶ Χριστιανισμοῦ).

Πρὸς τούτοις διὰ τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπεκαλύφθη τὸ μυστήριον τοῦ Τριαδικοῦ τῆς Θεότητος, ἀπέναντι τοῦ ὁποῦ το ὄμμα καὶ τῆς ὀξυδερκεστέρως μεγαλονοίας θαμβοῦται καὶ ἐπισκοτίζεται, καὶ ἡ μεγαλοφυστέρως μεγαλοφυΐα μηδενούται καὶ ἐξαφανίζεται.

Καὶ ἔστι μὲν ἀληθές, ὅτι καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ νέου τούτου θρησκεύματος, τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ἄνθρωπος ἐπίστευε, καίτοι ἀμυδρῶς, εἰς τὸ μυστήριον τοῦτο· ἀλλ' ὅμως διὰ μόνου τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπεκαλύφθη μετ' ἀπάσης τῆς δυνατῆς αὐτοῦ ἐκδηλώσεως καὶ λαμπρόητος, καθόσον ἦτο δυνατόν τῷ ἀνθρώπῳ ἵνα νοήσῃ αὐτό. Τὸ μυστήριον τοῦτο ἀκολούθως ἐρρευνηθὲν καὶ ἐπὶ τῆς λυδίας λίθου τῆς φιλοσοφίας προστριβέν, οὐ μόνον ἀνεγνωρίσθη, ὅτι ἐν πληρεστάτῃ ἀρμονίᾳ καὶ μετὰ τοῦ ὀρθοῦ λόγου διατελεῖ, ἀλλ' ὅτι καὶ δὲν δύναται νὰ νοηθῇ ἢ ὑπαρξῆς τοῦ Θεοῦ ἄνευ τῆς Τριαδικῆς Αὐτοῦ Προσωπικότητος. Τὴν ἀκατάληπτον ταύτην αὐτοῦ ιδιότητα ἠδύοχησεν ὅπως ἀποκαλύψῃ ἡμῖν καὶ δι' αὐτῆς τῆς φύσεως, δη-

μιουργήτας ἅπαντα τὰ ἐν αὐτῇ ὄντα τριαδικά. Δυστυχῶς οὐδὲν ἐνταῦθα δυνάμεθα νὰ διαλάβωμεν περὶ τῶν φιλοσοφικῶν τούτων ἀληθειῶν, καὶ διότι ὁ γῶρος στενός καὶ διότι προ-

απαιτεῖται ἡ γνῶσις προεισαγωγικῶν τινῶν φιλοσοφικῶν ἀρχῶν, αἵτινες οὐκ ἔστι δυνατόν νὰ ἐκτεθῶσιν ἐνταῦθα.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν,

Ο ΑΡΑΨ ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ ΣΙΒ-ΟΥ ΑΜΕΜΑ.

ὅτι θρησκεία ἐστὶ συγκατάβασις ἀποκαλύψεως τοῦ ἀπείρου ὄντος πρὸς τὸν πεπερασμένον ἄνθρωπον, μετὰ διακοινωνίσεως τῶν ἀναγκαίων νόμων πρὸς ἐπιτυχῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων καὶ

τοῦ προορισμοῦ αὐτοῦ.

Πλὴν ὅμως καίτοι ὁ Δημιουργὸς ἠδύοχησε νὰ ἀποκαλύψῃ τῷ ἀνθρώπῳ ὅτι οὐδέποτε θὰ ἠδύνατο νὰ κατορθώσῃ διὰ μόνου τοῦ ἀσθενοῦς αὐτοῦ νοῦς, οὐχ ἤττον ὅμως δὲν ἠθέλησεν ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν καὶ ἑτεροκίνητον μηχανήν· διὰ

τούτο ἀφῆκεν εἰς τὴν αὐτενέργειαν πλέον καὶ τὰς δυνάμεις αὐτοῦ τὴν ἀνακάλυψιν πασῶν τῶν ἀληθειῶν, ἃς ἠδύνατο διὰ τοῦ ἰδρωτὸς καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐρευνῆς νὰ ἀνακαλύψῃ, ὅπως οὕτω καταστῆ οὗτος καὶ ἀξιόμισθος ἀπέναντι τοῦ Πλάστου αὐτοῦ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος, ὑπὸ τοῦ ἐλαττήριου τοῦ ἔρωτος τοῦ εἰδέναι ὠθούμενος, ἤρξατο, σὺν τῇ διανοητικῇ αὐτοῦ ἀναπτύξει νὰ ἐξετάζῃ καὶ ἐρευνᾷ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸν περὶ αὐτὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, βαθμηδὸν δὲ, καθ' ὅσον προώδευε τὸν ἐσωτερικόν, ἦτοι τὸν ἠθικοδιανοητικὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τέλους ἀναπετάσας τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ πτέρυγας ἀνυψώθη καὶ μέχρι τῆς διὰ τοῦ συλλογισμοῦ ἀνακαλύψεως καὶ ἀποδείξεως ἐκείνου τοῦ ὄντος, οὐπερ τὴν γνῶσιν ἀρχῆθεν ἐξ ἀποκαλύψεως εἶχε, τούτεστι τοῦ Θεοῦ. Ἐντεῦθεν γεννᾶται ἡ Ἐπιστήμη, ἥτις ἐστὶ καθαρὸν προϊόν τῆς διανοητικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐργασίας, καὶ ἥτις, καθὰ ἐγράφομεν ἀλλαχοῦ ἄλλοτε, οὐδὲν ἕτερόν ἐστι, παρὰ ἄ ὁ μέγας καὶ πολυσέλιδος ἐκεῖνος κώδῆξ, ἐν ᾧ ἐγγεγραμμένη ὑπάρχει γυροῦσιν ἀνεξιτήτοις γραμμασίν ἅπανα ἡ πνευματικὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐργασία, δι' ἧς ἀνεκαλύφθη ἡ προὔπαρχουσα αἰτία τῶν ὄντων, τὰ πολυάριθμα ἄρθρα τῶν καθολικῶν νόμων, καθ' οὓς ἡ φύσις ἐνεργοῦσα ἐξωτερικεύεται καὶ ἡ ἐπιτυχανόμενη διὰ τῶν, ὡς μέσων, νόμων σκοπιμότης τῶν ὄντων» ἢ ὁπερ, ταῦτ' ἄ Ἐπιστήμη ἐστὶν ἡ κατ' ἄνθρωπον γνῶσις τῆς ὀντότητος, ἦτοι τῆς ἀληθείας, διότι πᾶσα ὀντότης ἀληθεία ἐστὶ.

Οὕτω λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος ἀναλαβὼν τὸν ἀγῶνα τῆς ἐρευνῆς τῶν ὄντων, τοῦ χρόνου προϊόντος, παρήγαγε καὶ ἐσυστηματοποίησε τὰς νῦν ὑπαρχούσας διαφοροὺς ἐπιστήμας, ὧν ἐκάστη ἔχει ἴδιον ἀντικείμενον ἐρευνῆς, πρὸς εὐκολωτέραν ἐπίτευξιν τοῦ ὑψηλοῦ σκοποῦ, ὃν ἡ Καθολικὴ Ἐπιστήμη ἀνευδότης ἀρχῆθεν ἐπεδίωκεν, ἦτοι τὴν διὰ τῆς ἐρευνῆς τῆς φύσεως καὶ τοῦ συλλογισμοῦ ἀνακάλυψιν τῆς ἀληθείας, ἧς τὴν γνῶσιν πανταχοῦ καὶ πάντοτε ὁ ἄνθρωπος ποθεῖ καὶ εἰς τὴν κατάληψιν τῆς ὁποίας διακαῶς ἐπιθυμεῖ νὰ εἰσδύσῃ. Οὕτως ἐπὶ παραδείγματι ἡ Φυσικὴ ἀναλαμβάνει τὴν ἀνακάλυψιν τῶν νόμων, καθ' οὓς τὰ διάφορα φυσικὰ φαινόμενα παράγονται, ζητεῖ

νὰ μάθῃ καὶ ἐξακριβώσῃ πῶς, παρ. χαρ. τὰ σώματα ἐλεύθερα ἀφιέμενα πίπτουσι, ἢ πῶς τὸ φῶς παράγεται καὶ ὑπὸ ποίους νόμους ὑπόκειται. ἢ Ἀστρονομίαν, ἢ ὡραία αὕτη ἐπιστήμη, ἢ ἀναγκάζουσα τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἄκοντα, νὰ λησμονήσῃ τὴν μικροσκοπικὴν αὐτοῦ κατοικίαν καὶ νὰ ῥιφθῇ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀτελευτήτου, προσπαθεῖ νὰ προσδιορίσῃ τοὺς νόμους, καθ' οὓς τὰ διάφορα οὐράνια σώματα ἐν τῷ διαστήματι κινούνται, τὰς σχέσεις καὶ ἀποστάσεις αὐτῶν ἀπ' ἀλλήλων, ἢ τὰ μεγέθη καὶ τὴν φύσιν αὐτῶν, ἐξ ἧς ταῦτα συνίστανται. ἢ Βοτανικὴ, ἢ Φυτολογία, διὰ τῶν ἐπὶ τῶν φυτῶν διαφορῶν αὐτῆς παρατηρήσεων ζητεῖ νὰ προσδιορίσῃ τοὺς νόμους, καθ' οὓς ταῦτα αὐξάνουσι καὶ ἀναπτύσσονται, τὸν τρόπον, καθ' ὃν διαιωνίζονται, ἢ τὰ διάφορα στοιχεῖα, ἐξ ὧν ταῦτα συνίστανται. Οὕτω δὲ διὰ τῶν ἰδίᾳ τούτων διαφορῶν ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων, ὁ ἄνθρωπος κατορθοῖ, κατὰ τὸ ἐνόν, ν' ἀνυψωθῇ μέχρι τῆς ἐννοίας τοῦ Αὐτουργοῦ τῆς φύσεως, διότι ἐκ τῆς γνώσεως τοῦ δημιουργήματος δύναται τις ἵνα ἐξαγάγῃ συμπεράσματα καὶ περὶ τοῦ δημιουργοῦ αὐτοῦ, καθότι ὁ τύπος αὐτοῦ ἀνεξιτήτως ἐγκεχαραγμένος διὰ παντὸς ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ.

Ἐντεῦθεν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ὕψιστος σκοπὸς τῆς Ἐπιστήμης ταυτίσσεται μετὰ τοῦ τῆς Θρησκείας μετὰ μόνης ὁμῶς ταύτης τῆς διαφορᾶς ὅτι ἐν μὲν τῇ θρησκείᾳ τὸ ἄπειρον ὄν συγκατανεύει ν' ἀποκαλυφθῇ πρὸς τὸν πεπερασμένον ἄνθρωπον, ἐν δὲ τῇ ἐπιστήμῃ τὸ πεπερασμένον ὄν τείνει διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ προσπαθειῶν ν' ἀνυψωθῇ καὶ γνωρίσῃ τὸ ἄπειρον.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΠΑΡΕΚΒΑΣΙΣ

ὑπὸ Α. Γιαννουλάτου.

(Ἴδε τεῦχος ΛΔ', σελ. 1064).

Ὁ βίος δὲν εἶναι διαπάλη ἐν ἣ ἀντίζηλοι διαφιλονεικοῦσι τὰς ἀμοιβὰς· εἶναι πορεία ἣν συνεπιχειροῦσιν ἀδελφοί, ἐν ἣ ἕκαστος κατατιθεῖς τὰς ἰδίας δυνάμεις ὑπὲρ τοῦ κοινῶ ἀγαθοῦ, ἀντα-

μείβεται διὰ τῆς ἐκδηλουμένης πρὸς ἀλλήλους γλυκύτητος, διὰ τῆς ἀπολαύσεως τῆς προσκεκολλημένης εἰς τὸ αἶσθημα ὅτι εἶναι ἄξιος τῆς εὐγνωμοσύνης ἢ ἐκτιμήσεως. Ἄμιλλα ἔχουσα ὡς ἀρχὴν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ ἀγαπᾶσθαι ἢ τοῦ θεωρεῖσθαι ὡς κάτοχον ἀπολύτων ἰδιοτήτων, καὶ ὄχι τὴν ἐπὶ τῶν ἄλλων ὑπεροχὴν ἠδύνατο νὰ καταστῇ ἰσχυροτάτη· αὕτη θὰ ἤρξανε καὶ ἀνεπίτυσε τὰ αἰσθητάματα ὧν λυσιτελεῖ ἡ ἐξάσκησις· ἐν ᾧ οἱ στέφανοι τῶν λυκείων ἡμῶν, ὅφ' οὓς ὁ μαθητὴς πιστεύει ἑαυτὸν μέγαν ἄνδρα, γεννωσικατὰ γέλαστον ὑπερροσύνην, ἧς συνετὴ ἐκπαίδευσις ὄφειλε ν' ἀποστρέψῃ ἡμᾶς, ἐὰν τὸ τοιοῦτο ὑπῆρχε φύσει, καὶ ὄχι ἐν τοῖς ἀδεξιοῖς ἡμῶν θεσμοῖς. Τὸ ἀγαπᾶν τὰς πρωτοκαθεδρίας εἶναι κωμικὸν ἢ δυστύχημα δι' ἐκεῖνον ἐν ᾧ ἐμφοχωρεῖ καὶ ἀληθῆς μάστιξ δι' ἐκεῖνους οὓς ἡ τύχη καταδικάζει νὰ ζῶσι πλησίον του. Ἡ ὑπόληψις ἥτις ἀυθορμητῶς ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπονέμεται, φέρει τούναντίον τὴν ἐνδόμυχον εἰρήνην τὴν μόνην κατεργαζομένην τὴν εὐτυχίαν δυνατὴν καὶ τὴν ἀρετὴν εὐκόλον.

Ἡ δὲ Κυρία de Genlis· Μὴ φέρετέ ποτε τὴν ἄμιλλαν ἢ μεταξὺ ἐκείνων ὧν αἱ δυνάμεις εἶναι ἴσαι καὶ οἵτινες δύνανται νὰ φθάσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον· ἡ πάλη δὲν εἶν' εὐγενῆς ἢ ἐν ἐντελεῖ ἐξισώσει προσόντων καὶ ἀποτελεσμάτων· τὰ ἀνώτερα πνεύματά εἰσιν ὀλιγάριθμα· ἡ πεφουσιωμένη ἰδέα καθ' ἣν συλλαμβάνομεν πτηνὰ εἰς τὸν ἀέρα, παράγει ἀξιογέλαστα καὶ ἀποπληνῆσεις· οὐδὲν χειρότερον ἐν τῇ ἀνατροφῇ τοῦ ἐξάπτειν τὴν κεφαλὴν ἀνοήτου, πρὸς ὃ τείνουσι πάντα τὰ δημόσια ἡμῶν ἐκπαιδευτήρια, ὅπου πᾶσα σκέψις συγκεντροῦται εἰς τὸ ὑποθάλλειν φλογερὸν πόθον διακρίσεως διὰ προτερημάτων καὶ ἐπιστήμης, λίαν ὀλεθρία ἄμιλλα διὰ τοὺς πολλοὺς. Θέλετε νὰ διώξητε ἐκ τῶν λυκείων τὸν φθόνον, τὸ μῖτος, τὰς ἀπαιτήσεις, τὴν ὑψηλοφροσύνην, τὴν ὑπερηφάνειαν; Τὴν οὕσαν ἀποδίθετε εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ ὄχι εἰς τὰ προτερήματα· μὴ στεφανοῦτε τὸν πνευματωδέστερον καὶ τὸν πολυμαθέστερον, ἀλλὰ τὸν ἐργατικώτερον καὶ τὸν ἐπιμονώτερον εἰς τὰς σπουδὰς του. Καλλιέργησατε πεφροντισμένως τὰς διαλαμπούσας ὄρμας καὶ τὰ φυσικὰ δῶρα, ἀλλὰ μὴ ἐπαινήτε

καὶ μὴ ἀμείβητε παρὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν.

Ὁ Bernardin de Saint-Pierre· Οἱ παιδαγωγοὶ οὐχ ἤττον ὀφείλουσι νὰ προφυλάττωνται ἀπὸ τῶν τὴν ψυχὴν φλογίζουσῶν μεθόδων ἢ ἀπὸ τῶν ἐξαχρευσῶν αὐτῆν.

Μακρὰν λοιπὸν τῶν σχολῶν ἡ ἄμιλλα. Αὕτη, λέγουσιν, εἶναι ἐλαττήριον· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δεῖν ν' ἀπαλλαγῶσιν αὐτῆς. Οἱ ἀπροσποίητοι καὶ ἀνεπίπλαστοι, ἄφετε τὰς ἐπαλοφὰς διὰ τοὺς ἔχοντας τὸ αἶσθημα ἐφθαρμένον· μὴ παρατιθεῖτε εἰς τὰ τέκνα τῆς πατρίδος εἰμὴ ἐδέσματα ἀπλᾶ καὶ ἰδέα ὡς ἐκεῖνα καὶ ἡμεῖς. Τίς ἡ χρεια νὰ ἐμβιβασθῇ πυρετὸς εἰς τὸ αἷμα τῶν ἵνα κυκλοφορήσῃ; ἄ; διανύσῃ τὸν φυσικὸν αὐτοῦ ροῦν· ἡ πρόνοια ἱκανῶς προέβλεψε περὶ τούτου ἐν ἡλικίᾳ τοσοῦτον ἐνεργητικῇ καὶ ἀεικινήτῳ.

Ἡ ἄμιλλα εἶν' ἀλλόκοτον ἐλαττήριον· δὲν ποιούμεν ἡμεῖς χρῆσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἐκεῖνη ἡμῶν. Ὅταν σκοπῶμεν νὰ ταπεινώσωμεν τινὰ ἀντίπαλον, ἐκεῖνη ταπεινοῖ ἡμᾶς· ὁμοίως πρὸς τὸν ἵππον, ὅστις ἐζήτησεν ἀναβάτην ἵνα τὸν ἐκδικήσῃ κατ' ἐλάφου (α), ἀγόμεθα κατὰ κρημνῶν βιαζόμενοι νὰ τρέχωμεν κατὰ ταχύτερου ἡμῶν. Οὕτω πᾶσα ἡ σταδιοδρομία τοῦ ἡμετέρου βίου πληροῦται φροντίδων, ἀνησυγιῶν καὶ ματαίων ἐπιθυμιῶν. Ἐσχον ἀνάγκην παῖς ὧν νὰ ὑπερβῶ τοὺς συντρόφους μου εἰς τὸ πίνειν, τὸ τρώγειν, τὸ περιπατεῖν, ὅπως εὐχαριστηθῶ; Διατί πρέπει νὰ μάθω νὰ προχωρῶ πέραν αὐτῶν εἰς τὰς μελέτας μου, ἵνα ἀρέσκωμαι εἰς αὐτάς; Δὲν δύναμαι νὰ διδαχθῶ τὸ ὁμιλεῖν καὶ τὸ σκέπτεσθαι χωρὶς ἀμίλλης; Αἱ ἐνέργειαι τῆς ψυχῆς δὲν εἶναι τοσοῦτο φυσικαὶ καὶ εὐάρεστοι ὡς αἱ τοῦ σώματος; Ἐὰν αὐταὶ ἀνιῶσι τὰ παιδιά, πταίουσιν αἱ μέθοδοι ἡμῶν καὶ ὄχι ἡ ἐπιστήμη· δὲν εἶναι ἐλλειψις ὀρέξεως ἐκ μέρους τῶν. Ἴδετε πόσον μιμούνται πᾶν ὅ,τι βλῆπουσι καὶ ἀκούουσι! Ἰδετε νὰ ἐλκύθητε τοὺς παῖδας πρὸς ἡμᾶς; Πράξατε ὡς ἡ φύσις· προστίθετε εὐχαρίστησιν εἰς τὰ παρ'

(α) Μῦθος Λαφοναίαν. Ὁ ἵππος θέλων νὰ ἐκδικήσῃ τὴν ἐλάφον.

ἡμῶν ἐπαγγελλλόμενα καὶ θέλουσι δράμει ἀφ' ἑαυτῶν.

Ἡ ἀμιλλα εἶναι ἡ αἰτία τῶν περισσοτέρων δεινῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὕτη εἶναι ρίζα τῆς φιλοδοξίας· διότι φέρει τὸν πόθον τῶν πρωτείων, τοῦτ' ἔστιν ἀφορᾶ πρὸς τὴν δόξαν, ἣτις κατὰ τὰς διωθέσεις καὶ τοὺς χαρακτῆρας, δεικνύεται θετική ἢ ἀρνητική, ὅθεν ἀπορρέουσι σχεδὸν πάντα τὰ κακὰ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς.

Ἐπὶ πολὺ ἐπίστευσα ἔμφυτον αὐτὴν εἰς τὸν ἀνθρωπον, ἀλλὰ σήμερον τὴν παραδέχομαι ὡς καθαρὰν τῆς παρ' ἡμῖν ἀγωγῆς συνέπειαν. Εἰς ἐμέ, ὅστις ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἀπεταξάμην τοῖς δημοσίοις ἡθεσι καὶ ἀφίστημι τοῦ κόσμου ἐπὶ μαλλον καὶ μᾶλλον ἕνεκα τῶν ἑξῶν μου, φαίνεται ὅτι ὁ ἀνθρωπος δὲν φέρεται μόνος πρὸς τὰ ἄνω, οὔτε πρὸς τὰ κάτω, ἀλλὰ φιλεῖ τὴν ἰσότητά. Τὸ αἴσθημα τοῦτο εἶναι κοινὸν εἰς ὅλα τὰ ζῶα, ὧν τὰ ἄτομα καὶ τὰ εἶδη δὲν ὑπεδουλώθησαν τὰ μὲν ὑπὸ τῶν δέ· ἐτι λοιπὸν λογικώτερον τὸ αὐτὸ νὰ συμβαίνει καὶ εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες δέονται ἀλληλοβοήθειας. Ἡ ἀγάπη ἀρα τῆς δόξης δὲν εἶναι φυσικώτερον ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ καρδίᾳ τῆς δουλείας· ὁ πρὸς τὴν ἰσότητά ἔρωσ εἶναι ὁ μέσος ὅρος μεταξύ τῶν ἄκρων τούτων, ὡς ἡ ἀρετὴ ἧς δὲν διαφέρει· εἶναι ἡ οἰκουμένη δικαιοσύνη ἣτις κεῖται ἐν τῷ μέσῳ ὅπως ἐναντιοτήτων, ὡς ἀρμονία κυβερνώσα τὸν κόσμον. Ἡ ἀμιλλα ἦν ἐμπνέμεν εἰς τοὺς παῖδας ἡμῶν εἶναι, τολμῶ εἰπεῖν, φιλοδοξία βεβιασμένη· διότι ὁ φιλόδοξος ἀποβλέπει εἰς τὸ ν' ἀναβῆ ἐπὶ τὰ πρῶτα ἀξιώματα· ἐν ᾧ ὁ ἀμιλλώμενος θέλει ν' ἀνυψωθῆ δαπάναις ἀντιζήλου τινός. Δὲν ἀρκεῖ δι' αὐτὸν νὰ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους, ἐπιθυμεῖ νὰ ἴδῃ πιπτοντας τοὺς ἀντιπάλους του. Εἶναι σκληρὸς θεός, ὅστις πρὸς τῷ νὰ καὶ τῇ λατρείᾳ, αἰτεῖ καὶ θύματα. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἡ ἐκ παιδῶν ἐμβαλλομένη ἡμῖν φιλοδοξία, ἐπιρρώννυται πλέον ἢ ἀλλαγῆ παρ' ἡμῖν τοῖς Γάλλοις, ματαιοτέρους παντὸς ἄλλου λαοῦ τῆς Εὐρώπης ἀναδεικνύουσα. Πολλοὶ ὑπέφθουσι τούτου λόγοι ἐν τοῖς ἡμετέροις ἡθεσιν· ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἐξέλθω τῆς ἀνατροφῆς ἡμῶν, εὐρίσκω ἰδιαιτέραν αἰτίαν τῆς ματαιόφρονος φιλοδοξίας τῶν παιδῶν τὴν τῶν διδασκάλων, οἵτινες ἀνεγείρουσι μεταξύ αὐ-

τῶν μικρὰ βασίλεια, ἐν οἷς διανέμονται αἱ θέσεις καὶ τὰ στέμματα, πλὴν μετὰ τούτων αἱ ζηλοτυπία καὶ τὰ μίσση, ἅτινα συναναφρονται πανταχοῦ παρ' αὐτῇ. Ἐν τούτοις ἱκανὰ παραδείγματα παρὰ τε τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς νεωτέροις ἔθνεσι τὰς ὀλεθρίας συνεπείας αὐτῆς δηλοῦσι. Διὸ τινα προτερήματα, πόσα ἐλαττώματα! . . .

Ἡ ἀμιλλα τῶν παιδῶν προξενεῖ πρωτίστως τὴν παρ' ἡμῖν ἐπικρατούσαν ἀστάθειαν· ἄτε, ἐγχεύουσα, διὰ τῶν σταυρῶν, παρασῆμων, βιβλίων, βραβείων θέσεων, διαγωνισμῶν ἐκάστῳ αὐτῶν τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εἰς τοὺς πρώτους κατατάξεως, ἐξ οὗ προκύπτουσιν, ἀνυποταξία πρὸς τοὺς ἀνωτέρους, ζηλοτυπία πρὸς τοὺς ὁμοίους, περιφρόνησις πρὸς τοὺς κατωτέρους. Ἄλλ' ἐπειδὴ τὰ ἄκρα πλησιάζουσιν, ἡ κενόδοξος αὕτη ἀγωγή εἶν' ἐνταυτῷ λίαν δουλική, χωροῦσα διὰ τοῦ ἔρωτος τῶν ἐπαίνων καὶ τοῦ φόβου τῶν κατηγοριῶν· οἷ δ' οὕτως διαπαιδαγωγούμενοι κατ' ἅπασαν τὴν ζωὴν αὐτῶν εἰς τὴν διάκρισιν τῶν κολάκων, οἵτινες, συνήθως, οὐχ ἤσσαν τοῦ ἐπαινεῖν τὸ καλακεύειν ἐπίστανται. Αἱ ψῆφοι τῶν ἄλλων οὗς προτίθενται νὰ δεσμεύσωσι, δεσμεύουσιν αὐτοὺς τοσοῦτον ἰσχυρῶς, ὥστε μόλις περικυκλούμενοι ὑπὸ διαφορῶν τῆς φαινοτέρας ἀληθείας, ἀρνοῦνται αὐτὴν ἢ τὴν ὑπὸ συνηγόρων ὑποστηριζομένην γελοιοτέραν γνώμην, ἀσπάζονται. Τῆς ἰδίας αὐτῶν κρίσεως ὑπὸ τὸ βάρος τῆς τυραννίας ταύτης ὑπεικούσης, ἧς ἐκ παιδῶν φέρουσι τὸν ζυγόν, ἡ συνειδήσις των μορφοῦται ὑπὸ τῆς ἀφιστρόφου γνώμης τῶν ἄλλων, ἣτις γίνεται δι' αὐτοὺς ἡ μόνη διάγνωσις τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ.

Καὶ πάλιν ὁ αὐτός. Ὑπάρχει ἐπαισθητοτάτη διαφορὰ δυῶ παιδῶν, ὧν ὁ εἰς ἀνετράφη ὑπὸ τὴν πατρικὴν στέγην, ὁ δὲ ἐν δημοσίᾳ σχολῇ. Ὁ μὲν τυγχάνει ἀναντηρήτως εὐγενέστερος, τιμιώτερος, ἤσσαν ζηλοτυπος, διὰ τοῦτο κα μόνον διότι ἔσσαν ἀγωγὴν ἄνευ τοῦ πόθου τοῦ υπερβῆναι τινα, καὶ ὀλιγώτερον ἀκόμη ἑαυτὸν, κατὰ τὴν μεγάλην τοῦ συρμοῦ φράσιν, κενὴν σημασίαν, ὡς τῶσαι ἄλλαι. Ὁ γέμων τῆς τοῦ λυκείου ἀμιλλῆς, δὲν ἀναγκάζεται ν' ἀπαλλαγῆ αὐτῆς ἀπὸ τῶν πρώτων ἐν τῷ κόσμῳ βημάτων, ἐνν θέλη νὰ ὑποφέρῃται ὑπὸ τῶν ὁμοίων του κα ὑπ' ἑαυτοῦ· Ἐνν οὐδὲν ἄλλο προτίθεται ἢ τὴν ἀνασείξιν του.

δὲν θὰ λυπηῖται διὰ τὴν τῶν ἄλλων εὐδαιμονίαν; Δὲν θὰ εἶναι πλήρης μίσους, ζηλοτυπιῶν, ἐπιθυμιῶν βλαβερῶν εἰς τε τὴν φυσικὴν καὶ ἠθικὴν αὐτοῦ διάπλασιν; Ἡ φιλοσοφία καὶ ἡ θρησκεία δὲν τὸν ὑποχρεοῦσι νὰ ἐργάζηται καθ' ἑκάστην, εἰς τὴν ἐκρίζωσιν τῶν ἐλαττωμάτων τούτων τῆς ἀγωγῆς; Ἡ κοινωνία αὐτῆ τὸν βιάζει νὰ ὑποκρῦπτη τὴν εἰδεχθῆ αὐτῶν μορφήν. Ἰδοὺ λαμπρὰ ἀπομὶς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, καθ' ἣν δέον

τὸ ἡμῖς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν νὰ διατιβῆται εἰς τὴν μυριότροπον ἄρσιν τῶν μετὰ τοσοῦτων δακρύων καὶ πομπῶν κατὰ τὸ ἕτερον ἡμῖς ἐπιβληθέντων ἡμῖν.

Ταῦτα ἐλάβομεν παρὰ τῶν Ἑλλήνων, μὴ προσέχοντες ὅτι συνετέλεσαν εἰς τὰς ἀκαταπαύστους αὐτῶν ἔριδας, πρὸς ὑποχείρωσιν αὐτῶν ἐπὶ τέλους.

(ἀκολουθεῖ)

Ο Γάλλος Ἀκαδημαϊκὸς Δυφφῶρ.

Ο ΓΑΛΛΟΣ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟΣ ΔΥΦΦΩΡ.

Ὁ Τηλέγραφος ἀνήγγειλεν ἤδη ἡμῖν τὴν εἰδησίην τοῦ θανάτου τοῦ διακεκριμένου τούτου Γάλλου πολιτικοῦ ἐπελθόντα τῇ 15]27 Ἰουνίου ἐν Παρισίοις· οἱ ἀναγκῶσαι τοῦ «Γραφικοῦ Κόσμου» δὲν θὰ ἀναγνώσωσιν πιστεύωμεν ἄνευ ἐνδιαφέροντος βιογραφικὰς τινὰς λεπτομερείας περὶ τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρός ὅστις τοσοῦτον ἐ-

νεργὸν εἰς τὰ τελευταῖα ἐν Γαλλίᾳ συμβάντα ἔλαβε μέρος.

Ὁ Κύριος Δυφφῶρ ἐγεννήθη ἐν Παρισίοις τὴν 4 Ἰοβρίου 1798· τελειοποιήσας τὰς νομικὰς αὐτοῦ σπουδὰς ἐν Παρισίοις μετέβη εἰς Βορδὼ ἔνθα κατέλαβε σπουδαίαν θέσιν παρὰ τῷ δικηγορικῷ τῆς πόλεως ταύτης σώματι ἐκλεγείς κατὰ τὸ 1834 βουλευτὴς τοῦ διαμερίσματος Σαίν τ' ἀντιπροσώπευσε αὐτὸ μέχρι τοῦ 1848.

Συνταγματικός πλὴν φιλελεύθερος ὁ κύριος Δυφωρ κατέδειξε πάντοτε ἐν τῷ Γαλλικῷ κοινοβουλίῳ μεγίστην φρονήματος ἀνεξαρτησίαν· κατὰ τὸ 1839 ἐδέξατο ἐν τῷ ὑπὸ τὸν στρατάρχην Σούλτ σχηματισθέντι ὑπουργείῳ τὸ χαρτοφυλάκιον τοῦ ὑπουργείου τῶν Δημοσίων ἔργων· κατόπιν ἠρνήθη ν' ἀποτελέσῃ μέρος τοῦ ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Γκιζώτου σχηματισθέντος ὑπουργείου.

Ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ Λουδοβίκου Ναπολέοντος ἐδέξατο ἐπίσης ὑπουργικὸν χαρτοφυλάκιον· μετὰ τὸ πραξικόπημα τῆς 2 Δεκεμβρίου, ὅπερ προεκάλεσε τὴν Αὐτοκρατορίαν τοῦ Ναπολέοντος ὁ κ. Δυφωρ ἐγκατέλειπε τὴν πολιτικὴν ζωὴν καὶ ἐξηκολούθησεν ἐνασκῶν ἐν Παρισίῳ τὸ δικηγορικὸν ἐπάγγελμα· ἐπὶ τῆς προεδρείας τοῦ κ. Θιέρς, τέλος ἐχρημάτισεν ὑπουργὸς τῆς Δικαιοσύνης· τῇ 23 ἀπριλίου 1863 ἐξελέγη μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας διαδεχθεὶς τὸν Δούκα Πασκιέ· ἐν τέλει λέγομεν ὅτι οἰοῦντο καὶ ἂν ὧσιν ἐνδυασμοὶ τινες τῆς πολιτικῆς του ζωῆς ἐν τούτοις καὶ οἱ μεγαλύτεροι τῶν ἐχθρῶν του δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶν τὴν παροιμιώδη τοῦ ἀνδρός εὐθύτητα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΑΜΛΕΤΟΥ.

Ἐράνισμα Ἀλεξάνδρου Κ. Περδικίδου.

Α'.

Κατὰ τὸ 1876 ἐδημοσιεύθη ἐν Βερολίῳ σύγγραμμά τι τοῦ ὁποίου ὁ συγγραφεὺς ἀνήγγειλε τῷ κόσμῳ μεγίστην καὶ σπουδαιότητα ἀνακάλυψιν. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι ὁ Κάρολος Βέρνερ, ἀνὴρ ἐξόχου παιδείας καὶ μεγίστης ὑπολήψεως, ὅστις, συνεπεία ἐμβριθοῦς καὶ σπουδαίας μελέτης, ἐνόμισεν ὅτι ἠδυνήθη νὰ λύσῃ τὸ μέγα πρόβλημα, δηλαδή νὰ ἐξάξῃ τὴν ἔννοιαν τῆς τραγωδίας ὁ Ἀμλέτος. Ὁ σκοτεινὸς ἀρχηγὸς τῆς Σαιξπηρείου ἐταιρείας Goethe, ὅστις νομίζεται ὡς ὁ καλῆτερος ἀποκαλυπτὴς— ἐν τῇ τραγωδίᾳ ταύτῃ— τῆς ἰδέας τοῦ ἀθανάτου Ἀγγλοῦ ποιητοῦ, οὐδὲν μ' ὅλα ταῦτα ἐνόησεν, ἔκτοτε δὲ ἡ κριτικὴ ἀποκαμύσασα καὶ ἀπελπισθεῖσα, βλέπουσα τὸν Γκέτε σιω-

πῶντα, ἔφερε κάλυμμα ἐπὶ τῶν ὀφθαλμῶν καὶ οὕτω μεγίστη σιωπὴ ἐπεκράτει, πολὺν καιρὸν, προκειμένου περὶ Ἀμλέτου. Ἄλλ' ὁ Βέρνερ, γαυριῶν καὶ παταγωδῶς ἐξόγει τέλος πάντων τὸ κάλυμμα, βλέπει τὸ ἔργον τοῦ Σαιξπηρού ὑπὸ ἄλλην ἡμέραν καὶ ἀνακράζει. «Ὑδὸν ἡ ἔννοια» καθαρὰ, ἀπλὴ, καὶ προφανής! Ἀδύνατον πλέον νὰ τὴν ἀπολέσωμεν τώρα ὅτε συνελάθωμεν αὐτήν! Παράδοξον ὅμως φαίνεται μοι πῶς παρῆλθον αἰῶνες καὶ οὐδεὶς διέκρινεν αὐτήν! Ἐπᾶγμα ἔκτακτον, ἀκατάληπτον ὅπερ παροῦσα ἔχει ἡ κριτικὴ ἱστορία ἀπ' ἀρχῆς τῆς ὑπάρξεως τῆς!»

Τοιαύτη παταγωδὴς διασάλπις ποτὲ δὲν ἀποτυγχάνει. Ἀπασαὶ αἱ φιλολογικαὶ τῆς Γερμανίας ἐφημερίδες μέγαν ἔκαμαν κρότον, κηρύττουσαι καὶ ἐκθειάζουσαι τὸν ἀνακαλυπτὴν. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἠρνήθησαν νὰ πεισθῶσιν οἱ διακεκρυμμένοι καὶ πολυμαθεῖς καθηγηταὶ διαφόρων πανεπιστημίων καὶ οἱ ὁπαδοὶ τῆς Σαιξπηρείου Ἐταιρείας, οἱ οἱ Bernays, οἱ Vischer, οἱ Hebler, οἱ Ulrici καὶ ἄλλοι λοιποί. Εὐκόλως δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ πόθεν προέρχεται ἡ ἀρνήσις αὕτη· πρῶτον γινώσκοντες ὅτι δὲν ἀκυροῦν τὰς ὑποστηρικθεῖσας ἰδέας τοῦ πρὸ πάντων δὲ ὅτε ἐλέχθησαν ἐνθέρμως καὶ διὰ τοῦ τύπου.

Ἡμεῖς ὅμως τυγχάνοντες μόνον θαυμαστοὶ ἐν τῇ τραγωδίᾳ, καὶ οὐδέτεροι ἐν ταῖς ἐξηγήσεσι, θέλωμεν ἀκολουθήσει τὰς σκέψεις τοῦ Βέρνερ, αἵτινες, λεχθήτω ἐν παρόδῳ, μᾶς φαίνονται κάπως αἱ καλλήτεροι καὶ αἱ ὀρθότεροι· θέλωμεν ὅμως ἐγείρει φωνὴν ὅποτε ἔχομεν σκέψιν ἐναντίαν τῆς τοῦ Βέρνερ.

Ἰδῶμεν κατὰ πρῶτον πῶς ὁ Γκέτε ἐξηγεῖ τὸν Ἀμλέτον.

«Ὁ Σαιξπηρός, λέγει ὁ γερμανὸς ποιητὴς, ἠθέλησε νὰ μᾶς παραστήσῃ ψυχὴν ἐπιφορτισμένην μὲ μεγάλην ἐντολήν καὶ ἀδύνατον νὰ ἐκτελέσῃ αὐτήν. Ἡ ἰδέα αὕτη συνδέει ἅπασαν τὴν τραγωδίαν. Ἡ ἐντολὴ αὕτη διὰ τὸν Ἀμλέτον εἶνε ὡς ὄρυς περυστευμένη ἐν δοχείῳ τὸ ὁποῖον δὲν ἔμελλε νὰ φέρῃ, εἰ μὴ ἄνθη γεφυρωτικά· αἱ ρίζαι ἐκτείνονται καὶ τὸ δοχεῖον ρήγνυται. Ἡθέλησε νὰ μᾶς παραστήσῃ πλάσιν ὡραίαν, ἄμωμον, εὐγενῆ, ἐξόχως ἠθικὴν, ἀλλ'

» ἐστερημένην φυσικῆς ἐνεργητικότητος, ἥτις γεννᾷ τὸν ἥρωα, ὑποκύπτουσαν ὑπὸ τὸ βάρος φορτίου οἷοι ἠδύναται νὰ φέρῃ ἢ νὰ ρίψῃ αὐτό· ἅπαντα τὰ καθήκοντα διὰ τὸν Ἀμλέτον εἶνε ἰερά, ἀλλ' αὐτὸν εἶνε πολὺ δυσχερὴς. Ἀπαιτεῖται ἀπὸ αὐτὸς τὸ ἀδύνατον, οὐχὶ τὸ ἐνέαυτῷ ἀδύνατον, ἀλλ' ὅ,τι δι' αὐτὸν εἶνε ἀδύνατον.»

Τοιαύτη ἡ τοῦ Γκέτε ἐξήγησις ἦν ἅπασα σχεδὸν ἡ κριτικὴ ἠκολούθησεν. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Ἀμλέτου ἐκρίθη καὶ μὲ συμπάθειαν καὶ μὲ αὐστηρότητα· οἱ σκεπτικοὶ τὸ πάντα ἐσυγχώρουν αὐτῷ ἐνῷ οἱ φίλοι τῆς τόλμης σκληρῶς τὸν κατεδίκαζον· ἀλλ' ἅπαντες, μέχρι τανῦν, συμφώνως παρεδέχθησαν, ὅτι ὁ Ἀμλέτος ἔμελλε νὰ πράξῃ τι καὶ τὸ ὁποῖον δὲν ἔπραξε· διότι τὸ ἀναγκαιοῦν στοιχεῖον πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντός του ἔλιπεν ἀπὸ τὴν φυσικὴν του κατασκευὴν. «Ὅτε ἀκούσωμεν τὸν Ἀμλέτον (λέγει εἰρωνικῶς ὁ κ. Hebler καθηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Βέρνης) κρᾶζοντα τῇ σκιᾷ τοῦ πατρὸς του:— Ἐἰπέμοι ὁ ποῖον τὸ ἐγκλημα, ἔνα δὲ ὁρμητικῶν πτερωτῶν, ὡς αἰσκέψεις τοῦ ἔρωτος, φερθῶ πρὸς τὴν ἐκδίκησιν!— ὑποθέτομεν φυσικώτατα ὅτι ὁ θεὸς του δὲν θὰ ἐπανεῖδῃ τὸν ἥλιον· ἀλλὰ, πρὸς τὸ παρὸν, ὁ ἥρωα εὐχарιστεῖται νὰ δέσῃ κόμβον ἐπὶ τοῦ ρινομάκτρου του, δηλ.: νὰ σημειώσῃ ἐν τῷ σημειωματαρίῳ του ἀπλῶς καὶ μόνον, ὅτι ὁ θεὸς του εἶνε κκοῦργος· ὅτι γραφθῆ ποτὲ δὲν λησμονεῖται· ἐδιδάχθη αὐτὸ τὸ πᾶγμα ἀπὸ τοῦ καθηγητᾶς τοῦ ἐν Βιττεμβέργῃ. Δὲν ἠδύνατο τῇ ἀληθείᾳ νὰ παραδώσῃ διὰ τοῦ δυσχεροτέρου τρόπου τὸ Νάμῆενθιμῆσαι τοῦ φάσματος· δὲν ἠδύνατο ταχύτερον νὰ θάψῃ τὴν προθυμίαν του.»

Ὁ κ. Βέρνερ λαμβάνει ἄλλην ὁδόν, δηλ.: ἀλλάζει σύστημα κριτικῆς. Ἀντὶ νὰ μελετήσῃ τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀμλέτου, ὡς ἀρχῆθεν ἔπραξαν ἅπαντες οἱ κριτικοὶ (ὁ κ. Βέρνερ μέμφεται τὸν τρόπον αὐτὸν) ἀρχίζει ἐξετάζων τὸ εἶδος τῆς κοιλίδος ἥτις τῷ εἶνε ἐπιβεβλημένη καὶ τὴν θέσιν ἐν ἣ εὐρίσκειται ὁ ἥρωα. Μετὰ ταῦτα κυρτῆται ὅτι ἐὰν ὁ Ἀμλέτος οὐδὲν πράττει εἶνε ὅτι οὐδὲν ὑπάρχει διὰ πράξιν, καθ' ὅτι ἡ πράξις τὴν ὁποῖαν

προσμένουσιν ἀπὸ αὐτὸν εἶνε ἀδύνατος νὰ γίνῃ, οὐχὶ μόνον, ἐξηκολουθεῖ λέγων ὁ κ. Βέρνερ, ἐξ αἰτίας τῆς ἠθικῆς κατασκευῆς τοῦ ἥρωα, ὡς διατείνεται ὁ Γκέτε καὶ ἡ Σχολὴ του, ἀλλ' ἀδύνατος αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς, ἀντικειμενικῶς καὶ ὕλικῶς ἀδύνατος.

Τὶ ἀπαιτεῖται ἀπὸ τὸν Ἀμλέτον; λέγει ὁ κ. Βέρνερ. Νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα, τὸν θεῖον του. Οὐδὲν ἀτοπώτερον καὶ ἀλογώτερον τούτου ἠδύνατο νὰ πράξῃ· διότι πραχθέντος τοῦ φόνου τῆ θά πρᾶξις ἔπειτα; θὰ συναθροίσῃ, λέγουσι, τὴν αὐλὴν καὶ τὸν λαόν, θὰ δικαιολογήσῃ τὴν πράξιν του καὶ θὰ λάβῃ κατοχὴν τοῦ θρόνου. . . . Ἀλήθεια! ἀνακράζει εἰρωνικῶς ὁ κ. Βέρνερ. Καὶ πῶς θὰ δικαιολογήσῃ τὴν πράξιν του ταύτην; Διηγούμενος ὅτι τὸ φάσμα τοῦ πατρὸς του τῷ ἐφάνη καὶ τῷ διέταξεν ἐκδίκησιν; Ὅτε θὰ συλλάβῃ τις μετρίαν ἰδέαν περὶ τῆς εὐφυίας τῶν Δανῶν, ἐὰν ὑποθέσῃ ὅτι ἱκανοποιηθήσονται ἀπὸ αὐτὸν τὸν μῦθον! Τοῦτο γίγνεται δεκτὸν διὰ συναξάριον ἔνθα ὁ φόνος τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀμλέτου γίγνεται γνωστὸς ἀπὸ ὅλους, πραχθεὶς ὑπὸ χειρὸς ὀπλισμένης καὶ ἐν μέσῳ ἐσορτῆς· ἀλλ' ἐν τῷ δράματι δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον· ἐδῶ τὸ κακοῦργημα εἶνε ἄγνωστον· ἐγένετο λάθρα καὶ διὰ τοῦ δηλητηρίου ὅτε ὁ γέρον ἀναξ' ἐκοιμᾶτο μετὰ μεσημβρίαν· μόνον ὁ κακοῦργος γνωρίζει τὸ μυστικόν, τὴν ἀλήθειαν. Ὁ σφετερισμὸς τοῦ στέμματος ἡ ἀληθὴς φανήσεται αἰτία τῆς δολοφονίας τοῦ Ἀμλέτου, καὶ τὸ ὑποτιθέμενον καθήκον τοῦ ἐκδικεῖσθαι, ὅτι δολοφονηθέντα πατέρα, φανήσεται πρόφασις καὶ καθαρὰ ἐφεύρεσις.

Λέγω: ὁ σφετερισμὸς τοῦ στέμματος, ἐξακολούθει λέγων ὁ Βέρνερ, καθ' ὅτι ὁ Ἀμλέτος, ὡς ἅπαντες ἀβασίμως ὑπέθεσαν οἱ κριτικοὶ, δὲν εἶνε καθόλου γνήσιος διάδοχος τοῦ πατρικοῦ θρόνου, ἐπειδὴ ἄδικος βία ἐστέρησεν αὐτὸν τοῦ δικαιώματος τῆς διαδοχῆς. Κατὰ τὰς Ἀγγλικὰς ἰδέας, ἡ ἀνασσα μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου τῆς, ἐγένετο νόμιμος βασίλισσα τοῦ βασιλείου. Ἐὰν δὲ ἤθελε νὰ συμμερισθῆ μετὰ τοῦ ἀνδραδέλφου τῆς τὴν τύχην τῆς καὶ τὸ σκῆπτρον τῆς ἦτο κυρία καὶ τὸ πράξῃ καὶ οὐδεὶς ὑπάρχει λόγος οὐδεμιᾶς ἀντιστάσεως τῶν εὐγενῶν, οὐδεμιᾶς οὐσα-

ρεσκείας του λαού κατά την έλευσιν του Κλαυδίου. Έάν ο 'Αμλέτος θέλει την βασιλείαν πρέπει να περιμείνη την σειράν του. « Εἶσαι τῷ λέγει ὁ νέος Βασιλεὺς ὁ ἐγγύτερος διάδοχος τοῦ θρόνου μας. »

Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ὁ 'Αμλέτος τί δύναται, τί χρεωστῆι νὰ πράξη μετὰ τὴν τρομερὰν ἀποκάλυψιν τοῦ μυστικοῦ; Ἐν μόνον πράγμα· ἀλλ' ὁπόσον δύσκολον! Ν' ἀποσπάτη ἀπὸ τὸ ἴδιον στόμα τοῦ Βασιλέως τὴν μαρτύρισιν τοῦ κακουργήματός του, καὶ νὰ τὸν καταναγκάσῃ νὰ ρίψῃ τὸ προσωπεῖον, ὡς βλέπομεν λοιπὸν ὅτι εἰς ὄλον τὸν κόσμον δὲν ὑπάρχει εἰμὲ εἰς μόνος ἄνθρωπος ὅστις δύναται νὰ δώσῃ εἰς τὸ φῶς τῆς ἡμέρας τὴν τρομερὰν ἀλήθειαν· ὁ δὲ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶναι αὐτὸς ὁ κακούργος ὁ ἰδίαις χερσὶ στεφθεῖς. Ἐάν ὅμως σιωπήσῃ ἐν δὲν προδοθῆ, ἡ ἀλήθεια αὕτη θὰ μείνῃ κεκρυμμένη εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς προσμένουσα τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς Κρίσεως. Νὰ φονεύσῃ τὸν τύραννον, οἷα ἀθλιότης! οἷα ἀνοησία! ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ κόλασις σκεφθῆσονται περὶ τοῦ Κλαυδίου· ἄς τὸν καταδικάσωσιν ὅτε ἡ ὥρα του ἐλευθήσεται· ὁ 'Αμλέτος χρεωστῆι νὰ πράξῃ ὑπὲρ τοῦ δικαίου τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπὶ τῇ ἐλπίδι ὅτι θὰ παραδώσῃ τὸν ἀδελφοκτόνον αὐτῷ— οὐχὶ φονεῦν αὐτὸν— χρεωστῆι νὰ τὸν ἀφίση ζῶντα νὰ τὸν παρατηρῆ κατὰ πάντα, νὰ ἐπαγρυπνῆ ἐπ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν ἀκολουθῆ ὡς ὃν τοῦ ὁποίου μόνον τὸ τέρμα μᾶς ἐνδιαφέρει περισσότερο. Ἴδου ὄλον τοῦ 'Αμλέτου τὸ καθήκον· « εἰς τὸ ἔργον ἐγκέφαλέ μου! » λέγει· ἐ γ κ ε φ α λ έ μου καὶ οὐχὶ βραχίον μου.

Τοιαύτη ἡ τοῦ κ. Βέρδερ ἐξήγησις. Μόλις ἔμαθον αὐτὴν ἡ πρώτη μου μέριμνα ἦτο τὸ ν' ἀναγνώσω ἐκ νέου τὸν 'Αμλέτον, ἵνα ἴδω ἐὰν ἡ ἐξήγησις αὕτη συνδέεται μετὰ τὴν ἀμέσως ἐντύπωσιν ἣν ἡ τραγωδία προξενεῖ. Χρεωστῶ νὰ μαρτυρήσω ὅτι πολλὰς ἔσχον ἀντιλογίας.

Ὅσον καὶ ἂν εἶναι ἄλογον τὸ δολοφονῆσαι τὸν Κλαυδίον, ἀπὸ διάφορα προέρχονται χωρῖα ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος 'Αμλέτος νομίζεται ὡς ὁ κληθεὶς νὰ διαπράξῃ τὸν φόνον αὐτὸν, τὸ δὲ αἶσθημα τοῦ 'Αμλέτου εἶναι προφανῶς τὸ πλεόν ἐνδιαφερόμενον. « Ἄ! ἀνακράζει ἐν τῷ τελικῷ μονολόγῳ τῆς δευτέρας πράξεως, ἐὰν δὲν ἤμην μετεωρο-

σκόπος Ἰωαννότος, πρὸ καιροῦ ἤδη ἤθελον παγγίνει τοὺς κρίκους τοῦ οὐρανοῦ διὰ τῶν ἐντοσθίων τοῦ ἀπατεῶνος τούτου! » ὅταν δὲ καταλαμβάνει τὸν ἄνακτα προσευχόμενος: « Τώρα, λέγει, δύναμαι νὰ πράξω τὸ πρᾶγμα » καὶ ὅταν ἐκτύπησε τὸν Πολώνιον ὀπίσθεν τοῦ παραπετάσματος λέγει τῷ θνήσκοντι. « Ἀδιάκριτε! Ἀνόητε! σὲ ἐπέλαθον διὰ κάποιον μεγαλύτερόν σου! » Ἄς παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ 'Αμλέτος ἔχει ἕτερον καθήκον ἀπὸ τὸ τῆς αἰφνιδοῦ καὶ αἱματώδους ἐκδικήσεως· ὅτι δηλ.: θέλει νὰ ὑποχρεώσῃ κατὰ πρῶτον τὸν βασιλέα νὰ ρίψῃ τὴν προσωπίδα του· καὶ πράγματι ἡ θεατρικὴ παράστασις ἡ ὀργανισθεῖσα δι' ὀλίγων λέξεων, ὑπ' αὐτοῦ, ἐν τῇ τρίτῃ πράξει, θέλει ἴσως θαυμάσια ἐπιτύχει τὸν σκοπὸν. Ἄλλ' ὁποῖον σχέδιον ὠφελεῖται ἐκ τῆς ζωηρᾶς συγκινήσεως ἐξ ἧς ὁ φονεὺς τοῦ πατρός του δημοσίᾳ προδίδεται; Ἀπολύτως οὐδέν. Ὅποιον δὴποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ εἶδος τῆς κοιλίδος ἣτις εἶνε ἐπιβεβλημένη τῷ 'Αμλέτῳ, ἔχομεν κατὰ πᾶσαν περίστασιν, ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν μας, ἦρωα, ἀργὸν ὅστις ἔχῃ νὰ πράξῃ τι καὶ τὸ ὁποῖον δὲν πράττει.

Ὁ κ. Βέρδερ διατείνεται ὅτι ὁ 'Αμλέτος δὲν ἦτο καθόλου ὁ νόμιμος διάδοχος τοῦ θρόνου· εἶνε δυνατὸν· ἀλλὰ πάλιν τὸ αἶσθημα τοῦ 'Αμλέτου, ἐν τῇ ὑποθέσει, εἶναι τὸ μόνον τὸ ὁποῖον ἐνδιαφέρεται. Καλεῖ τὸν Κλαυδίον μετὰ τῆς μητρὸς του, ἐν τῇ σκηνῇ « Βαλαντιοτόμον τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ τῶν νόμων, ὅστις ἐκλεψε τὸ στέμμα καὶ τὸ ἔθεσεν εἰς τὸ θυλάκιον του » καὶ λέγει θετικῶς τῷ Ὁρατίῳ ὅτι αἱ ἐλπίδες του κατεστράφησαν ἐκ τῆς ἐκλογῆς τοῦ θείου του.

Βεβαίως, ἡ δικαιολόγησις τοῦ 'Αμλέτου ἔμπροσθεν τῆς Αὐλῆς καὶ τοῦ λαοῦ, ἐὰν ἐφόνευε τὸν θεῖον του, δὲν θὰ ἐγίνετο ἄνευ σπουδαίων καὶ μεγάλων δυσχερειῶν· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἴδῃ τις περίστασις τινὰς αἰτινας παραδόξως διέλυον αὐτάς· ὁ 'Αμλέτος ἐλατρεύετο ἀπὸ τὸν ὄχλον, κατὰ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τοῦ Κλαυδίου, ὅστις παρεπονεῖτο ὅτι ὁ μέγας αὐτὸς ἔρωσ παρέλυε τὸ βασιλικὸν δίκαιον καὶ τὸν ἐμπόδιζε νὰ ἐρευνήσῃ δημοσίᾳ περὶ τοῦ φόνου τοῦ Πολωνίου· ὁ νῦν δὲ βασιλεὺς ποσῶς δὲν ἦτο δημοτικὸς, ἐὰν κρίνωμεν τὴν μετὰ τὸς ἐυκολίας ἐγεγθαῖσαν κ' ἐπιτευχθεῖσαν ὀ-

χλαγωγίαν ἐκ μέρους τοῦ Λαερτίου.

Ἐδῶ εἶναι ἡ κυριώτερα μου ἀντιλογία· μοὶ φαίνεται πῶς ὁ κ. Βέρδερ καταστρέφει ἅπαν τὸ θέλημα τῆς τραγωδίας ἀρχίζων ἐξετάζων τὸ ἀντικείμενον δηλ.: τὴν κατάστασιν τοῦ ἥρωος καὶ τὸ καθήκον του, ἀπὸ τὸ ὑποκείμενον δηλ.: τὸν 'Αμλέτον καὶ τὸν χαρακτῆρα του.

Ἐὰν ἐπρόκειτο περὶ ἀρχαίας τινὸς παραδόσεως οἷα ἡ ἱστορία τῶν Ἀτρείδων, ἣτις, ἀφ' ἑαυτῆς, ἔχει ὑψηλὴν σημασίαν ἠθικὴν τε καὶ θρησκευτικὴν, τότε ναί, τὸ ἀντικείμενον θὰ ἦτο σπουδαιότερον τοῦ ὑποκειμένου· ἀλλ' εἶναι ἀδύνατον ν' ἀποδώσωμεν, ἀξίαν τινὰ τῇ ἰσχυρῇ βιογραφίᾳ τῇ παραδοθεῖσῃ ἀπὸ τὸν μυθιστοριογράφον Bellofeste τῷ Σαιξπήρῳ· δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκτήσῃ ἀξίαν παρ' ἀπὸ τῆς εἰκόνας αἰτινας προσετέθησαν ἐν τῷ ἀτελεῖ τούτῳ σκελετῷ. Ἐὰν ἡ τραγωδία 'Αμλέτος δὲν ἦτο ἡ λαμπροτέρα ἣτις ποτὲ ἐφάνη περὶ τῆς ἀνθρωπίνου ἀναποφασιστικότητος τί θὰ ἐγένετο; μυθιστόρημα ἀπλοῦν, ἀσήμαντόν κοῦφον, ὡς ἡ ἀτυχεστέρα τῶν κωμωδιῶν τοῦ ποιητοῦ.

Ἡ παραδοξολογία τοῦ κ. Βέρδερ, μολοντι ἀντίχρησε μετὰ κρότου, δὲν θὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ· ὑπάρχει ἕτερός τις, Γερμανὸς συγγραφεὺς, ὅστις ὄλως ἄλλῶς σκέπτεται καὶ τοῦ ὁποίου ἡ περὶ τὴν γνώμη προσκαλεῖται εἰς ἄλλην μεγαλητέραν ἐπιρροήν. Ὁ κ. Reimelin ὁ συγγραφεὺς τοῦ Μελέται ἐνὸς ὁπαδοῦ τῆς πραγματικότητος περὶ Σαιξπήρου εἶναι ὁ ἀρχηγέτης τῆς ἀντισαιξπηρίου ἐν Γερμανίᾳ ἀντενεργείας (1). Ἡ λατρεία ὑπὲρ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ κατήνησε δεισιδαιμονία καὶ τὸ ἐγκώμιον εἰς τοιοῦτον ὑπερβολικὸν ἔφθασε βαθμὸν ὥστε δύναμι τῶν νόμων τῆς μηχανικῆς τῶν πνευμάτων κίνησις τις ἐναντίου ἐννοίας κατήνησεν ἀναπόφρευτος. Αὐτοὶ αἱ ἀντιλέγοντες τῷ κ. Reimelin μαρτυροῦσιν ὅτι τὸ βιβλίον του ἦν ἀναγκαῖον ὀ-

(1) Ἴδε περὶ τῆς ἀντενεργείας ταύτης ἐν συγγράματι τινὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου Reichua ὑπὸ τὸν τίτλον: Αἱ Τελευταῖαι κρίσεις ἐπὶ τοῦ Σαιξπήρου.

πως ἡ κριτικὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἀληθές σημεῖον. Ἐναλύσωμεν σελίδας τινὰς τοῦ νουνεχοῦς τούτου συγγράματος τὸ ὁποῖον πᾶς ἐξημμένος σχολιαστὴς τοῦ Σαιξπήρου, χρεωστῆι εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἔχῃ ἐπὶ τῆς τραπέζης του· καὶ τὸ ὁποῖον ἠδυνήθη νὰ κατακτήσῃ ἀπὸ τὸ σοβαρὸν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τὴν σταθερότητα τοῦ Bondon, τὸ σέβας αὐτῶν τῶν ἰδίων ὅτινες τὸν ἀντιγωνίσθησαν. Ἡ ἰδέα τοῦ κ. Reimelin περὶ τοῦ 'Αμλέτου εἶναι ὅτι ἐὰν ἡ τραγωδία ἦν καλλιτέρα δὲν θὰ συνηζυγεῖτο τόσον καὶ ὅτι ἡ ἄκρα διαφορὰ τῶν σχολίων χρεωστεῖται εἰς ὅτι ἔχει ἐλαττωματικόν.

Ὁ τῆς πραγματικότητος κριτικὸς ὁπαδὸς χαρακτηρίζει ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Σαιξπήρου ἀσάφειαν τινὰ γενικὴν ἀβεβαιότητα ἐναντίον τῆς ἔξεως τοῦ ποιητοῦ οὐτινος ὁ κάλαμος εἰς πᾶν ἄλλο μέρος εἶναι καθαρὸς καὶ στερεὸς ὡς ὁ τοῦ Ρούβενς, εἰς κανὲν πρόσωπον δὲν ἐννοεῖ τις οὔτε τὸ εἶδος του, οὔτε τὴν ἀπαίτησίν του. Ἄπαντες ὀμιλοῦσι πολὺ περισσότερο ἢ ὅτι πράττουσιν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ φάντασμα τὸ ὁποῖον ἀπωλεῖ τὸν καιρὸν του εἰς μακρὰν καὶ σχολαστικὴν περιγραφὴν (ἡ ἄτοπος αὕτη παρατήρησις εἶναι τοῦ κ. de Baraute) τῶν ὀλεθρίων ἐνεργειῶν τοῦ ἐκχειλισματος τῶν ὑσοκάμων. Ὁ Βασιλεὺς ἀπαγγέλει λαμπροὺς λόγους νὰ τὸν ἀκούσῃ τις θὰ τὸν νομίσει ἕνα τῶν ἐπτὰ τῆς Ἑλλάδος σοφῶν, ὀλίγον δὲ ὁμοιάζει τῇ ἀποτροπαίᾳ ἀπεικονήσει αὐτοῦ ἣν ὁ 'Αμλέτος μᾶς κάμνει· ἀλλ' ὅμως πολὺ διστάζει καὶ ἀδέξιός εἶναι εἰς τὴν διαγωγὴν του πρὸς τὸν ἐχθρόν του. Ὁ Πολώνιος ἀρχεται δίδων λαμπράς συμβουλάς τῳ Λαερτίῳ καὶ τῳ Ὁφελίᾳ φαίνεται ὁ σοφώτερος ἄνθρωπος ἀλλ' ἐν μιᾷ στιγμῇ ἀλλάζει χαρακτῆρα καὶ καταντᾷ γελοιοδέστερος τῶν ὁμοίων του μεγίστη ἀμηχανία διὰ τὸν ἠθοποιὸν τὸν ἐπιφορτισμένον νὰ παραστήσῃ τὸ ἔκτακτον τοῦτο πρόσωπον. Μήπως αἱ συμβουλαὶ ἐκεῖναι ἀπεστήθησαν ἀπὸ τὸν γέροντα κωμικὸν εὑρεθεῖσαι καὶ ἀναγνωσθησάαι ἀλλοῦ που καὶ νῦν τὰς διδάσκει εἰς τὰ τέκνα του; ἀλλὰ τότε ὁ σκοπὸς τοῦ ποιητοῦ ἔδει κλητέρον νὰ χαρακτηρισθῆ.

(ἀκολουθεῖ)

ΠΕΡΙ ΣΕΙΣΜΩΝ.

Οί πάντες γνωρίζομεν ὅτι αἱ ἀποτελέσασαι τὰ στρώματα τοῦ ἡμετέρου Πλανήτου ὕλαι, εὐρίσκοντο κατὰ τὴν παναρχαίαν αὐτοῦ ἐποχὴν ἐνεκεν τῆς μεγάλης θερμότητος ἐν τετηκυῖα καταστάσει· συνεπέα ὅμως τῆς ἀκτινοβολίας αὐτῆς ἐν τῷ διαστήματι καὶ ἐπομένως τῆς ταπεινώσεως αὐτῆς ἀπετελέσθη ὁ στερεὸς φλοιὸς αὐτοῦ ἐν ᾧ τὸ ἐντὸς διατελεῖ. εἰσέτι ἐν διαλελυμένῃ καταστάσει ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα αὐτοῦ, ὡς ἐκ τῆς ἐγγείου λεγομένης θερμότητος, τοσαύτη δὲ εἶναι ἡ θερμότης αὕτη, ὥστε αἱ μὲν δυσεξάτμιστοι ὕλαι εὐρίσκονται ἐν τετηκυῖα καταστάσει, αἱ δὲ ἀνεξάτμιστοι ἐν ἀτμῷδεϊ.

Οἱ διαφόρου λοιπὸν οὔτοι φύσεως ἀτμοὶ συμποικνούμενοι ὑπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς καὶ πιεζόμενοι τείνουσι νὰ ἐξέλθωσιν, ἀλλὰ μὴ δυνάμενοι νὰ σχηματίσωσι ρῆγμα πρὸς διέξοδον ἐπιφέρουσι τὸν κλονισμόν ἢ τὸν σεισμόν τῆς γῆς· ὥστε τὸ αἷτιον τῶν σεισμῶν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶ παρὰ αὕτη αὕτη ἢ ἐγγεῖος θερμότης.

Οἱ Σεισμοὶ συμβαίνουσι κατὰ 3 τρόπους· α'. ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω ὁπότε ὁμοιάζουσι πρὸς ἐκρηξὴν ὑπονόμου, ὀριζοντίως, καὶ κατὰ δυνηθμόν. Ἡ κίνησις τοῦ Σεισμοῦ ἀρχεται ἐξ ἐνὸς σημείου καὶ μεταδίδεται κατ' εὐθείαν γραμμὴν καὶ μετὰ παλμοῦ· πολλάκις ὅμως ἀντὶ νὰ μεταδοθῇ ὁ Σεισμός κατ' εὐθείαν γραμμὴν μεταδίδεται ὡς ἀπὸ κέντρου τινὸς κυκλικῶς εἰς τὰ περίεξ· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ κίνησις τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν παλμῶδεϊ κίνησιν τοῦ ὕδατος ἐντὸς τοῦ ὁποίου πέσει βαρὺ τι σῶμα· δηλαδὴ ὁ σεισμός διαδίδεται κυκλικῶς καὶ μετὰ παλμοῦ.

Οἱ Γεωλόγοι κατεμέτρησαν τὴν ταχύτητα μετ' ἧς διαδίδονται οἱ παλμοὶ τοῦ Σεισμοῦ, καὶ εὗρον ὅτι εἰς ἕκαστον 1' λεπτόν διαδίδονται μετὰ ταχύτητος 5 ἕως 7 γεωγραφικῶν μιλίων· πρὸς τούτοις παρατηρήθη ὅτι ὑπάρχουσι μερικοὶ τόποι οὐδέποτε προσβαλλόμενοι ὑπὸ σεισμῶν, καὶ τὸ περιεργότερον ὅτι οἱ τοιοῦτοι τόποι εὐρίσκονται πάντοτε μεταξύ τόπων παθόντων σεισμῶν. Συνήθως προηγῆται τοῦ Σεισμοῦ κρότος, ὅστις διαδίδεται οὐχὶ διὰ τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ διὰ τῶν πετρωμάτων· διότι τὰ στερεὰ σώματα διαδίδωσι

τὸν ἦχον καλλίτερον τοῦ ἀέρος· παρατηρήθη ὁμοίως ὅτι ὁ κρότος οὗτος δὲν προηγῆθη πολλῶν σπουδαίων σεισμῶν, ἢ πολλάκις ἀκούεται κρότος διὰ τῆς προστριβῆς τῶν πετρωμάτων.

Οἱ Σεισμοὶ διαρκοῦσι διαφόρως· ἄλλοι μὲν 1 λεπτὸν ἄλλοι δύο καὶ ἄλλοι παύουσι καὶ πάλιν ἐπαναλαμβάνονται ὅσον ὅμως βραχεῖα καὶ ἂν εἶναι ἡ διάρκεια τῶν Σεισμῶν, ἐπιφέρουσιν ὅμως τρομερὰς καταστροφὰς καὶ ἐνσπείρουσι τὸν φόβον μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ φοβερώτεροι καὶ ἐπικυδυνωδέστεροι τῶν Σεισμῶν εἶναι οἱ κατὰ δυνηθμόν ὅταν συμβαίνει συγχρόνως κάθετος καὶ ὀριζόντιος. Περίεργοι διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν εἶναι οἱ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· οὕτως ἐν ἔτει 1797 συνέβη τοιοῦτος σεισμός εἰς Ριοδάμβαν τῆς Ἀμερικῆς, ὅτε οἱ νεκροὶ ἐξεβλήθησαν ἔξω τῶν μνημείων καὶ ἐρρίφθησαν λίαν μακρὰν αὐτῶν φοβερὰ ἀποτελέσματα παρατηρήθησαν εἰς τοὺς κατὰ δυνηθμόν σεισμούς· ἀγρὸς π. χ. κείμενος πλησίον ἄλλου ὅστις τὸν ἐχώριζεν ἀπὸ τρίτον ἤλλαξε θέσιν καὶ εὐρέθη μεταξύ τῶν δύο· Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος Οὐμβόλοδός ἀναφέρει ὅτι καὶ τὰ ἐπιπλα οἰκίας τινὸς εὐρέθησαν ἐντὸς ἄλλης οἰκίας· ἐπίσης τείχη παράλληλα ὄντα πρὸς ἄλληλα ἐγένοντο κάθετα πρὸς αὐτά. Πολτάκις ὁ σεισμός συμβαίνει εἰς ἐν καὶ μόνον μέρος χωρὶς νὰ διαδοθῇ εἰς τὰ περίεξ· ἄλλοτε δὲ συμβαίνει εἰς τὰ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς στρώματα χωρὶς νὰ σεισθῶσι τὰ ἄνω· οὕτως εἰς μίαν πόλιν τοῦ Μεξικῶ ὀνομαζομένην Κοναναζόνων ὅπου ὑπάρχουσι μεταλλεῖα ἀργύρου, οἱ ἐντὸς τῶν μεταλλείων ἐργάται αἰσθανθέντες σεισμόν ὤρμησαν καὶ ἐντρομοὶ ἐξῆλθον αὐτῶν ἄλλ' οἱ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους εὐρισκόμενοι ἰδόντες αὐτοὺς ἐγένων, διότι δὲν ἠσθάνθησαν αὐτόν. Ἀλλ' ἐνίοτε συμβαίνουσι σεισμοὶ οἱ ὁποῖοι διὰ τὴν ἕκτασιν τὴν ὁποίαν διατρέχουσι καὶ διὰ τὰς καταστροφὰς τὰς ὁποίας προξενοῦσι ἐνσπείρουσι τὸν τρόμον μεταξύ τῶν ἀνθρώπων. Τοιοῦτος εἶναι ὁ μέγας σεισμός ὁ συμβὰς τῆ 4ῆς Νοεμβρίου 1755 εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Πορτογαλίας Λισαβῶνα· ἡ ἕκτασις τὴν ὁποίαν διέτρεξεν ὁ σεισμός οὗτος εἶναι τετράκις μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης· διέτρεξε δηλαδὴ κυκλικὸν διάστημα περιλαμβανόμενον διὰ τῶν νήσων τῶν Ἀντιλλῶν, τῶν ἀκτῶν τοῦ Μαρόκου, τῆς Ρωσίας,

καὶ τῆς Βοεμίας, κέντρον δὲ εἶχε τὴν Λισαβῶνα τὴν ὁποίαν ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων θάψας ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς 60 χιλιάδας κατοίκων· συνεπέα τούτου ἡ Εὐρώπη ἅπασα συνεταράχθη, τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὀκεανοῦ ἀνυψώθησαν κατὰ τὰς Ἡρακλείους στήλας 60 πόδας· πολλάκις πηγαὶ ἐν Βοεμίᾳ ἐξηράνθησαν ἐπὶ τινα καιρὸν ὅτε δὲ κατόπιν ἀνέβλυσαν ὕδωρ ἦτο μέλαν καὶ θολόν, τότε ὕφαλός τις κειμένη πρὸ τοῦ λιμένος τῆς Λισαβῶνος ἀνυψώθη καὶ τὰ κύματα ὤρμητικῶς κινήθηκα κατέπνιξαν ἀνθρώπους καὶ πλοῖα· πολλοὶ δὲ τόποι ἐν Μαρόκῳ τῆς Ἀφρικῆς κατεχώσθησαν θάψαντες πολλοὺς ἀνθρώπους. Φοβερός ἐπίσης σεισμός ἦτο καὶ ὁ συμβὰς ἐν Ἰταλίᾳ κατὰ τὸ 1693 ὅστις συνετέλεσεν εἰς τὸν ἀφανισμόν 40 χιλιάδων κατοίκων τῆς ἐπαρχίας Καλαυρίας· τοιοῦτος ἦτο καὶ ὁ συμβὰς ἐν Κεφαλληνίᾳ, ἐν Λέσβῳ καὶ ὁ ἐν Κορίνθῳ τῆς Ἑλλάδος ὅστις τὴν πόλιν κατέστρεψεν. Εἰς τὴν τάξιν τῶν φοβερῶν τούτων σεισμῶν πρέπει νὰ κατατάξωμεν καὶ τὸν συμβάντα πρὸ ὀλίγων μηνῶν ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ, ὅστις ἐπέφερε τὸν θάνατον 4 χιλιάδων κατοίκων τῆς Νήσου ταύτης. Ἡ κίνησις τοῦ σεισμοῦ τούτου ἦτο ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω· ἐξηκολούθει δὲ παύων καὶ ἐπαναλαμβανόμενος κατὰ χρονικὰ διαστήματα. Οὐχὶ δὲ μόνον ἡ νῆσος αὕτη ἀλλὰ καὶ αἱ περισσώτεροι τῶν Νήσων τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἰονίου πελάγους ὑπόκεινται εἰς συνεχεῖς σεισμούς ἂν καὶ ἀδυνάτους διότι φαίνεται ὅτι ἡ ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης ἀνυψώσασα αὐτὰς δύναμις ἐξακολουθεῖ ἐνεργοῦσα καὶ προσπαθοῦσα νὰ διαρρήξῃ τὴν στερεὰν ἐπιφάνειαν τοῦ φλοιοῦ εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἴσως δὲ ἐξαίφνης θὰ ἴδωμεν Ἡφαίστειόν τι σχηματιζόμενον ἐν τῇ λεκάνῃ ταύτῃ τῆς Μεσογείου· διότι πάντοτε παρατηρήθη ὅτι πρὶν ἢ οἱ ὑποκάτω τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς συνεσφραυμένοι ἀτμοὶ, διαρρήξωσι τὸ ἔδαφος, σεισμοὶ σφοδροὶ παραγούνηται καὶ κρότοι δυνατοὶ ἀκούονται· καθὼς τοῦτο συνέβη ἐν Νεαπόλει κατὰ τὸ 1838 ὁπότε κατόπιν βιαίων σεισμῶν ἐσχηματίσθη τὸ Νέον Ὄρος λεγόμενον ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐσχηματίσθη κρατὴρ ἐκσφενδονίσας διαφόρους ὕλας. Πρὸς τούτοις παρατηρήθη ὅτι τὰ Μεσημβρινὰ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰ Νότια τῆς Εὐρώπης ὑπόκεινται εἰς συνεχεστέρους

σεισμούς παρὰ ἄλλός τις τόπος. Τοῦτο δὲ διότι εἰς τὰ μέρη ταῦτα φαίνεται ὅτι ἐπενεργεῖ περισσώτερον παντός ἄλλου τόπου ἡ ἐγγεῖος θερμότης. Τοιαῦτα εἰσὶν ἐν συντόμῳ τὰ ἀποτελέσματα τῶν Σεισμῶν καὶ τοιαύτα τρομερὰς καταστροφὰς προξενοῦσιν ἐν ροπῇ ὀφθαλμοῦ οἱ Σεισμοὶ.

ΖΕΦΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ.

ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ.

Ἐρανιζόμεθα ἐκ τοῦ λίαν περιέργου βιβλίου τοῦ ἐπιγραφόμενον Ἀναμνήσεις θεράποντος τοῦ Αὐτοκράτορος Νικολάου. Ὁ Αὐτοκράτωρ Νικόλαος μόλις ἀνάβας εἰς τὸν θρόνον ἀνεκάλυψε σοβαρὰν συνωμοσίαν, τῆς ὁποίας οἱ συμμετοχοὶ ἐτιμωρήθησαν ἅπαντες διὰ τῆς ἀγχόνης ἢ διὰ τῆς διὰ βίου ἐξορίας εἰς Σιβηρίαν.

Τίς δὲν ἐνημεῖται τὸν ἀπαγχονισμόν τοῦ Μουραβιέφ Ἀποστόλου καὶ τοῦ ποιητοῦ Ρελιέφ; Ὁ τελευταῖος οὗτος, εἰς τῶν ἐπισημοτάτων ἀνδρῶν τῆς Ρωσίας κατεδικάσθη ἵνα ὑποστῇ τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Ὁ Νικόλαος ἀναγνώσας τὴν καταδίκην ὑπέγραψε. Γεννηθήτω οὕτως.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ Ρελιέφ μετεωρίσθη ἐκ τῆς ἀγχόνης τὸ σχοινίον ἐρράγη, καὶ ὁ ποιητὴς κατέπεσε πληγῶθεις ἐπὶ τοῦ ἰκριώματος.

— Οὐδὲ ἐν σχοινίον δὲν ἤξεύρομεν νὰ κατασκευάσωμεν ἐν Ρωσίᾳ, ἀνεκράξε χωρὶς καὶ νὰ ὠχριάση.

Ἐπειδὴ δὲ τοιοῦτον, ἄλλως τε σπάνιον συμβεβηκός, συνεπάγεται συνήθως τὴν αὐτοκρατορικὴν χάριν, ἐστάλη εὐθὺς ἐπιτροπὴ εἰς τὸ χειμερινὸν Παλάτιον ὅπως μάθῃ τὴν τελευταίαν τοῦ αὐτοκράτορος θέλησιν.

— Ἀ! τὸ σχοινίον ἐθραύσθη· λέγει ὁ Νικόλαος.

— Μάλιστα, Μεγαλειότατε.

— Εἶδε λοιπὸν ἀντικρὺς τὸν θάνατον! Ποῖαν ἐντύπωσιν προῦξένησεν αὐτῷ ἡ θέα τῆς ἀγχόνης;

— Μεγαλειότατε ἐδείχθη γενναῖος. Ὁ Αὐτοκράτωρ συνοφρουώθη.

— Τί εἶπεν; ἠρώτησεν τὸν διαγγελέα.

— Εἶπεν ὅτι οὐδὲ ἐν σχοινίον δὲν ἤξεύρομεν νὰ κατασκευάσωμεν ἐν Ρωσσίᾳ.

— Λοιπὸν! ἀπήντησεν ὁ αὐτοκράτωρ, ἀποδείξατε αὐτῷ τὸ ἐναντίον· καὶ ἐξῆλθε.

Η ΧΗΡΑ ΚΑΙ Ο ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ.

Πτωχὴ τις χῆρα ἐνθαρρυνθεῖσα ὑπὸ τῆς φημιζομένης φιλοπτωχίας τοῦ ἐπισκόπου τῆς Νέας Ὑόρκης προσέδραμεν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, συνοδευομένη ὑπὸ τῆς μονογενοῦς αὐτῆς θυγατρὸς κόρης ὠραίας δεκαπενταετοῦς. Ὁ καλὸς κληρικὸς διακρίνας σημεῖα ἐκτάκτου κοσμιότητος ἐπὶ τῆς συμπεριφορᾶς αὐτῶν, ἐπέτρεψεν εἰς τὴν χῆραν ἵνα ἐκφράσῃ θαρραλέως τὰς ἀνάγκας αὐτῆς. Αὕτη τότε ἐρυθριῶσα καὶ δακρυχέουσα τῷ εἶπεν, ὅτι ἐγκρεῖται πέντε κορῶνας δι' ἐνοίκιον, εἰς τὴν ἄμεσον ἀπότισιν τοῦ ὁποίου ὁ οἰκοκύριος ἠπέλει ὅτι ἤθελε καταναγκάσει αὐτὴν ἐὰν δὲν ἤθελε συγκατανεύσει εἰς τὴν προαγογίαν τοῦ τέκνου τῆς, τὸ ὁποῖον εἶχεν ἀναθρέψει ἐν πάσει ἀρετῇ καὶ σωφροσύνῃ. Ἐδέετο δὲ τοῦ ἀρχιερέως, ἵνα, διὰ τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἐπιρροῆς καταπίσει τὸν ἀσπλαγγχον αὐτῆς πιστωτὴν ὅπως λάβῃ ὑπομονὴν, ἕως ὅτου ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτῆς ἤθελεν οἰκονομῆσαι τὰ μέσα τοῦ νὰ τὸν πληρώσῃ. Ὁ Ἐπίσκοπος θαυμάσας τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικὸς τῆς εἶπεν, ἵνα λάβῃ θάρρος καὶ λαθὼν χάριτην ἐγράψεν ἀμέσως γραμματίον τὸ ὁποῖον ἐγγχειρίσας αὐτῇ εἶπεν ἀπέλθε, γύναι, πρὸς τὸν ταμίαν μου μετὰ ταύτης τῆς ἐπιστολῆς, καὶ ἐκεῖνος θέλει σοὶ μετρήσει τὸ ἀναγκαῖον σοὶ ποσὸν τῶν πέντε κορώνων πρὸς ἀπότισιν τοῦ ἐνοικίου σου. Ἡ πτωχὴ γυνὴ εὐχαριστήσασα ἐξ ὅλης καρδίας τὸν γενναῖον αὐτῆς εὐεργέτην ἔσπευτε πρὸς τὸν ταμίαν, ὅστις ἀμέσως τῇ προσέφερεν πενήτην κορῶνας τὰς ὁποίας ἐπειδὴ αὕτη μὲν δὲν ἤθελε νὰ δεχθῆ, ὁ δὲ ταμίαις δὲν ἠδύνατο νὰ καταπίσει αὐτὴν νὰ λάβῃ παραλαβὴν αὐτὴν τότε ἐνεφανίσθη πρὸς τὸν κύριόν του, ὅστις ἀφοῦ ἐπληροφόρηθη τὸ γεγονός εἶπε, τῷ ὄντι ἐγὼ ἔκαμα λάθος διατάξας πενήτην κορῶνας καὶ θέλω τὸ διορθώσαι. Γράψας δὲ ἄλλο γραμματίον, καὶ στραφείς πρὸς τὴν πτωχὴν γυναῖκα εἶπε, τοσαύτη εὐθύτης καὶ ἀρετὴ εἰσὶν ἀντάξια ἀμοιβῆς, ἐγὼ, διέταξα νὰ σοὶ

δοθῶσιν πεντακόσαι κορῶνας, ὅσας ἐξ αὐτῶν δυνήθεις νὰ οἰκονομήσῃς, φύλαξέ τας διὰ προίκα τῆς θυγατρὸς σου.

ΓΕΝΝΗΘΕΙΣ ΝΑ ΗΜΑΙ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΑΠΕΘΑΝΑ ΜΠΑΚΑΛΗΣ.

Εἰκοσιπενταετῆς νεανίας, εὐρισκόμενος ἐν τῇ ὑπερσίᾳ παντοπώλου τινός, ὄνοματι Ἀρσένης καὶ ἔχων ἄκαιρον κλίσιν εἰς τὰ γράμματα, ἀπηγγονίσθη ἀρτίως ἐν Χαρισίους ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ κυρίου του. Ἐπὶ τῆς τραπέζης του μεταξὺ πολλῶν βιβλίων εὐρέθη καὶ ἡ ἀκόλουθος ἐπιστολή: « Δὲν εἶμαι, ἔλεγε, παρὰ μπακάλης, καὶ οὐδέποτε ἔσομαι ἄλλο τι. Πάντοτε συλλογίζομαι τὴν γελοῖαν θέσιν τοῦ Μπακάλῃ νὰ κἀθῆμαι εἰς τὸ κατόφλιον τῆς θύρας, καὶ νὰ λέγω, « ἐγεννήθην νὰ εἶμαι ἄνθρωπος ἀλλὰ κατεδικάσθην νὰ γίνω μπακάλῃς » ἐκεῖνος ὅστις μὲ προώρισεν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, εἶχε δίκαιον διότι πολλὰ ἔτη κατέγεινα νὰ βελτιώσω τὸ πνεῦμά μου ἀνέγνωσα καὶ μάλιστα ἀντέγραψα βιβλία, τὰ ὁποῖα δὲν καταλαμβάνω. Ταῦτα πάντα συγγέουσι τὸν ἐγκεφαλόν μου καὶ μὲ καθιστῶσιν, ὡς βλέπω, ὁσημέραι βλακίστερον. Ὅσον περισσότερον ζῶ τίσον χειροτερεύω. Τώρα ἐνθυμοῦμαι, ὅτι κάπου ἀνέγνωσα, πῶς ὁ ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ ἀφιερῶσθαι τὸ τάλαντον πρὸς ὄφελος τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἐπειδὴ ἐγὼ δὲν βλέπω νὰ εἶμαι καλὸς δι' ἄλλο τι παρὰ νὰ ζυγίζω τυρὶ καὶ νὰ ξηραίνω δαμάσκηνα, ἀπεφάσινα νὰ μεταβῶ εἰς τὸν ἄλλον κόσμον, τὸν ὁποῖον, τὸν γινωρίζω ἐξ ἀκοῆς, διὰ νὰ ἴδω, ἐὰν δύναται νὰ εὐρεθῆ ἐκεῖ καμμία θέσις δι' ἐμέ. Ζητῶ συγγνώμην παρὰ τῶν συναδέλφων μου, ἐὰν ὁμιλῶ τοσοῦτον καταφρονητικῶς περὶ τοῦ ἐπαγγέλματός μας· ἀλλὰ προσκαλῶ αὐτοὺς νὰ μοὶ δεῖξωσιν ἐν μόνον παραδειγμα παντοπώλου, ὅστις νὰ ἀνέβῃ ποτὲ ὑψηλοτέραν θέσιν ὑπάρχουσι παραδείγματα πολλὰ βιομηχάνων καὶ ἐργοστασιαρχῶν, οἱ ὁποῖοι ἐξελέχθησαν βουλευταὶ, ἀλλὰ τοῦτο εἰς κανένα Μπακάλῃν δὲν συνέβη. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἀπεφάσινα νὰ ἀπαγγονισθῶ. Παρακαλῶ τοὺς γονεῖς μου νὰ ἐγείρωσιν ἐπὶ τοῦ τάφου μου μικρὸν μνημεῖον καὶ νὰ γράψωσιν ἐπ' αὐτοῦ. « Ἐγεννήθην νὰ ἦμαι ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀπέθανα μπακάλῃς ».

ΠΕΡΙΟΔΙΑΙ ΕΝ ΠΕΡΣΙΑ

(Ἴδε τεῦχος ΛΔ' σελ. 1072).

ὅτινες ἀπερὶσκέπτως εὐρίσκοντο ἐπὶ τῆς ἡμετέρας διαβάσεως. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἔθιμα τῶν χωρῶν τούτων. Ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τῆς ἀφίξεως ἡμῶν, δυστυχῆς τις ἐπαίτης ἐλιθοβολήθη ὑπὸ τῶν φεράς διότι ἐτόλμησε νὰ τείνῃ τὴν χεῖρα εἰς εὐγενῆ διαβάτην. Ἀπὸ τῆς ὁδοῦ μου ἀπεμάκρυνον καὶ τοὺς γέροντας, σύροντες αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ πώγωνος ἢ γρονθοκοποῦντες ἐπὶ τοῦ προσώπου· διότι δέον κατὰ τὸ τῆς χώρας ταύτης ἔθιμον, ἡ διάβασις τοῦ νετζι-π-α-δ-ε-μ (εὐγενοῦς), νὰ ἀποτελῇ παντὶ σθένει γεγονός σημαίνον ἐπὶ κτυπημάτων· αὕτη ἡ μόνη ἀπόδειξις τοῦ ὑπὸ τοῦ εὐγενοῦς ἐμπνεομένου σεβασμοῦ. Ἐὰν τοῦτο γίνηται διὰ τοὺς δυστυχεῖς ἀνθρώπους, οὐδόλως δύσκολον νὰ εἶπω ὅτι οἱ ὄνοι καὶ αἱ κάμηλοι, ὅσαι δυστυχῶς ἤθελον τύχει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ μου, ἐξυλοκοποῦντο μέχρι θανάτου. Ἐμενον ἀληθῶς, ἔκθαμβος ἐκ τοῦ θορύβου καὶ ἐκ τῆς χαλᾶς τῶν κτυπημάτων ὧν ἔμην, ὁ ἀθῶος, αἴτιος. Ὅτι δὲ βραδύτερον, δὲν εἶχε σκληρυνθῆ ἡ καρδία μου ἐκ τούτων τῶν ἔθιμων, αἴτιον εἶναι ἡ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πρέσβειων τῆς χώρας ταύτης νοθεύσις περὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἐπιδειξάει τὴν εὐρωπαϊκὴν ἐπισιμότητα.

Τὸ δεῖπνον ὑπῆρξεν ἀξιολογώτερον διὰ τὴν ἀφρονίαν καὶ ποικιλίαν τῶν πιλαφίων, τῶν καρυκευμάτων, τῶν ἰχθύων, τῶν ψητῶν καὶ τῶν ραουριῶν (δῆρυγαλάκτων). Πλὴν δὲ τούτων μελίκρατα, γλυκύσματα, ὅπως ψήματα (κομπόστα), ῥόδια καὶ γλυκεῖς πέπωνας, παρετέθησαν ἐν ἀφρονίᾳ. Πολυάριθμοι καὶ παμμεγέθεις δίσκοι εἰσῆχθησαν διὰ τῆς θυρίδος, διότι ἡ θύρα δὲν ἦτο ἀρκούντως εὐρεῖα ὅπως παράσχη ἐλευθέραν εἴσοδον οὔσα κατὰ τὸ ἡμισυ στενοτέρα καὶ χθαμαλωτέρα τῶν ἡμετέρων, ἐνῶ ἐν Περσίᾳ τούναντι οἱ θυρίδες εἶναι, τοῦλάχιστον τετρακίς πλατύτεροι. Οἱ τάπητες ἦσαν κατὰ γράμμα πλήρεις, καὶ μετὰ κόπου ἠδύνατό τις νὰ διανοῖξῃ ὁδὸν διὰ μέσου τῶν συσσωρευμένων φαγητῶν, ὅσα ἡ περσικὴ φιλοξενία προσφέρει εἰς τοὺς περιηγητὰς τοὺς τυγχάνοντας ἐπισκέψεως τῆς Ζενδζάν.

Ἐἶχον ἀρχαῖον τινα φίλον ἐν Ρωσσίᾳ, πέρσην ἔμπορον, Χαδζι-Μωχαμμέτ, γέροντα ἀξιολογώτερον, ὅστις ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ὁπίου, ἐπῆ-

νει λίαν τὴν Ζενδζάν. Καὶ περὶ μὲν ταύτης εἶπεν ἀληθῆ. Ἄλλ' αἱ λοιπαὶ αὐτοῦ θαυμάσιαι ἀφηγήσεις δι' ὧν δὲν ἔπαυε νὰ μὲ θέλγῃ ἐπὶ μακρὰς ἐσπέρας, καθ' ἃς ἐκπληκτος ἦκουον τὴν ὠραίαν αὐτοῦ γλῶσσαν, ἦσαν ἀποκυήματα τῆς φαντασίας του. Ἐπειδὴ ἐγκατέλιπε τὴν Περσίαν νέος ἔτι, ἀπὸ τριάκοντα ἐτῶν, καὶ προὔτιθετο πάντοτε νὰ ἐπανέλθῃ, αὕτη κατ' αὐτὸν ἐφαίνετο λαμβάνουσα καθ' ἐκάστην θελκτικὴν ὄψιν διὰ τῆς μαγικῆς ταύτης δυνάμεως τοῦ καθωραϊζόντος τὰ πάντα πόθου.

Ἡ νύξ ἐπῆλθε καὶ τὸ παραπέτασμά μου ἦτο ἀνοικτὸν καὶ ἔβλεπον ἡσύχως τὴν μαγικὴν ταύτην θέαν. Ἐντὸς τοῦ ἀπέναντί μου θεωρεῖου κατόκει ὁ ἰατρὸς Κάφερ, περικυκλούμενος, ὡς ἐγὼ, ὑφ' ὅλης τῆς ἀνατολικῆς πολυτελείας, οὔτινος τὸ φῶς τοῦ ἀπλοῦ ἀλειμματοκηρίου ἀντανακλῶν ἐπὶ μυρίων κατόπτρων πρισματοειδῶν συνετέλει μακρόθεν εἰς τὸ νὰ σπινθηροβόλῳσι τὰ χρυσώματα καὶ φεγγαβολῶσι συγκεχυμένως αἱ ὠραῖαι τοιχογραφίαι καὶ αἱ ὀροφαί. Ἄλλὰ θὰ ἐματαιοῦντον ἀφηγούμενος τὰς περιγραφὰς, διότι θὰ ἔδιδον ἀτελῆ μόνον ἰδέαν τῆς ἀξιοπρεποῦς ταύτης κατοικίας τῆς πριγκηπέσσης Λαλλᾶ-Ρούχ. Συνελόντι εἶπεῖν, ἀμφιβάλλω ἂν ὁ νέος ἐραστής αὐτῆς Φεραμὸρζ ἔλαθεν αὐτὴν ἀπὸ καλλιτέρου καταλύματος ἐν Βουχάρα.

Ἐμέλλομεν νὰ κατακλιθῶμεν ὅτε προέτειναν ἡμῖν νὰ μεταβῶμεν εἰς τὸν λουτρῶνα· τοῦτο εἶναι φιλοφρόνησις ἧς οἱ Πέρσαι φείδονται πρὸς τοὺς χριστιανούς. Ἀπεποιήθημεν εὐσχήμως τῇ προφάσει ὅτι ἡ ὠρα εἶναι προκεχωρηκυῖα καὶ προὔτιμήσαμεν νὰ ἡσυχάσωμεν, διότι τὴν ἐπιούσαν ἐμέλλομεν λίαν ποῶν ν' ἀρχίσωμεν τὴν ὁδοπορίαν. Τέλος ἡ ὠραία αὕτη ἀνατολικὴ ἡμέρα ἦτο εἰς τὸ τέρμα τῆς. Ἀπεκοιμήθημεν ἐπὶ τῶν πολυτελῶν ταπήτων τοῦ Χορασάν, ὑπὸ τὸν θόρυθον τοῦ ἀναβρύνοντος ὕδατος καὶ τοῦ διὰ τῶν μικρῶν ὑέλων συρίζοντος ἀνέμου, αἵτινες κακῶς οὔσαι προσηρμοσμένοι εἰς τὰς θυρίδας ἐδοκῶντο. Εἰς τὴν κλαγγὴν ταύτην, ἰδιάζουσαν εἰς τὰ περσικὰ δωμάτια, συνειθίζουσι διὰ τῆς ἕξεως, ὅπως ὁ ὕπνος εἶναι συνεχής.

Τὸ πρῶτον χωρίον ὅπου ἐσταματήσαμεν καταλιπόντες τὴν Ζενδζάν ὠνομάζετο, ἐὰν δὲν ἄ-

πατώμαι, Χουρούμ-δερέ. Κατά την εἰς τὸ χωρίον τοῦτο εἰσοδὸν μας δύο γυναῖκες προῦπήνησαν ἡμᾶς, φέρουσαι σταφυλὰς καὶ ῥόδια. Προσεπάθησα ν' ἀποκαλύψω αὐτάς, καὶ ἐξεπλάγην ἰδὼν ὅτι συγκατένευον εἰς τὴν ἐπιθυμίαν μου μετ' εὐαρεσκείας. Ἐρρίψα νομίσματά τινα ἐντὸς τῶν ἀλγαλῶν των, καὶ μοὶ ἐξέφρασαν τὴν εὐαρέσειαν αὐτῶν καταδιβάζουσαι χαμηλόνοντες τοὺς ὀφθαλμούς καὶ μειδιῶσαι μετὰ χάριτος. Εἶδον ὅτι αὐταὶ ἦσαν λίαν κατατεθελγμένοι ἐκ τῆς φιλοφροσύνης ταύτης. Ὅποιον θέλητρον ὑπάρχει εἰς τὴν ταπεινὴν ταύτην ἀγνότητά των γυναικῶν τῆς Ἀνατολῆς!

Μετὰ τὴν Ζενδζάν, τὰ χωρία εἶναι ὀλιγώτερον ἄθλια· τὰ δένδρα εἶναι ὡσαύτως πολυαριθμώτερα, καίτοι γενικῶς ἰσχνὰ καὶ καχεκτικά. Τὰ ὀπωρικά εἰσὶν ἄφθονα· ἀγαπῶσι δὲ ταῦτα οἱ Πέρσαι ἐμπαθῶς.

Δυστυχεῖς Πέρσαι, ἔχουσι τόσας ὀλίγας ἀπολαύσεις εἰς τὰς ἐλλειπῆς χώρας των! φθειρόμενοι ἐκ τῆς ἐπιθυμίας, διέρχονται τὸν βίον των εἰς τὸ νὰ ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους διὰ τὴν ὀλίγην τέρψιν ἣν ἔχουσι. Ζῶσιν εἰς διηνεκῆ δυσπιστίαν, διότι τὰ μὴ ἐκπληρούμενα αὐτῶν πάθη παρασύρουσιν αὐτοὺς εἰς τὴν βίαν ἢ εἰς τὴν πανουργίαν ἀναλόγως τῆς δυνάμεως ἢ τῆς ἀδυναμίας των. Τί θὰ ἔλεγεν ὁ βλέπων τοὺς ἀνθρώπους τούτους, τοσοῦτον εὐγενεῖς καὶ τοσοῦτον συνάμα σεβασμίους, ἔχοντας ἦθη τόσον φιλόφρονα, ὁμιλίαν τοσοῦτον ἐλευθερικῆς; ὅτι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῆς ἀνατροπῆς αὐτῶν ἦσαν τὸ ψεῦδος καὶ ἡ προδοσία!

Ἄλλ' αἱ γυναῖκες; Ὅποια χάρις τοῦ ἱπποτικοῦ των βαδίσματος, ὅτε τὸ ἀδύνατον σανίδωμα τρίζει ὑπὸ τοὺς βεθαμμένους αὐτῶν πόδας! Πόσον ἡ ὀσφίς αὐτῶν εἶναι συνεσφιγμένη καὶ λεπτή! Ὅποια ἐβενοειδῆς κόμη περιστέφει τὸ θελκτικὸν αὐτῶν πρόσωπον καὶ κυματίζει ἐπὶ τοῦ ἠλιοκαοῦς στήθους αὐτῶν, ὅπερ καλύπτεται κακῶς ὑπὸ χονδρῶ ὑφάσματος! Ὅποιοι μελίρρητοι λόγοι ἐξέρχονται ἐκ τοῦ θελκτικοῦ αὐτῶν στόματος; Διότι ἡ περσικὴ διάλεκτος εἶναι ἡ ἐπαγωγώτατη τοῦ κόσμου· οὐδαμῶς δὲ βλέπει τις χεῖλη καὶ ὀδόντας λευκοτέρους. Ἄλλ' ἐὰν θέλη τις νὰ λάβῃ πλήρη γνῶσιν τῶν θελγῆτρων τῶν μαγιστῶν τούτων, δέον ν' ἀναγνώσῃ τὰς Χι-

μας καὶ μίαν Νύκτας. Οἱ ἐν ταῖς ἀφηγήσεσι ταύταις στίχοι, περιγράφουσι μετὰ ζωηρᾶς ἀπλοϊκότητος τὰ ἀνατολικά θέλητρα. Ἡ ἀπλοϊκότης αὕτη διειρηθῆ ἐντελῶς εἰς τὸς Πεντήκοντα Νύκτας ἃς μετέφρασεν ὁ κ. Τόρδενς, Ἴρλανδὸς λίαν διακεκριμένος, ὅστις κατεῖχε μεγάλην θέσιν ἐν Ἰνδία ὅτε ἔσχον τὸ πλεονέκτημα τοῦ νὰ γνωρίσω αὐτὸν ἐν Καλκούτῃ. Ἴδου τεμάχια ἁσμάτων τινῶν τοῦ γάμου (1) ἐχόντων ἐν μεταφράσει οὕτω.

(1) Προκειμένου δὲ περὶ γάμου ἰδοὺ λεπτομέρειά τινες ἀναγόμεναι εἰς τοὺς Πέρσας καὶ εἰς τοὺς Κούρδους. Ὅτε μέλλει τις νὰ νυμφεύσῃ τὸν υἱὸν, ἢ τὸν ἀνεψιὸν, ἢ τὸν θετὸν αὐτοῦ υἱὸν, ἐπιφορτίζει γυναῖκάς τινας ὅπως μεταβῶσι καὶ ἴδωσι τὴν μελλονύμφον νέαν, ἣν κατὰ τὴν ἐπάνοδόν των ὀφείλουσι ν' ἀπεικονίσωσιν λίαν ἀκριβῶς. Πολλάκις δὲ διευκολύνουσι εἰς τὸν μελλονύμφον νὰ ἴδῃ αὐτὴν κρυφίως.

Ἀφοῦ ἀποφασισθῇ ὁ γάμος ὀρίζεται ἡ ἡμέρα τοῦ ἀρραβῶνος, ὅστις ἐνίοτε ἐκτελεῖται πολλὰ ἔτη πρὸ τῆς τελετῆς τοῦ γάμου, καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν παιδικὴν ἡλικίαν των μελλονύμφων. Ὁ ἀρραβῶν ἀποφασίζεται δι' ἀποστολῆς δακτυλίου, ἢ νομίσματος τινος ἢ χρυσοκεντήτου μανδουλιού προωρισμένου ἀποκλειστικῶς διὰ τοῦτο τὸ ἔθιμον (α). Ἡ ὑπόσχεσις αὕτη εἶναι ἱερή. Ἄλλ' ἐνίοτε, κατὰ τὴν τελευταίαν στιγμὴν τῆς τελετῆς, ἡ μελλονύμφος ἀπάγεται διαταγῇ τοῦ πρίγκηπος. (β)

Τὸ συμβόλαιον συντάσσεται ὑπὸ πολιτικοῦ δικαστοῦ ἢ ὑπὸ μολλᾶ. Ἡ ὑπογραφή ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἢ ἐπίθεσις τῶν σφραγίδων ἐπὶ τοῦ συμ-

(α) Τοῦτο προῦκάλεσε τὴν γνώμην ὅτι, ἐντὸς τῶν γυναικωνιτῶν αὐτῶν, οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Πέρσαι δίδουσι μανδῆλιον εἰς ἐκείνας τῶν γυναικῶν ἃς προτιμῶσι.

(β) Τῷ 1803, ὁ Σάχης τῆς Περσίας ἐδημοσίευσεν ὅτι, μετὰ τὸ δέκατον πέμπτον ἔτος, ὅλα αἱ νεάνιδες, αἱ μὴ μεμνηστέμεναι θεωροῦνται κτήμα τοῦ μονάρχου, καὶ θὰ ἐκλέξῃ τινὰς ἐξ αὐτῶν διὰ τὸ χαρέμιον. Ἄλλὰ φαίνεται ὅτι ἡ διαταγὴ αὕτη ἦτο ἀπλῶς ἀπειλητικὴ, οὐδέποτε ἐκτελεσθεῖσα. Ὁ αὐτὸς πρίγκηψ, θέλων νὰ εὐκολύνῃ τοὺς γάμους, περιώρισεν ὡσαύτως διὰ νόμου τὴν δαπάνην αὐτῶν. Ἄντὶ τοῦ λαμβάνειν προῖκα, ὁ μελλονύμφος δίδει εἰς τὸν πατέρα ἐκείνης ἣν μέλλει νὰ νυμφεύσῃ, ἵππον, ὄπλα καὶ χρήματα, ἔθιμον ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὴν ἀπλοϊκότητα των ἠθῶν καὶ ἴσως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν τιμαριωτικῶν θεσμῶν, οἵτινες ἐπικρατοῦσιν ἀείποτε ἐν τῇ Ἀνατολῇ.

Ὁύτως ἔχουσιν οἱ Πέρσαι, ἀλλ' ἃς ἐξακολουθῆσω τὴν ὁδοπορίαν μου.

Ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, δὲν ἠδυνήθην νὰ λάβω σημειώσεις. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐσκέφθην τὴν

βολαίου τούτου γίνεται ἐνώπιον μαρτύρων. Ἐν τῷ ἐγγράφῳ ὀρίζεται πάντοτε χρηματικὴ προξ πληρωτέα εἴτε μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου, εἴτε ἐν περιπτώσει διαζυγίου. Αἱ νεάνιδες δὲν φέρουσι προῖκα ἀλλὰ μόνον ἐπιπλά τινα καὶ ὄψρα (α).

Τὴν ὥρισμένην διὰ τὸν γάμον νύκτα, ἡ μελλονύμφος ὀδηγεῖται ὑπὸ τῶν γονέων καὶ φίλων τῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συζύγου τῆς. Βαδίζει κεκαλυμμένη διὰ χονδρῆς καλύπτρας βοηθουμένη ὑπὸ τῆς μητρὸς καὶ ὑπὸ τινῶν ἑταίρων αὐτῆς. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀκούει τοὺς ἄλλους εὐχομένους αὐτῇ εὐτυχῆ γάμον. Αἱ οἰκίαι αἵτινες εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς διαβάσεώς της εἰσὶ σχεδὸν ἅπασαι πεφωτωγῆμεναι. Τοῦτο σημαίνει πρόσκλησιν ὅπως ἡ μελλονύμφος λάβῃ ἀναψυκτικά τινα δι' αὐτὴν παρασκευασθέντα. Ἡ πορεία διαρκεῖ ἐπὶ πολὺ, εἴτε ἐνεκα τῶν συνεχῶν τούτων σταθμῶν, εἴτε διότι ἡ συνοδεία προχωρεῖ βραδέως.

Παρὰ τοῖς Κούρδοις, ὅτε ἡ μελλονύμφος φθάνει εἰς τὴν φλοιὰν τῆς θύρας, ὁ μελλονύμφος παρουσιαζόμενος ἐναγκαλιζεται αὐτὴν, τὴν θέτει ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ τὴν φέρει μέχρι τῆς αἰθούσης του. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπικρατεῖ ὅπως αἱ νεάνιδες μὴ συστέλλωνται βλέπουσαι μίαν ἐξ αὐτῶν εἰσερχομένην ἐκουσίως εἰς οἰκίαν μέχρι τότε ξένην εἰς αὐτήν.

Ἐν τούτοις ὁ νεόνυμφος δὲν ἔχει οὐδαμῶς εἰσέτι ἰδεῖ τοὺς χαρακτῆρας ἐκείνης μεθ' ἧς εἶναι συνδεδεμένος διὰ δεσμοῦ ἱερωτάτου. Ὁ νεόνυμφος δύναται νὰ δεῖξῃ αὐτὴν εἰς τοὺς γονεῖς του, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ τῇ ἀφαιρέσῃ τὴν καλύπτραν. Τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐπιφυλάττεται εἰς τὴν μητέρα ἢ εἰς μίαν συγγενῆ τῆς νεονύμφου, καὶ ἐκτελεῖται ὑπ' αὐτῶν ὡς ἡ τελευταία πράξις τῆς ἐξουσίας αὐτῶν. Τότε αἱ προσποιηταὶ οἰμωγαὶ τῶν γυναικῶν μεταβάλλονται εἰς μα-

(α) Ἐν Περσίᾳ καὶ ἐν Ἀρμενίᾳ, ἡ νεάνις ἔφερον ἐκ τῆς οἰκίας μόνον ἐπιπλά. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐπικρατεῖ μέχρι τῆς σήμερον καθ' ἅπασαν τὴν Ἀνατολὴν καὶ σχεδὸν καὶ κατὰ τὴν Ἀφρικὴν, καίτοι ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς, ἡ μᾶλλον ἡ σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα, ἐννοοῦσα πάντοτε τὸ φῶλόν της, μετηρύθητε τὸ ἔθιμον τῆς Ἀρμενίας, ὅπερ ἐκάλει βάρβαρον, χωρὶς νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψιν τὸν σκαπὸν τῶν ἀρχαίων νομοθετῶν.

Γαζβίν, (1) ἀλλ' ἔπασχον ἐξ ἀδιαθεσίας καὶ μεγάλης ἀνησυχίας, ἧτις φυσικὴ ἐστὶ συνέπεια ὁδοπορίας τόσον μακρᾶς καὶ τόσον μονοτόνου.

Ἡ Γαζβίν, ἡ ἐν Περσίᾳ τόσον περιώνυμος αὐ-

καρισμούς, οὓς ἀπευθύνουσι εἰς τὸν νεόνυμφον. Λέγοντες συνάμα ἀνέθωρον ὡς σελήνη λαμπρῶς φωτοβολοῦσα ἐν τῷ πληρώματι αὐτῆς. Προστοιμάζεται γεῦμα, μεθ' ὃ ἐνδύοντες αὐτὴν τὸ δεύτερον τοῦ γάμου (νυμφικόν) ἐνδυμα ἄδουσι οὕτω·

Κυανᾶ ἐνδεδυμένη,
κυανᾶ καλλωπισμένη,
καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν
παριστᾶς ὡς σκοτεινόν.

Εἰς τὸ βλέμμα μ' ἀντικρίζεις,
ὅταν μὲ ἐνατενίζης,
ὡς σελήνη θερινή
ἐν νυκτὶ χειμερινῇ.

Εἶτα τὸ τρίτον ἐνδυμα καλύπτοντες ἅμα διὰ πέπλου καταλλήλου τὰ πλούσια καὶ ἄφθονα αὐτῆς μαλλία.

Παρεῖας ἔχεις κρυμμένας,
καὶ μὲ μαῦρα καλυμμένας,
καὶ κατὰπικνα μαλλιά.

Τὴν αὐγὴν τῆ λέγω, κρύπτεις
καὶ τὰ κάλλη σου καλύπτεις,
μὲ τὰ σκιερὰ αὐτά.

— Ὅχι φίλε ἀπεκρίθη,
καὶ εὐθὺς ἀπηλογήθη,
τὴν σελήνην μὲ αὐτὸ,
κρύπτω σύμφων ἐδῶ.

(1) Ἡ Γαζβίν ἢ Καζβίν πόλις τῆς Περσίας (Ἰράκ-ἀτζεμί), παρὰ τῷ Σάχ-Ρουδ κατέχει θέσιν σημαντικὴν ὑπὸ στρατιωτικὴν ἔποψιν καὶ εἶναι περικυκλωμένη διὰ περιφράγματος ὄχυρωμένου διὰ πύργων ἀλλ' ἄνευ τάφρων. 140 χιλιάμ. εἰς τὸ ΝΔ τῆς Ταχεράνης. Ἦν ἄλλοτε σπουδαιότατη πόλις καὶ πρωτεύουσα κατὰ τὸν 15Τ. αἰῶνα, σήμερον δὲ κατηρειπωμένη· ἀριθμεῖ 40,000 κατοίκων. Ἐν αὐτῇ ὑπῆρχε καὶ μέγα ὀπλοποιεῖον. Τὰ περίε τῆς πόλεως εἶναι ἐσκεπασμένα ἐξ ἀμπελώνων αἵτινες παράγουσι τὰς καλλιτέρας σταφυλὰς τῆς Περσίας. Τῷ 1732 ὑπεγράφη ἐν Καζβίν καὶ συνθήκη μεταξὺ Τουρκίας καὶ Περσίας. Ἡ Καζβίν, παρ' ἀρχαίους Ράγα, ὑπὸ μὲν τοῦ κτίτορος αὐτῆς Νικάταρος Εὐρωπός, ὑπὸ δὲ τῶν Πάρθων Ἀρακία μετωνομάσθη. Στράβ. Κ. 524.

τη πόλις, διάστημα διά τε τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος αὐτῆς, παραβάλλεται πρὸς τὴν Ἐράτ(1) προτιμωμένη τῆς Τεχεράνης. Τέλος ὑπεδείχθη αὕτη ὡς ἔδρα τοῦ διοικητοῦ, ἀλλὰ μοὶ ἐφάνη ὅλως ἀναξία τῆς μεγάλης αὐτῆς φήμης. Οὐδὲν εἶδον ἐκεῖ ἄξιον λόγου, ἢ ἀπλὴν μόνον θέσιν ἐ-

Εἶτα τὸ τέταρτον ἔνδυμα.

Με συστολὴν αἱ χάριτες τὴν εἶχον καλλωπίει
κ' ἢ τύχη με χάρισματ' ἀπειρα τὴν δωρίσει.
Ὅταν τὴν εἶδ' ὁ ἥλιος ἀμέσως ἐκαλύφθη
κ' εἰς νέφος σκιερώτατον διὰ μιᾶς ἐκρύφθη.
— Ἐχει αὐτὴ ἀνέκραξεν, ἀκτῖνας λαμπρότερας,
κ' ἀπὸ τὰς ἰδικὰς μου δὲ πολὺ ζωηρότερας.

Καὶ εἶτα τὸ πέμπτον ἔνδυμα.

Τοὺς μελανοὺς τῆς πλοκάμους βλέπεις ;
αἱ ὄφιοιδεῖς εἶναι τραῖ τῆς (α)
Με ἰλαρότητα φαινομένην,
καρδίαν ἔχει ἐσκληρωμένην·
εἶναι ἀμάλακτος ὡς γρανίτης,
ἢ ἀσπλαγχος πονηρὰ ψυχὴ τῆς,
ἀδιακόπως τὰ βέλη ρίπτει,
συνειδῶς πώποτε δὲν τὴν τύπτει,
ὅπότεν θέλω νὰ τὴν ἐγγίσω,
καὶ με τὴν χεῖρα τότε τομῆσω,
νὰ περιπτύξω τὸν τράχηλόν τῆς,
ἀμέσως αὕτη τὸ ἐνστικτόν τῆς,
βάλλει εἰς πρᾶξιν καὶ μ' ἀπονίαν,
μὲ ἀποθεῖ εὐθὺς καὶ κακίαν.

Δέκα ἡμέρας μετὰ τοὺς γάμους τῶν, οἱ νεόνυμφοι ὀφείλουσι νὰ ἐπισκεφθῶσι τοὺς γονεῖς τῆς γυναικός, οἵτινες κατὰ τὸ σῆμα δίδουσι εἰς αὐτοὺς δῶρα, ὡς καὶ πᾶν πρόσωπον λαμβάνει τοιαῦτα ἐπισκεπτόμενον ἕτερον. Ἡ ἀγορὰ τῶν νέων ἔνδυμάτων, τὰ γεύματα καὶ τὰ δῶρα ταῦτα καθιστῶσι λίαν δαπανηρὰς πάσας ταύτας τὰς τελετάς.

(1) Ἡ Ἐράτ (Ἀριανὴ Ἀλεξάνδρεια), ἰσχυρὰ πόλις καὶ χρησιμεύουσα ὡς κέντρον ἐμπορίου μεταξὺ Περσίας, Τουρκεστάν, Ἀφγανίας καὶ Ἰνδικῆς. Ἐν αὐτῇ κατασκευάζονται τάπητες, μεταξωτὰ, βαμβακερὰ καὶ διάφορα ὄπλα μεταξὺ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ σπάθαι καὶ διάφορα μύρα. Πολλὰκις πολιορκηθεῖσα ὑπὸ τῶν Περσῶν ἐκυριεύθη τῷ 1856, ἀλλὰ μετὰ ἕν ἔτος ἀφέθη μεσολαβήσει τῆς Ἀγγλίας. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 50,000 κατοίκων.

(α) Τραῖ=κλωσταί=πλεξίδες.

στερημένην ζωγραφικότητος καὶ παντὸς δυναμένου ν' ἀναζωογονήτῃ τὴν καταβεβλημένην φαντασίαν τοῦ περιηγητοῦ.

Ὁ διοικητὴς Ταχμᾶς-Κουλη-Χάν, προὔπλητησεν ἡμᾶς ἐφιππος, κρατῶν τὸν ὑαλοσύριγγά του καὶ ἀκολουθούμενος ὑπὸ συνοδείας βρακενδυτῶν ὑπηρετῶν ἐφ' ἵππαρίων. Διὰ θολοτῶν διόδων, διὰ θυρῶν διαφόρου μεγέθους καὶ δι' ἐρειπίων τοίχων ἐξ ἀργίλλου, ὠδηγήθημεν εἰς κατηρειπωμένην οἰκίαν, ἐγκαταλελειμένην ὑπὸ τοῦ Ναδῖρ-Σάχ(2). Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀπεσταλμένος ἠρνήθη νὰ κατοικήσῃ ἐκεῖ, διατάξας νὰ στήσωσι τὰς σκηνὰς αὐτοῦ ἐν τῇ αὐλῇ, κατήκησα μόνος ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ, ἐν μέσῳ πλείστων χρωματιστῶν ὑάλων καὶ εἰκονογραφῶν νέων ἔτι, παριστανοῦτῶν Πέρτας ἤρωας, Οὐρί, κτλ.

Μετέβην ἀμέσως εἰς τὴν ἀγορὰν, ὀλίγα ἔχουσαν περιεργα, κατόπιν δὲ εἰς τὸν λουτρῶνα τοῦ Μαχράμ-Μιρζᾶ, ἀντιπροσώπου τοῦ Σάχου ἐν Γαζβίν. Ὁ λουτρῶν οὗτος εἶναι μὲν εὐρύς, ἀλλ' ἔχει ὕδατα κακίστης ποιότητος, ὡς καὶ πάν-

63) Οὗτος, καλούμενος καὶ Θαμάσπ Κουλη-Χάν, γεννηθεὶς τῷ 1688 ἐν Μεσχεδ τοῦ Χορασάν, κατ' ἀρχὰς ἦτο ὁδηγὸς καμήλων καὶ εἶτα ληστής. Βραδύτερον ὁ Κουλη-Χάν ἐπωφελοῦμενος τὰς μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Χουσεῖν ταραχὰς ἔλαβε τῷ 1722 τὴν Χορασάν, προσῆλθεν εἶτα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Θαμάσπ, υἱοῦ τοῦ Χουσεῖν τῷ 1726, κατέλαβε τὴν Ἰσπαγάνην τῷ 1729 καὶ βραδύτερον ἔλαβεν ἅπασαν τὴν ἀρχὴν καίπερ ἀποκαλούμενος Θαμάσπ-Κουλη-Χάν ἦτο ἀρχηγὸς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Θαμάσπ. Ὁ Κουλη-Χάν πολλάκις ἠττηθεὶς ὑπὸ τῶν Τούρκων παρέχώρησεν αὐτοῖς τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Ἀράς. Ὁ Ναδῖρ ἀναιρέσας εἶτα τὰ γενόμενα ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, ἔρριψε τὸν Θαμάσπ, ἀντικατέστησεν αὐτὸν διὰ τοῦ Ἀβθᾶς Γ'. βρέφους ὀκτῶ μηνῶν βασιλεύσας ἀν' αὐτοῦ καὶ αἰσίως διεξαγαγὼν τὸν κατὰ τῶν Τούρκων πόλεμον (1734—36). Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀβθᾶς ἀνεκήρυξεν ἑαυτὸν σάχην, ἐπετέθη κατὰ τῶν ἀνταρτῶν Ἀφγανῶν, ἐκυρίευσεν τὴν Κανδαχάρην, προσέβαλε τὸ κράτος τοῦ μεγάλου Μογγόλου ἐν Ἰνδοστάν (1738), ἐκυρίευσεν τὴν Δελχί (1739), ὑπέταξε τὸ Καβούλ καὶ ἀπήγαγε μεγάλην λείαν (1740). Ἀλλ' ἡ Περσία πιεζομένη καὶ ἐξαντλουμένη, ἐμίσησεν αὐτὸν, φονευθέντα ὑπὸ τῶν ἰδίων αὐτοῦ στρατηγῶν ἐν τινὶ ἐκστρατείᾳ κατὰ τῶν Κούρδων τῷ 1747.

τες οἱ περσικοὶ λουτρῶνες ὄτους ἔτυχον εὐκαιρίας νὰ ἐπισκεφθῶ.

Τὴν ἐπιούσαν, ἐπανελάβομεν τὸ νομαδικὸν ἡμῶν σύστημα μεταβαίνοντες ἀπὸ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἄλλο χωρίον, διερχόμενοι τὰς ἡμέρας μας ἐφιπποί, περιεστιχισμένοι ὑπὸ πλήθους ἰθαγενῶν. Ἡ συνδιάλεξις οὐδόλως διεκόπη καθότι οἱ Πέρσαι δὲν ἔπαυον τοῦ νὰ εἰσιδεικνύωσιν εὐφυῖαν περίξ ἡμῶν κατὰ τὸ ἔθος τῶν, καταβάλλοντες πᾶσαν προσπάθειαν ὅπως ἐννοήσω τὴν ἀρμονικὴν καὶ ἀνθηρὰν

αὐτῶν διάλεκτον. Ὅφειλ' ἀποδώσω ἐνταῦθα δίκαιον εἰς τὴν κ. Di-Hamel σύζυγον τοῦ πρεσβευτοῦ ἡμῶν, ἧς ὑπερέρει πάντας, διότι ἦτο ἡ πρώτη ἧς ἐπελάβετο τὰ μυστηριώδη νήματα τῆς περσικῆς, — τῆς γλώσσης ταύτης τῆς τοσοῦτη διαφερούσης τῶν λοιπῶν εὐρωπαϊκῶν τε καὶ ἀσιατικῶν, — τὸ πνεῦμα τῶν περιπλόκων αὐτῆς φράσεων, τὴν ἡχηρὰν ἀρμονικότητα καὶ τὸ γαρίεν ἄσμα τῶν μακρῶν αὐτῆς καταλήξεων. Τὴν τουρκικὴν προσέτι τῆς Ἀδερβαϊδζάν, ἐλάλει ἥδη

ΤΕΧΕΡΑΝΗ.

εὐχερῶς, ἐνῶ ἐγὼ μὲν ἐγίγνωσκον. Ὁ κ. Di-Hamel ὠμίλει λίαν καλῶς τὴν τουρκικὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὴν Ὀθωμανικὴν. Τὸ ἐσπέρας ἀνεπαύθημεν καθήμενοι χαμαὶ καὶ κρατοῦντες τοὺς ὑαλοσύριγγας, ἐντὸς τῶν ἀχυροσκεπῶν καλυβῶν τῶν χωρικῶν.

Ἐπεσκεψθῆμεν τὸ Σουλτανιέ(1), ἐαρινὴν κατοικίαν τοῦ ἀποβιώσαντος Φέτχ-Ἀλῆ-Σάχ, ἐνθα διε-

(1) Τὸ Σουλτανιέ ἄλλοτε σημαντικὴ πόλις εἶναι σήμερον κατηρειπωμένη τὰ δὲ σωζόμενα κτίρια εἰσὶν ἀπλῶς δύο τεμῆνη, ἀλλὰ καὶ ταῦτα μεγάλως ἔπαθον κατὰ τὸν σεισμόν ὅστις ἐγένετο ἀρχομένου τοῦ αἰῶνος τούτου.

τρίψαμεν ἐπὶ τινὰς ὥρας, ἐντὸς τοῦ ἀνακτόρου του. Ἡ αἴθουσα ἐντὸς τῆς ὁποίας διεμένομεν ἐστερεῖτο πάντως θυρῶν καὶ θυρίδων, ἀλλ' ὁ μιχμανδάρ ἡμῶν κατῴρωσε νὰ καταστήσῃ αὐτὴν σχεδὸν κατοικήσιμον ἐπιδιορθώσας πάντα ταῦτα. Ἐνόμισα ὅτι ὄφειλον ν' ἀνταμείψω τὴν ἰδιοτροπίαν ταύτην τοῦ ζήλου, δίδων εἰς αὐτὸν τεμάχιον κυανοῦ ἐριούχου, καὶ τι ἄλλο ἰόχρου διὰ τὸν υἱὸν του ὡς δῶρα ἅτινα ἔλαβεν ὁ Μιχμανδάρ ἄνευ ἐλαχίστου δείγματος εὐγνωμοσύνης, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται ὅτι εἶναι ἔθιμον τῆς χώρας.

Ἐπὶ τοῦ τοίχου αἰθούσης τινός τῶν ἀνακτόρων Σουλτανιέ, εἰσὶν ἀπεικονισμένοι αἱ εἰκόνες τῶν υἱῶν τοῦ Φέτχ-Ἀλῆ-Σάχ, καὶ αὐτοῦ τοῦ πρίγκη-

πος, ἔχοντας σχεδὸν τὸ φυσικὸν ἀνάστημα μετ' ἐνδυμασίας κυνηγοῦ, καὶ ἀπάντων συνάμα τῶν πολυτίμων λίθων ὡς καὶ τοῦ στέμματος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἐφ' ἵππου οὐ ἡ χαίτη, ἡ οὐρά, αἱ κνήμαι, τὸ προστερνίδιον καὶ ἡ γαστήρ εἰσὶ πορφυροβαφεῖς, ὡς γνώρισμα βασιλικόν. Ἀναρίθμητον πλῆθος λεόντων, τίγρεων, δορκάδων καὶ ἐλάφων φαίνεται πίπτον ὑπὸ τὰ βέλη αὐτοῦ οὔτινος ὁ ἵππος παριστάνετο ὡσεὶ ἐλαυνόμενος ὑπὸ φυτῆρος. Ἡ εἰκὼν αὕτη λίαν ἐφαίνετο ἀρέσκουσα τῷ ἀπεκονιζομένῳ ἤρωϊ, διότι εἶδον αὐτὴν βραδυτέρου εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ περσικὰ ἀνάκτορα.

Ὁφείλω νὰ ὑπομνήσω, ὡς περιέργου τῶν μερῶν ἐκεῖνων, ἐρείπιον λίαν ἀξιοσημείωτον, κείμενον εἰς τὰ περίξ τοῦ Σουλτανιέ. Τοῦτο εἶναι γιγαντιαῖον καὶ μεγαλοπρεπὲς τέμενος ἐκ σιελινῶν κυανῶν καὶ λευκῶν πλίνθων. Τὸ κτίριον τοῦτο ἀποδίδεται τῷ Σάχη Χουδαβένδ, βασιλεύσαντι πρὸ διακοσίων ἐξήκοντα ὡς ἔγγιστα ἐτῶν.

Τὴν 7 Ὀκτωβρίου, ἐπεσκέφθημεν τὰ ἐρείπια τοῦ κυρίως Σουλτανιέ, καὶ, μεταξὺ ἄλλων, τὸ ἀγροτικὸν παλάτιον τοῦ Φέτχ-Ἀλῆ-Σάχ. Μία τῶν ἐν τῷ παλατίῳ τούτῳ αἰθουσῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα *divar-charé* (αἰθουσα τῆς ἀκροάσεως), ἔχει τοὺς μὲν δύο τῶν τοίχων ἐκ χρωματιστῆς ὑάλου, συνήθους εἰς τὰς περσικὰς οἰκοδομὰς, τοὺς δὲ ἄλλους δύο μετὰ πολλῶν εἰκονογραφιῶν παριστανουσῶν μέλη τῆς βασιλικῆς εἰκογενείας· μεταξὺ δὲ ἄλλων τὴν δυσειδῆ φωτογραφίαν τοῦ ἀρχιθαλαμηπόλου Ἀγᾶ-Μωχαμμέτ-Χάν, θεοῦ καὶ προκατόχου τοῦ Φέτχ-Ἀλῆ-Σάχ, καὶ τὴν τοῦ τελευταίου τούτου μετὰ τῶν τέκνων του. Ὁ σφετεριστὴς οὗτος Ἀγᾶ-Μωχαμμέτ-Χάν, ὅστις, ἐὰν δὲν ἀπατώμαι, δὲν ἔλαβε ποτὲ τὸν τίτλον σάχ ἐφαίνετο λίαν σκληροῦ χαρακτήρος. Οὐδέποτε ἄνθρωπος, λέγεται, κυριευθεὶς ὑπὸ τρομεροτέρων παθῶν τούτου ἔνεκα διέπραττεν ἀκαταπαύστως ταιαύτα ἀνοσιουργήματα ὧν ἡ ἀφήγησις ἐμποιεῖ φρίκην καὶ ἡ πίστις αὐτῶν λίαν ἐστὶ δύσκολος τῷ ἀκροατῇ. Ἐν τῇ φωτογραφίᾳ τὸ ἀπεχθὲς αὐτοῦ ὕφος ἀντιφάσκει καταπληκτικώτατα πρὸς τὴν βασιλικὴν αὐτοῦ στολήν.

Ἡ ὄροφῆ τῆς αἰθούσης σύγκειται ἐκ κατόπτρων μετὰ εἰκονογραφιῶν καὶ χρυσομαμάτων, αἱ δὲ κλίμακες ἐκ πρασίνων πλίνθων. Ἐν ἐκ τῶν μᾶλλον

ἀξιοσημειώτων τοῦ παλατίου τούτου, ὅπερ περιέχει καὶ τερπνὸν λουτρῶνα, εἶναι πυργίσκος τις ἀνυψούμενος παραπλεύρως τῆ ρηθείσῃ αἰθούσῃ τῆς ἀκροάσεως, ἀφ' ἧς βλέπει τις ἅπασαν τὴν χώραν. Δὲν δύναμαι ὁμῶς νὰ εἶπω ὅτι ὁ βλέπων φαιδρύνεται, καθόσον πανταχοῦ ὑπάρχει ἡ αὐτὴ λευκόφαιος καὶ μονότονος ἄγονος γῆ.

Ὅτε ἐφθάσαμεν σχεδὸν εἰς τὸ τέρμα τῆς ὁδοῦ πορείας μας, ἐσταθμεύσαμεν ἐντὸς χωρίου καλουμένου Κέντ, λέξις ἐν τῇ τουρκικῇ σημαίνουσα χωρίον. Τὸ μέρος τοῦτο, κείμενον πλησίον τῆς πρωτεύουσας, ἦτο τὸ ζωγραφικώτερον τῶν ὅσα διήλθομεν. Τὸ χωρίον Κέντ, κείμενον ἐν μέσῳ τῶν ὁρέων, περικυκλούμενον ἀπὸ δένδρων καταπραΐνων καὶ διαυλακίζόμενον ὑπὸ διαυγοῦς ὕδατος διορύγων, ἔχει πολλοὺς κατοίκους. Ἡ ἐν ταῖς ὁδοῖς κίνησις καὶ ἡ ζωηρότης ἡ ἐμφαίνουσα τὴν προσέγγισιν μεγάλης πόλεως, ἀντικεινται παραδόξως πρὸς τὴν κατῆρειαν τῶν μερῶν ὅσα προσεπάθησα νὰ περιγράψω.

Τὴν 8 Νοεμβρίου, λίαν πρῶτῃ, ἠρξάμεθα τῆς πρὸς τὴν Τεχεράνη πορείας, ὄντες βαθέως συγκινημένοι ἐκ τῶν διαφορῶν τούτων περιπετειῶν, χαίροντες ἀφ' ἐτέρου διὰ τὸ ὅτι ἐπλησιάζομεν εἰς τὸ πεποιητὸν τέρμα τῆς περιηγήσεώς μας. Ἡ πόλις ἤδη ἐφαίνετο. Ἠρχίζομεν νὰ διακρίνωμεν τὰς πρώτας οἰκίας τῆς Τεχεράνης διὰ μέσου τοῦ πρῶτον καπνοῦ, ὅτε αἴφνης εἶδομεν ἐλαύνουσαν πρὸς ἡμᾶς ταχέως πολυἀριθμον συνοδείαν συνοδεύσαν δύο λαμπροὺς ἵππους, ὧν ἡ ἀστράπτουσα χαίτη καὶ ἡ κυματίζουσα οὐρά ἦσαν πυρόχροα. Τὰ εὐγενῆ ταῦτα ζῶα ἀπήστραπτον ἐκ χρυσοῦ καὶ ἐκ λαγουρίων. Δὲν εἶχομεν συνέλθει εἰσέτι ἐκ τῆς ἐκπλήξεως καὶ τοῦ θαυμασμοῦ εἰς ὃν ἐνεβλήθημεν ἰδόντες αἰφνιδίως ἡμᾶς εὐρεθέντας ἀπὸ τῶν ὑποζυγίων μας ἐπὶ τῶν δύο ἐκείνων λαμπροτάτων ἵππων. Τότε δὲ συνήλθομεν ὅτε ἐπληροφόρηθημεν ὅτι οἱ ἵπποι οὗτοι ἦσαν δωρὸν τῆς Α. Μ. τοῦ Μωχαμμέτ-Σάχ.— εὐγένεια ὀλίγον δαπανηρά· δῶρα κατὰ τὰ περσικὰ ἔθιμα, ὅπερ ἐπιστρέφονται καὶ πάλιν ἀφοῦ ἡ βασιλικὴ γενναιοδωρία ἀρρῶντως ἐκτιμηθῆ.

Ἐν τούτοις παρενωχλήθημεν ἐκ τῶν θορυβῶδων κραυγῶν καὶ τῶν συγχαρητηρίων, ὅπερ ἐξέφραζε πρὸς ἡμᾶς ἀπαύστως τὸ πλῆθος διὰ τῶν

ἀναφωνήσεων μου παρέκι (εὐλογημένος). Ἐκπλαγέντων ἐκ τῶν κραυγῶν τούτων καὶ αὐτῶν τῶν εὐρώστων ἱμῶν κελήτων οὔτινες ἤρξαντο καλπάζοντες, μετέδθημεν εἰς τὸ κέντρον τοῦ κόσμου, ὅπου εἰσῆλθομεν ἐν μέσῳ τυμπανισμῶν καὶ σαλπισμάτων τῶν τακτικῶν στρατευμάτων τοῦ Σάχου.

Μετὰ τρίμηνον ἐν Τεχεράνῃ διαμονήν, ἐβαρύνθη τὴν πόλιν ὡς καὶ ἄπασαν τὴν Περσίαν. Ὁ ἐκεῖ βίος εἶναι ἀπεχθὴς μονοτονία. Ὁ ἄλλοδαπὸς στερούμενος τῆς παρουσίας τῶν γυναικῶν, καὶ πασῶν τῶν διασκεδάσεων τῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης ἀγνοεῖ πῶς νὰ διέλθῃ τὰς ἡμέρας του.

Ἐντὸς τῆς συνοικίας τῆς καλουμένης Γαζμπίν-Δερβαζέ, ἐπὶ ἐξ *τουμὰν* (1) κατὰ μῆνα, ἐνοικίασα μίαν τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀξιολογωτέρων οἰκιῶν. Τῇ ἀληθείᾳ, ὁ ἀὴρ ἔπνεεν ἐν αὐτῇ τοσοῦτον ἐλευθέρως ὅσον καὶ ἐκτὸς αὐτῆς· ὁ δὲ καιρὸς ἦν τόσῳ γλυκὺς καὶ ὠραῖος, ὥστε καθίστα τὴν οἰκίαν ταύτην ἔτι μᾶλλον ἀξιόλογον.

Ἡ οἰκία αὕτη ἦν διόροφος ἔχουσα πλῆθος δωματίων καὶ δύο ἐξώστας οὔτινες ἐδέσποζον ὡς ἐκ τοῦ ὕψους αὐτῶν τῆς πόλεως, οὐχ ἦττον ὀλίγην ἐχούσης ζωηρότητος μεθ' ὅλην τὴν ὀχληράν αὐτῆς θέαν. Δύο σειραὶ θυρίδων, ὧν αἱ μὲν κατώτεραι κεκοσμημέναι μόνον ἐκ ξυλίνων παραθυροφύλλων, αἱ δὲ ὑπερκείμεναι κεκαλλωπισμέναι ἐκ χρωματιστῶν ὑάλων, ἐφώτιζον τὴν κυριωτέραν αἰθουσαν, ἧς οἱ τοῖχοι ὄντες κατάλευκοι ὡς ἡ χιτῶν ἦσαν πλήρεις κοιλοτήτων. Ἐπωρῆθη τινὰ τῶν ῥηθέντων τούτων κοιλοτήτων διὰ νὰ κρύψω δύο περσικὰς πανοπλίας, σχεδὸν πλήρεις, ἃς ἐπρομηθεύθη λίαν ἐπιπόνως (καθόσον λίαν δύσκολος ἡ συναλλαγή παντός εἶδους ὀπλοῦ συναγομένη μακρὰς καὶ ἀνιαρὰς δυσχερείας). Διὰ τὸ ἐλάχιστον πρᾶγμα ζητοῦνται ἑκατὸν *τουμὰν*, ὡς ἐν Ῥωσσίᾳ ἑκατὸν ρούβλια. Ἄλλως δὲ ἡ ἀκρίβεια εἶναι ἀρετὴ ἄγνωστος παρὰ τοῖς Πέρσαις· καὶ τοῦτο μόνον ἔρκει ὅπως καθιστᾷ τὴν χώραν βδελυρὰν εἰς τοὺς ξένους. Ἐὰν κατηγορήσῃτε ἐμπορον ἐπὶ κακῇ πίστει, σᾶς ἀποκρίνεται σφοδρῶς ὅτι ὁ ἐγκέφαλος του ἐξήφθη ἐκ τῆς θλίψεως. Τέλος, τὸ ψεῦδος εἶναι τοσοῦτον ἐρριζωμένον εἰς τὰς ἔξεις τῶν Περσῶν τῆς κλάσεως ταύτης,—

καὶ δύναμαι νὰ προσθέσω περὶ τῶν λοιπῶν,— ὅτι ἐὰν ποτε κατὰ τύχην, τηρήσωσι τὸν λόγον τῶν ζητοῦσιν ἀμοιβήν, ὥστε ἐπραξάν σπανιώτατον καὶ ἀξιολογώτατον πρᾶγμα.

Ἐτυχον εὐκαιρίας τοῦ νὰ ἐπισκεφθῶ μετὰ τοῦ κόμητος Συμωνίτς τὸ βασιλικὸν θησαυροφυλάκιον, οὔτινος δὲν θὰ περιγράψω ἅπαντα τὰ πλούτη εἰμὴ θὰ μνημονεύσω τὰ πολυτιμότερα τῶν ἀντικειμένων, ὅσα ἐπέσυραν τὴν προσοχήν μου, ἦτοι τὸν περίφημον ἀδάμαντα, τὸν γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Δάρ-ι-νοῦρ (ὠκεανὸς τοῦ φωτός) καὶ ζυγίζοντα 259 καράτια, ὃν ὁ Σάχης φέρει εἰς τὸν ἀριστερὸν βραχίονα κατὰ τὰς ἐπιστήμους τελετάς, χιτῶνα ἐκ κιτρίνης μετάξης σχεδὸν ὀλόραφον, πλήρη μεγάλων μαργαριτῶν καὶ ὁμοιον πρὸς τὸ ἐνδυμα, ὅπερ ἔφερον ὁ Φέτχ-Ἀλῆ-Σάχ ἐπὶ εἰκόνας μεγάλης, ἐπεξεργασθείσης ὑπὸ ἀρίστου καλλιτέχνου τῆς Τεχεράνης. Ἡ σγολὴ τῆς περσικῆς ζωγραφικῆς εἶναι λίαν πρωτότυπος, καὶ ἀδύνατον νὰ παραγνωρίσῃ τις αὐτήν. Ἐσπούδασα αὐτήν κατὰ βάθος ἵνα διακρίνω τὴν ζωγραφικὴν τῆς Τεχεράνης ἀπὸ τὴν τῆς Ἰσπαχάν (1), ἧτις εἶναι ὑπερέτερα, ὡς καὶ πάντα σχεδὸν τὰ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ γινόμενα. Παραπλεύρως τοῦ ἀρχαίου τούτου καὶ μακροῦ βασιλικῆς χιτῶνος ἦτο, ἐντὸς τῆς αὐτῆς ὑαλίνης ἱματιοθήκης, ἡ ἐπίσημος στολὴ τοῦ νῦν βασιλευπόντος Μωχαμμέτ-Σάχ, ἧτις οὕσα ἀπομίμησις τῆς εὐρωπαϊκῆς στρατιωτικῆς ἐνδυμασίας, εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ κυανοῦ ἐριούχου, κεκοσμημένου ἐξ ἀδαμάντων κατὰ τὸ περιλαίμιον καὶ κατὰ τὰς περιχειρίδας, μετὰ κομβίων ἐκ ρουβινίων καὶ ἐπωμίδων, συγκεκριμένη δὲ ἐξ ὑπερμεγέθων σμαράγδων, ἀφ' ὧν κρέμανται κροσσοὶ ἐκ μεγάλων μαργαριτῶν. Δυστυχῶς δὲν εἶδομεν οὔτε τὸν ὑαλοσύριγγα ὃν φέρει κατὰ τὰς τελετάς ὁ Σάχης οὔτε τὸ στέμμα αὐτοῦ· ἐπληροφόρηθημεν δὲ ὅτι ταῦτα ἐφυλάσσοντο ἐν τῷ γυναικωνίτῳ.

Ἀφοῦ τέλος ἐπεθεώρησα τὰ σπανιώτερα τῶν ἐν τῷ θησαυροφυλακίῳ τούτῳ λίαν κακῶς τοπο-

(1) Ἡ Ἰσπαχάν ἢ Ἰσφαχάν καὶ Σφαχάν, ἐν τῇ ἀρχαιότητι « Ἄσπα ἢ Ἀσπάδανα », κεῖται ἐν λαμπροτάτῃ θέσει τῆς Περσίας ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ὑπώρειας τοῦ Ζάχρου ὄρους καὶ ἔχει 4 ὠρών περιφέρειαν. Διακρίνονται ἐν αὐτῇ τὰ ἀνά-

θετημένων πραγμάτων μετέβημεν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ δευτεροτόκου υἱοῦ τοῦ βασιλέως, — ὁ πρεσβύτερος ἦτο ἐν Ταυρίδι, — ὃν ὁ Κόμης Συμωνίτης ἐπλησίασε ἢ ἀποχαιρέτησεν. Ἐβρομεν τὸν μικρὸν πρίγκηπα ἐντὸς τῆς αἰθούσης τῆς ἀκροάσεως, καθήμενον χαμαὶ ἐπὶ λαχουρίου καὶ στηριζόμενον ἐπὶ παχέων ὑποπροσκεφάλων κεκαλυμμένων ἐκ ῥοδοχρόου μουσελίνης. Ἦτο τετραετής ἢ πενταετής παῖς, ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος, φυσιογνωμίας ἀσημάντου, προσώπου ὠχροῦ, χαρακτηριστικῶν ὀλίγων ἐκφραστικῶν καὶ ἐπιπεδομένων καὶ τὴν κόμην ὑπόξανθον. Ἐφερε *καφτάρ* (α) ἐκ λαχουρίου μὲ διφθέραν, καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ μαύρου καλύμματος τῆς κεφαλῆς του λόφον ἐξ ἀδαμάντων. Ἐκαθήσασμεν ἐπὶ τοῦ τάπητος ἀπέναντι αὐτοῦ· ὁ Μιρζά-Μασσοῦδ, ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ δύο ἢ τρεῖς ἄλλοι ἄρχοντες παρόντες εἰς τὴν συνέντευξιν ταύτην, ἐστάθησαν ἐπὶ ποδὸς « *Διμάγ-η-σούμα τὸ τόρεστ;* » δηλαδὴ: « Ὁ ἐγκέφαλός σας ἔχει καλῶς; τὸ ἠρώτησεν ὁ κόμης Συμωνίτης. Ὁ βασιλόπαις δὲν ἀπήντησεν οὐδαμῶς, καὶ ὁ κόμης Συμωνίτης τὸν ἠρώτησε τότε τί ἔκαμνε. « Δὲν γνωρίζω τίποτα, » εἶπεν ὁ μικρὸς πρίγκηψ. Ἰδόντες ὅτι δὲν εἶχε διάθεσιν νὰ ὀμιλήσῃ, ἵτοιμασθημεν ἢ ἀπέλθωμεν, ὅτε ἡ γλῶσσα τοῦ Ἀμπᾶς-Μιρζά-Ναϊμπι-Σουλτάνα λυσιμένη αἴφνης, μᾶς ἠρώτησε μετὰ ζωηρότητος ἐὰν ἐπε-

κτορα τοῦ Σάχου, τὸ μέγα τέμενος, ἡ ἀγορὰ Ἀββάς, ἡ πλατεῖα Μειδάν καὶ πολλαὶ σχολαὶ (μεδρεσέ). Τὰ τείχη τῆς πόλεως ἔχοντα 15 πύλας καὶ ὄχυρα μέρη διὰ πύργων ὁλονὲν κατερειπούνται. Προέχει πολλά λαμπρὰ μνημεῖα κστηρειπώμενα, ἐργοστάσια διάφορα, ὑφαντουργεῖα, μεταλλουργεῖα, σιδηρουργεῖα, ὀπλοποιεῖα, κτλ.

Ἐν Ἰσπαχᾶν ὑπάρχει ὡσαύτως πύργος ὕψους 60 ποδῶν καὶ χρονολογούμενος ἀπὸ Κάμφερ καὶ Σαρτίν. Εἶναι κωνοειδῆς καὶ ἐκτισμένος ἐκ πλίνθων ἐξηραμένων εἰς τὸν ἥλιον, ἐκαλεῖτο δὲ πύργος τῶν κεράτων διότι ἐξωθεν ἔφερε πλῆθος κεφαλῶν διαφόρων ἀγρίων ζώων μετὰ τῶν κεράτων αὐτοῦ. Πρὸς τὰ ὑψηλότερα τοῦ πύργου ὑπῆρχεν εἶδος κίονοκράνου ἐκ κεράτων ἐλάφων λίαν μακρῶν. Ἀπὸ τοῦ Κάμφερ ὁ πύργος οὗτος ἐβλάθη ἀρκούντως καὶ πολλὰ κράνη ἀπεσπᾶσθησαν. Τὰ

(1) Καφτάρ, κἀνδύς, εἶδος ἐπενδύτου τιμητικῶν ἐν χρῆσει ἄλλοτε.

θυμοῦμεν νὰ ἱππεύσωμεν, ἐπειδὴ προὔτιθετο ὁ ἴδιος. Τῷ ὄντι, ἵππος ἐπισεσαγμένος περιέμενον ἐν τῇ αὐλῇ πλησίον τοῦ δωματίου του. Ἀποκρινθέντες δὲ καταφατικῶς ἀπήλθωμεν.

Ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ Μωχαμμέτ-Σάχ, μεγαλειότερος τοῦ ἀδελφοῦ του κατὰ τρία ἔτη, ἔφερε τὸν τίτλον *Βελλιγ ἄχῶ* (ἐπίδοξος διάδοχος θρόνου). Τὸ πρόσωπόν του μᾶλλον χαρακτηριστικὸν ἐδείκνυε περισσοτέρην εὐφυΐαν. Αἱ ὄφρες του βεθαμμέναι ἐκ σουρμῆ (εἶδος ἀλοιφῆς), ὡς καὶ αἱ βλεφαρίδες τῶν μακρῶν ὀφθαλμῶν του μετὰ τῆς κόμης του, ἦν αἱ θεῖαι καὶ αἱ ἐξαδέλφαι του βάρουσιν ἐπίσης διὰ βαθέως ἐρυθροῦ χρώματος, εἰσὶ λίαν πυκναὶ καὶ λίαν μαύρου, καθὰ μοὶ εἶπον, *χρώμκτο*. Ὅτε ἐπεσκέφθημεν αὐτὸν ἐν Ταυρίδι, ἐκάθητο ἐπὶ ἔδρας, τοὺς πόδας στηρίζων ἐπὶ ὑποποδίου καὶ ἐνδεδυμένος *χη' ἄτ* (ἐνδυμα τιμητικὸν) χρώματος βαλέως κυτρίνου, πολὺ μέγα δι' αὐτὸν, ἀλλὰ λαμπροῦ σχήματος. Ἐπὶ δὲ τοῦ τραχήλου καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του ἔλαμπον τὰ δῶρα τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ῥωσσίας.

Ἀδεία τῆς βασιλομήτορος, ἔτυχον τῆς τιμῆς νὰ ζωγραφίσω τὸν νέον πρίγκηπα φέροντα τὴν ἐπίσημον αὐτοῦ ἐνδυμασίαν εἰς τρεῖς εἰκόνας, μίαν διὰ τὴν βασιλομήτορα, ἄλλην διὰ τὸν Μωχαμμέτ-Σάχ, τὸν πατέρα, καὶ τὴν τρίτην δι' ἐμέ.

κατὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ παραδόξου τούτου μνημείου ἔχουσιν ὡς ἐξῆς. Εἰς τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, ἡ παράδοσις δὲν λέγει ὀριστικῶς τίς οὗτος πολλὰ φονεύσας ἐν τῇ θήρᾳ ζῶα ὧν αἱ κεφαλαὶ ἐρρίφθησαν ἐγγὺς τοῦ παλατίου εἰς περσιδίων ὅτι ἐπόθει νὰ τηρήσῃ ταῦτα εἰς ἀνάμνησιν. Ὁ ἀρχιτέκτων τῶν ἀνακτόρων ὅστις ἦτο παρὼν εἶπεν· « ἐὰν, ἡγεμῶν διατάσσητε τοῦτο, θὰ κτίσω πύργον εἰς ὃν θὰ θέσω πάσας τὰς κεφαλάς τῶν ζώων τούτων καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοιοῦτον ὥστε πᾶσαι νὰ φαίνωνται ». Ἐρωτηθεὶς τότε ὁ ἀρχιτέκτων πόσος χρόνος καὶ πόσα χρήματα ἀπαιτοῦνται εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ κτιρίου τούτου, ἀπήντησεν ὅτι τὸ μνημεῖον θὰ κτισθῆ ἄνευ οὐδενίαν δαπάνης καὶ πρὶν ἢ ὁ βασιλεὺς συμπληρώσῃ τὸ γεῦμα αὐτοῦ. Ἐκπληκτος ἐκ τῶν λόγων τοῦ ἀρχιτέκτονος ὁ βασιλεὺς εἶπεν· « ἐκτέλεσον ὅτι ἀνέλαβες νὰ ἐκτελέσῃς », καὶ μετέβη νὰ γευματίσῃ. Ὁ ἀρχιτέκτων εἶχεν ἐν παρακειμένῳ μέρει ἱκανὸν πηλὸν διὰ τὴν κατασκευὴν πλίνθων. Εἶχεν ἐπίσης ἐτοίμους τοὺς ἐργάτας καὶ ἐξηγήσατο αὐ-

(ἀκόλουθεῖ).

ΕΛΒΙΕΡ ΔΕ ΜΟΝΤΕΠΕΝ

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΤΩΝ ΠΤΩΧΩΝ

Μυθιστορία Μεταφρασθεῖσα ὑπὸ Σ. Ζ.

(Συνέχ. ἴδε σελ.

1070 Τεῦχος ΛΔ')

— Ἀφοῦ ἄπαξ, ἀπήντησεν ὁ Τριστάν μετὰ χαμηλῆς καὶ περιπαθοῦς φωνῆς, ἐμάθητε ὅτι σὰς λατρεύω, μὲ ἐπιτρέπετε νὰ μεταχειρισθῶ πάντα τὰ δυνατὰ μέσα ὅπως ἐξαλείψω τὰ τελευταῖα ἔχνη τοῦ ἀλόγου μίσους τοῦ διαχωρίζοντος τὰς οἰκογενεῖας ἡμῶν . . . καὶ ἐὰν ἐπιτύχω μὲ ἐπιτρέπετε νὰ ἐλπίζω . . .

— Νὰ ἐλπίσητε τί; Κύριε . . .

— Τὸν ἐρωτᾷ σας, ἀπήντησεν ὁ Τριστάν.

— Κατορθώσατέ το πρῶτον, εἶπεν ἡ Λευκὴ τρέμουσα ἐκ συγκινήσεως. Κατορθώσατέ το, καὶ τότε ἐνώπιον τοῦ πατρός μου θὰ δυναθῶ ἴσως νὰ σὰς ἀπαντήσω . . .

Ἦτο σχεδὸν ὁμολογία ὁ Τριστάν τὸ ἠνῶησε καὶ ἵτοιμάζετο νὰ ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ἡ Λευκὴ ἐπλησίασεν εἰς τὰ χεῖλη μικρὰν ἀργυρὰν συρίκτραν, καὶ δι' ὀξέως καὶ παρατεταμένου συρίγματος ἐκάλεσε τὸν ὑπηρετὴν τῆς ὅστις ἔδραμεν ἀμέσως ἐπὶ τόπου ἅμα τὸ σύνθημα τῆς κυρίας τοῦ ἀκούσας.

Ὁ Τριστάν ἐχαίρησε καὶ ἀπῆλθεν.

Ἡ Λευκὴ τὸν ἠκολούθησε διὰ τοῦ βλέμματός· ὅταν δ' ἔγεινεν ἄφαντος ἐστήριξε τὰς δύο χεῖρας ἐπὶ τῆς καρδίας τῆς διὰ νὰ συγκρατήσῃ ὄψιν τοὺς ὀρμητικὸς αὐτῆς παλμούς.

β.

Τὴν ἐπιούσαν περὶ τὴν μεσημβρίαν ὁ Τριστάν μετέβη παρὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ μὲ τὴν πρόθεσιν τοῦ νὰ τῷ ὀμιλήσῃ τὸν πρὸς τὴν δεσποινίδα τοῦ Μιραβέλ ἐρωτᾷ του, καὶ νὰ τῷ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ τὴν νυμφευθῆ, ἔτοιμος μὲν νὰ ὑποστῇ τὴν πρῶτην τοῦ γέροντος ὀργὴν, ἐλπίζων ὅμως ἅτι θὰ κατορθώσῃ ἐπὶ τέλους νὰ τὸν κάμψῃ καὶ νὰ ἐξαφανίσῃ οὕτω τὴν μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν προαιώνιον ἔχθραν καὶ ἀπέχθειαν.

Παρὰ πᾶσαν προσδοκίαν ὁ γέρον βαρῶνος τοῦ Σαντιβέρ μετὰ μεγάλης ἀταραξίας ἤκουσε τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ υἱοῦ του.

Ἄντι νὰ ὀργισθῆ, ἀνέστη ἡρέμα ἀπὸ τοῦ ἀνακλίντρου ἐνθα ἐκάθητο καὶ λαβὼν τὸν Τριστάν ἀπὸ τῆς χειρὸς τὸν ὠδήγησεν ἐμπρὸς εἰκόνας παριστώσης τὸ γενεαλογικὸν τῶν Σαντιβέρ δένδρον.

Ἐπὶ τοῦ δένδρου τούτου ὑπῆρχον ὑπὲρ τὰ δέκα ἐρυθροβαφῆ σημεῖα τὰ ὅποια ὁ γέρον δείξας πρὸς τὸν υἱὸν του τῷ ὑπέμνησεν ὅτι αἱ κηλίδες αὐταὶ παρίστων ἴσον ἀριθμὸν δολοφονιῶν ἅς ὁ οἶκος τῶν Μιραβέλ διέπραξεν κατὰ τῶν προπατόρων τῶν Σαντιβέρ, συγχρόνως δὲ τῷ ἠρίθμησε πέντε ἢ ἕξ ἀπαγωγὰς γυναικῶν καὶ ἄλλου εἶδους ἀτιμώσεις.

Ὁ γέρον καθ' ὅλην τὴν διήγησιν του ὠμίλει μετὰ τῆς μεγαλητέρας ἀπαθείας· περατώσας δὲ τὸν λόγον ἠρώτησε τὸν υἱὸν του ἐὰν ἐπιμένει εἰσεῖτι εἰς τὴν πρόθεσίν του νὰ μολύνη τὸ εὐγενὲς τῶν προγόνων αὐτοῦ ὄνομα δίδων αὐτὸ εἰς μίαν δολοφόνου καὶ ἀτίμου οἰκογενεῖας ἀπόγονον.

Ὅτε ὁ Τριστάν ἀπαντῶν ἠθέλησε νὰ ψελλίσῃ λέξεις τινὰς δι' ὧν ἐπροσπάθει νὰ ὑποδείξῃ ὅτι ἡ Λευκὴ ἦν ἀθῶα τῶν προγονικῶν αὐτῆς ἐγκλημάτων, τότε ὁ γέρον βαρῶνος τοῦ Σαντιβέρ ἀφείξας ἐλευθέραν τὴν ὀρμὴν τῆς ἐνδομύχως κοχλαζούσης ὀργῆς του,

— Μάθε καλῶς, Κύριε υἱέ μου ἀνέκραξε, ὅτι τὸ ὄνομά σου εἶναι ὄνομά μου, εἶναι ὄνομα εἰκοσιν ἐνδόξων γενεῶν, αἵτινες τὸ ἔφερον εὐγενῶς ὅτι ἀφείλω ἀκούσιως καὶ σοῦ καὶ παντὸς ἄλλου, νὰ τὸ διατηρήσω ἀκηλίδωτον, δὲν δύναμαι δὲ εἰς οὐδένα πολὺ δὲ πλέον εἰς τὸν υἱὸν μου νὰ ἐπιτρέψω νὰ ἀμαυρώσῃ τὸ περιφανὲς τῶν Σαντιβέρ οἰκότημον. Ἐν ὀνόματι λοιπὸν τῆς πατρικῆς μου ἐξουσίας, ἐν ὀνόματι τοῦ Ἱεροῦ δικαιοματός τοῦ ὅποιον αὐτὸς ὁ Θεὸς μοὶ ἔδωκε σοὶ ἀπαγορεύω τοῦ νὰ σκεφθῆς εἰς τὸ ἐξῆς περὶ τοῦ ἀθλίου σκοποῦ τὸν ὅποιον ἐτόλμησες νὰ μοὶ διακοινώσῃς καὶ σὲ διατάττω νὰ ἐπιστρέψῃς ἀμέσως.

εἰς τὸ σύνταγμα σου. Ὁρκίζομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν προγόνων σου, ὅτι ἂν ἀπειθήσης, ζῶν μὲν θά σέ καταρασθῶ, νεκρός δὲ θέλω ἐξέλθει τοῦ τάφου μου διὰ νὰ σέ καταρασθῶ καὶ πάλιν! . . .

Ταῦτα εἰπὼν καὶ ἐξαντληθεὶς ὑπὸ τῶν τρομερῶν συγκινήσεων αἵτινες τὸν κατετάραξαν κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἀνακλίντρου.

Ὁ Τριστάν, ὡχρὸς ὡς πτώμα καὶ ἀποσυντεθειμένον τὸ πρόσωπον ἔχων, ἐγονυπέτησε πρὸ τοῦ πατρὸς του ζητήσας τὴν εὐλογίαν του.

Λάμπις χαρᾶς ἐφώτισε τὴν ὄψιν τοῦ γέροντος.

— Εὐγε υἱέ μου τῷ εἶπε, ἰδοὺ τὸ καθήκόν σου· εἶσαι τέκνον εὐπειθές, σὲ εὐλογῶ, καὶ δεομαι τοῦ Θεοῦ ἵνα σὲ προστατεύῃ.

Δύω ὥρας μετὰ ταῦτα ὁ Τριστάν ἐνδυθεὶς τὴν στρατιωτικὴν τοῦ συνταγματάρχου στολὴν ἀνεχώρησε, ἀφοῦ ὁμως ἐπεφόρτισε ἓνα τῶν πιστῶν του ὑπηρετῶν νὰ παραδώσῃ εἰς τὰς χεῖρας τῆς δεσποινίδος Λευκῆς τοῦ Μιραβέλ τὸ ἐξῆς ἐπιστόλιον.

« Κυρία,

» Τὸ ἀδυσώπητον πεπρωμένον μᾶς χωρίζει.
» Φεύγω χωρὶς νὰ σᾶς ἐπανιδῶ, διότι ἄλλως
» ἤθελον χάσει τὴν θλιβεράν γενναιότητα τοῦ ν'
» ἀπομακρυνθῶ . . .

» Φεύγω, φεῦ! διὰ παντός! . . . Λησμονήσατέ
» με καὶ εὐτυχεῖτε! . . . Εἴσθε ὁ πρῶτός μου ἔ-
» ρως καὶ θὰ εἴσθε ἡ τελευταία μου σκέψις . . .
» τὸ ὄνομά σας μόνον θέλουν προφέρει τὰ θνήσκοντα χεῖλῃ μου . . .

» Χαίρετε, κυρία, ἕως δὲ χωριζόμενοι ἐπὶ
» τῆς γῆς ἐνωθῶμεν ἐν τῷ οὐρανῷ, χαίρετε...»

Μετὰ ἐν ἔτος ὁ γηραιὸς τοῦ Σαντιβέρ βαρῶνος ἀπέθανεν, ὁ δὲ Τριστάν ἔσπευσε νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν Ἐλευθέραν Κομητείαν ἔχων ἐν τῇ καρδίᾳ τὸν ἔρωτά του εἴπερ ποτὲ ζωηρότερον.

Ἐζήτησε τὴν Λευκὴν, ἀλλὰ τὴν Λευκὴν εἶχεν ἤδη ὑποσχεθῆ ὁ πατὴρ τῆς εἰς τὸν Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ, κύριον τοῦ μεγάρου τοῦ Ἀετοῦ, τὸν πλουσιότερον καὶ ἰσχυρότερον εὐπατρίδην τοῦ κυβερνείου τῆς Δόλε, καὶ τὸν ἀσπονδότερον καὶ ἀμειλικτότερον ἐχθρὸν τοῦ οἴκου τῶν Σαντιβέρ.

Ἡ αἴτησις ὅθεν τοῦ Τριστάν ἀπερρίφθη κατηγορηματικώτατα.

Ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Μιραβέλ συνέβη μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ θυγατρὸς ἡ αὐτὴ σχεδὸν σκηνή, οἷα καὶ πρὸ ἔτους ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Σαντιβέρ μετὰ τοῦ Τριστάν καὶ τοῦ γηραιοῦ πατρὸς του.

Ἄλλ' ἡ Λευκὴ ἀποτυχούσα διὰ τῶν παρακλήσεων καὶ τῶν δακρῶν τῆς ἔσχεν ὄπλον ἰσχυρότερον δι' οὗ κατώρθωσεν ἐπὶ τέλους νὰ κάμψῃ τὴν πατρικὴν κυρδίαν καὶ νὰ ἐπιτύχῃ.

Τὸ ὄπλον τοῦτο ἦτον ἡ θλίψις ἣτις καταλαβοῦσα αὐτὴν ἤρχισεν ἀμέσως νὰ δεικνύῃ προφανέστατα τὰς καταστρεπτικὰς προόδους ἃς ἐπέφερον ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῆς νεάνιδος.

Ἡ Λευκὴ ἐξησθένει, χωρὶς μὲν νὰ παραπονεῖται ἀλλὰ καθίστατο τοσοῦτον ὡχρὰ, τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε βλέπων τις αὐτὴν ἠδύνατο νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ὀσημέραι βαίνει πρὸς τὸν τάφον.

Ὁ κόμης τοῦ Μιραβέλ ἀντέσχευ ὅσον ἦν δυνατὸν νὰ ἀντιστῇ ἀλλ' ἰδὼν ἐπὶ τέλους ὅτι θὰ χάσῃ πράγματι τὸ μονογενὲς τέκνον του ἀπέσυρε τὴν πρὸς τὸν Ἀντίδην ὑπόσχεσίν του, ὁ δὲ Τριστάν ἐγένετο ἐπισήμως δεκτὸς εἰς τὸ μέγαρον ὡς μνηστὴρ τῆς δεσποινίδος τοῦ Μιραβέλ.

Οἱ δύο νέοι ἦσαν εὐτυχεῖς ἡ δὲ ἡμέρα τοῦ γάμου εἶχεν ἤδη προσδιορισθῆ.

Ὁ Τριστάν μετέβη εἰς Βεζανσόν πρὸς ἀγορὰν διαφόρων πραγμάτων ἀφορώντων εἰς τὰ τοῦ γάμου.

Ἡ ἀπουσία του μόνον μίαν ἐβδομάδα διήρκεσεν, ἀλλ' ἐν τῇ ἐπιστροφῇ του εὗρε τὰ πάντα κατεστραμμένα, τὸ δὲ ὄνειρον τῆς εὐτυχίας του διὰ παντός διαλυθέν.

Δύο πρὸ τῆς ἀφίξεώς του ἡμέρας ὁ μὲν γηραιὸς Κόμης τοῦ Μιραβέλ εἶχε δολοφονηθεῖ, ἡ δὲ Λευκὴ ἐγένετο ἀφανής.

Ἰδοὺ πῶς.

Πατὴρ καὶ θυγάτηρ εἶχον ἐξέλθει ἔφιπποι εἰς περίπατον· μόλις δὲ κάμψαντες τὴν γωνίαν μιᾶς ἐν τῷ δάσει ὁδοῦ περιεκυκλώθησαν ἐν ἀκαρεῖ ὑπὸ τεσσαράκοντα περίπου ἐρίππων οἵτινες ἦσαν ἐνδεδυμένοι μὲ ράσα μοναχῶν καὶ ἔκρυπτον τὸ πρόσωπον ὑπὸ τὴν καλύπτραν τοῦ ράσου.

Εἷς ἐξ αὐτῶν ὑψηλὸς τὸ ἀνάστημα, ἐπίσης ὡς μοναχὸς ἐνδεδυμένος, ἔφερε ἀντὶ καλύπτρας μέλαν προσωπεῖον καὶ ἐφαίνετο διοικῶν τοὺς ἐπιδρωμεῖς.

Ὁ Κόμης τοῦ Μιραβέλ ἠθέλησε νὰ ξιφουλκῆσῃ ἀλλ' ἔπεσεν ἄπνους ὑπὸ σφαίρας πυροβόλου βληθεῖς.

Δύο τῶν ψευδομοναχῶν ἔρριψαν τὴν Λευκὴν λειπόμενον εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ μέλανος προσωπεῖου καὶ ἐγένοντο ἄφαντοι ἀφέντες κατὰ γῆς τὸ αἱματόφυρτον τοῦ δυστυχῆς κόμητος πτώμα.

Ὁ Τριστάν ὑπεπευθῆ ἀμέσως τὸν Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ καὶ κατέθεσεν τὴν κατηγορίαν του εἰς τὴν Βουλὴν τοῦ Δόλε ἐνάγων αὐτὸν ὡς αὐτουργὸν τοῦ κακούργηματος.

Ὁ Μονταιγοῦ ἐκὼν ἄκων ἠναγκάσθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὴν πρόσκλησιν τῆς ἀνωτάτης Ἀρχῆς, καὶ νὰ ἐμφανισθῆ ὅπως ἀντικρούσῃ τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν.

Καὶ ἠθικῶς μὲν οἱ πάντες ἦσαν πεπεισμένοι περὶ τῆς ἐνοχῆς αὐτοῦ εἰς τὸ κακούργημα τοῦτο, ἀλλ' ἐν ἐλλείψει ὑλικῶν ἀποδείξεων τὸ δικαστήριον ἠναγκάσθη νὰ τὸν κυρήξῃ ἀθῶον.

Ὅσοι ἐγνώριζον τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ἀντίδα τοῦ Μονταιγοῦ ἐπερίμενον τὴν τρομερὰν αὐτοῦ κατὰ τοῦ Τριστάν ἐκδίκησιν μὴ δυνάμενοι νὰ πιστεύσωσι πῶς ὁ ἀλαζῶν καὶ ὑπεροπτικὸς οὗτος ἀνὴρ ἠδύνατο νὰ ὑποστῇ τὴν ὕβριν τοῦ νὰ καθήσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τοῦ κακούργοδικεῖου χωρὶς ἔπειτα νὰ κατασυντρίψῃ τὸν τολμήσαντα νὰ τὸν ἐξυβρίσῃ τοιοῦτοτρόπως.

Καὶ μόλα ταῦτα ὁ κόμης τοῦ Μονταιγοῦ ἀμέσως μετὰ τὸ πέρας τῆς δίκης ἀπεσύρθη εἰς τὰ κτήματά του ἐνθα ἐπὶ τρία σχεδὸν ἔτη ἐκλείσθη ὀλοτελῶς, ὅπως ὁ χρόνος ἐπιφέρῃ τὴν λήθην ἐπὶ τῆς σκοτεινῆς ταύτης ὑποθέσεως ἣτις κατετάραξε τὰ τρία τῆς Ἐλευθέρας Κομητείας κυβερνεῖα.

Ἐπανελθόμενος εἰς τὸν Τριστάν.

Καθὼς τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀκολουθοῦσι τὸν φυσικὸν ροῦν καταλήγοντα ἐπὶ τέλους εἰς τὸ μηδὲν οὕτω καὶ ἡ θλίψις τοῦ Τριστάν τοῦ Σαντιβέρ ὑπέστη καὶ αὕτη τὸν γενικὸν τῆς φύσεως νόμον μεταβληθεῖσα κατὰ μικρὸν εἰς εἶδος γλυκείας μελγχολίας.

Τότε ἐσκέφθη ὅτι εἶναι ὁ μόνος καὶ τελευταῖος τῶν Σαντιβέρ γόνος καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ ἀρίσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τὸ περιφανές τοῦτο ὄνομα καὶ σὺγὶ νὰ τὸ ἐξαφανίσῃ.

Ἐνομφεύθη.

Ἄλλ' ἡ χεὶρ τοῦ Θεοῦ ἐφαίνετο ἐπιβαρύνουσα ἐπὶ τοῦ Τριστάν.

Ἐνδεκα μῆνας μετὰ τὸν γάμον ἡ νέα βαρωνίς τοῦ Σαντιβέρ ἀπέθανεν τεκούσα υἱὸν ὅστις βαπτισθεὶς ἐπωνομάσθη Ραοῦλ.

Δύο δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα, ἐν μιᾷ τρικυμιώδει νυκτὶ, τὸ μέγαρον τοῦ Σαντιβέρ ἐγένετο παρανάλωμα τοῦ πυρός, κατὰ δὲ τὴν τρομερὰν ταύτην πυρκαϊάν πολλοὶ μὲν ὑπηρετῆται ἀπώλοντο συναπώλετο δὲ καὶ ὁ Τριστάν μετὰ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ.

Οὕτως ἡ γενεὰ τῶν Σαντιβέρ ἐξηφανίσθη οἱ πάντες ὑπέθεσαν ὅτι ἡ πυρκαϊὰ προῆλθεν ἐκ κεραυνοῦ, ἡ φήμη ἔλαθεν ὑπόστασιν καὶ ἐγένετο κοινῶς παραδεκτὴ μικρὸν δὲ κατὰ μικρὸν ἡ λήθη ἐπελθούσα ἐξήπλωσεν τὸν ἄμορφον αὐτῆς πέπλον ἐπὶ τοῦ τρομεροῦ τούτου συμβεβηκότος.

—ο—ο—

⦿

Ο ΡΑΟΥΛ ΚΑΙ Ο ΛΑΚΙΟΥΖΟΝ.

Ὅταν ὁ Ραοῦλ ἔφθασεν εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς διηγῆσεως, ὁ Λακιουζὸν διακόψας αὐτόν.

— Ἄ! ἀνέκραξεν, τώρα ἐννοῶ! . . . Τὴν πυρπόλησιν τοῦ μεγάρου τῶν Σαντιβέρ καὶ τὸν φόνον τοῦ βαρῶνου Τριστάν τὰ ἀποδίδετε εἰς τὸν Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ ὅστις διὰ τοῦ διπλοῦ τούτου ἐγκλήματος διπλὴν ἐξετέλει καὶ ἐκδίκησιν . . .

— Μάλιστα, ἀπήντησεν ὁ νέος, κατηγορῶ τὸν Ἀντίδην τοῦ Μονταιγοῦ, τὸν κατηγορῶ ἐπὶ φόνο καὶ πυρπολήσει, ὡς ὁ πατὴρ μου τὸν εἶχε κατηγορήσει ἐπὶ ἀπαγωγῇ καὶ δολοφονίᾳ! . . . καὶ ὑμεῖς δὲ, ἂν μὲ ἀκούσητε μὲ χρι τέλους, θέλετε ἐπίσης τὸν κατηγορήσει καὶ θέλετε μετ' ἐμοῦ συνολογῆσαι, ὅτι οἱ πλείους τῶν ἀπαγχονιζομένων κακούργων εἰσὶν ἤττον ἄξιοι τοῦ ἀτιμωτικοῦ τούτου θανάτου, ἢ ὁ ἄθλιος οὗτος εὐπατρίδης! . . .

— Ἐξακολουθήσατε, εἶπεν ἀπλῶς ὁ Λακιουζὸν.

— Τὴν παραμονὴν τῆς ἡμέρας ἡ μᾶλλον τῆς κατηραμένης ἐκεῖνης νυκτός, ἐπανελάθεν ὁ Ραοῦλ, ὁ ἐπιστάτης τοῦ οἴκου τοῦ πατρὸς μου, ὁ

Μαρκέλος Κλεμάν περι οὐ ἤδη ὠμίλησα, ἐπιστρέφων πρὸς τὸ ἐσπέρας εἰς τὸ μέγαρον εἶδε, μακρόθεν ἓνα τῶν ὑπηρετῶν συνωμιλοῦντα ἐπὶ μακρὸν μετὰ τινος ὑπόπτου φυσιογνωμίας ἀνθρώπου, ὅστις ἐπὶ τέλους τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἀπεχωρίζετο τοῦ ὑπρέτου ἀφῆκεν ἐν τῇ παλάμῃ αὐτοῦ πρᾶγμα τι τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο βεβαίως βάλαντιον.

« Ὁ Μαρκέλος ἐκάλεσε τὸν ὑπρέτην καὶ τὸν ἠρώτησεν.

« Ὁ ὑπρέτης δὲν ἠθέλησε νὰ ἐξηγηθῆ καὶ ἀπήντησε μετὰ προπετείας.

« Ὁ Μαρκέλος τῷ ἀνήγγειλεν ὅτι τὴν ἐπιούσαν θὰ πληρωθῆ καὶ θὰ ἀποπεμφθῆ.

« — Ὡς αὐριον ποῖός ἐξέρει τί γίγεται! . . . ἀπήντησε γελῶν ὁ ὑπρέτης: ὑπάρχουν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καὶ ἄλλα μέγαρα . . . ἓνα κύριον χάνεις δέκα βρίσκεις.

« Δυστυχῶς ὁ Μαρκέλος οὐδεμίαν σημασίαν ἔδωκεν εἰς τοὺς λόγους τούτους, οὔτινες ὑπὸ τὴν χυδαίαν αὐτῶν αὐθάδειαν ὑπέκρυπτον πρόκλησιν καὶ ἀπειλήν· ἂν ὁ ὑπρέτης οὗτος ἐξεδιώκετο ἀμέσως οἱ δολοφόνοι πυρπολισταὶ θὰ εὕρισκον κλειστήν τὴν θύραν δι' ἧς εἰσῆγαγον ἐν τῷ μεγάρῳ τὸ κακούργημα καὶ τὴν δυστυχίαν! . . .

« Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ὁ Μαρκέλος, μὴ δυνάμενος νὰ κοιμηθῆ ὡς ἐκ τοῦ κρότου τῶν κεραυνῶν, εἶδεν αἴφνης λάμψιν ἐρυθρὰν καὶ ἀπαισίαν τὰ σκότῃ διαλύουσαν, συγχρόνως δὲ τὸ δωμάτιόν του, πυκνοῦ καὶ πνιγροῦ καπνοῦ πληρούμενον.

« Ἐδραμεν ἀμέσως πρὸς τὸ παραθύρον.

« Τρεῖς ἢ τέσσαρες προσωπιδοφόροι κρατοῦντες διὰ μὲν τῆς μίας τῶν χειρῶν ξίφη, δᾶδας δὲ διὰ τῆς ἄλλης, ἐφύλαττον τῆς μεγάλης αὐλῆς τὴν εἴσοδον.

« Ἄλλοι, ἐπίσης προσωπιδοφόροι, ἀνεπήδων ὡς δαίμονες ἐν τοῖς διαδρόμοις τοῦ μεγάρου, κινουῦντες τὰς δᾶδας των καὶ τὸ πῦρ πανταχοῦ μεταδίδοντες.

« Ὁ Μαρκέλος ἦτο τίμιος καὶ γενναῖος ὑπρέτης· γεννηθεὶς ἐν τῇ οἰκίᾳ ἦν οἰονεὶ μέλος τῆς οἰκογενείας, καὶ ὑπὲρ τοῦ πατρός μου καὶ αὐτὴν ἀκόμη τὴν ζωὴν ἐθυσίαζεν.

« Ἐνεδύθη ἐν τάχει, ὠπλίσθη διὰ κυνηγετι-

κῆς μαχαίρας καὶ δύο πυροβόλων, καὶ κατῆλθε δρομαίως· διὰ μυστικῆς κλιμακῆς μετὰ τῶν δωμάτων τοῦ βερῶνου Σαντιβέρ συγκοινωνούσης.

« Τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἠτοιμάζετο νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν τοῦ δωματίου τοῦ πατρός μου, ἤκουσε φωνὴν ἣτις τὸν ἔκαμε νὰ ἀνατριχιάσῃ, φωνὴν ἣν κάλλιστα ἐγνώριζε, τὴν φωνὴν τοῦ κυρίου Ἀντίδου τοῦ Μονταιγοῦ! ὅστις ἐν ἀγρία χαρᾷ ἀνέκραζε:

— Ὁ λύκος συνελείφθη, ζητήσατε τώρα τὸν λυκαδέα, κόψατέ του τὸν λαϊμόν καὶ ρίψατε αὐτὸν εἰς τὰς φλόγας! . . . θέσατε τὸ πῦρ πανταχοῦ! . . . Θέλω οὐδὲ λίθος ἐπὶ λίθου νὰ μὴ μένῃ αὐριον, ἐκ τοῦ κατηραμένου τούτου μεγάρου! . . .

« Ἐθροβώδεις φωναὶ ἀπήντησαν· κρότος βημάτων πλήθους ἀπομακρυνομένου βαθμηδὸν ἐσθῆσθη, βαθεῖα δὲ ἐπανῆλθε σιγή.

« Ὁ Μαρκέλος ἤνοιξε τὴν θύραν, καὶ εἰσῆλθε· τὰ πάντα ἐν τῷ δωματίῳ ἐρπύλλοντο· ἔδραμε πρὸς τὴν κλίνην τοῦ πατρός μου, ἡ κλίνη ἦτο κενὴ καὶ αἱματόφυρτος.

— Τὸν ἐδολοφόνησαν οἱ ἄθλιοι! ἐψιθύρισε μετ' ἀπελπισίας ὁ τίμιος ἐπιστάτης, ἀλλὰ τοῦλάχιστον θὰ σώσω τὸν υἱόν μου καὶ τὴν περιουσίαν μου! . . .

« Καὶ διὰ τῆς αἰχμῆς τῆς κυνηγετικῆς του μαχαίρας ἔθραυσε τὸ κλειθρον καιομένου ἤδη ἐπίπλου καὶ περικλείοντος διάφορα ἀντικείμενα ὧν τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν ἐκ τῶν προτέρων ἐγίνωσκεν.

« Ἐλαθε κιβώτιον ἐκ χάλυθος καὶ ἐξεληθὼν τοῦ δωματίου ἔδραμε διὰ μόνον αὐτῷ γνωστῶν διαδρόμων, πρὸς τὸ δωμάτιόν μου εἰς ὃ οἱ κακούργοι δὲν εἶχον ἀκόμη καταφθάσει.

« Μὲ ἤρπασεν εἰς τὰς ἀγκάλας του, ἀκούσας δὲ βήματα ἀνδρῶν δρομαίως πλησιαζόντων ἐρίφθη ἀπὸ τοῦ παραθύρου εἰς τὸν κῆπον ἀλλ' ἐν τῇ καταπτώσει του ἐθλίψε τὸν πόδα.

« Καίτοι δρυμυτάτους αἰσθανόμενος πόνους οὐχ ἤττον ὅμως ἔσχε τὴν γενναϊότητα, συρόμενος καὶ διπλοῦν φορτίον φέρων, νὰ ἀριχθῆ μέχρι πυκνοτάτης συδενδρίας περὶ τὰ τριακόσια βήματα μακρὰν τοῦ μεγάρου εὕρισκομένης.

« Ἐκεῖσε κρυβείας ἐπερίμενε.

« Ἡ πυρκαϊὰ ἠῤῥξανεν ὑπὸ τῆς ἀκρατήτου ὀρ-

μῆς τῆς τρικυμίας ριπιζομένη, καὶ τὰς φλόγας αὐτῆς μέχρι τοῦ χρωῖμα αἵματος λαβόντος οὐρανοῦ ἐκτοξεύουσα.

« Αἴφνης ὑπὸ τοὺς σπινθηροβολοῦντας τῶν φλογῶν ὄγκους ἀνέθορον σκιὰν ἵππῶς λαμπρὸν

ἵππον ἵππεύοντος καὶ τὸ πρόσωπον διὰ μέλανος προσωπίου κεκαλυμμένον ἔχων· ἀκούετε λοχαγέ; ἔφερε μέλαν προσωπεῖον! . . . ὁ ἵππεὺς ἐκράτησε τὸν ἵππον του πρὸς τὴν πυρκαϊάν δὲ στραφεῖς,

(Καὶ διὰ σιδηρᾶς χειρὸς δραξάμενος τοὺς χαλινούς τὴν ἠνάγκασε νὰ σταθῆ, (σελ. 4000)

— Λοιπὸν, Τριστάν τοῦ Σαντιβέρ, τί λέγεις τώρα, ἀνέκραξε δι' ἠχηρᾶς φωνῆς, θὰ καταθέσῃ καὶ πάλιν κατηγορίαν εἰς τοὺς κυρίους δικαστὰς ἡμῶν τῆς Δόλε; . . .

« Καὶ κεντήσας τὸν ἵππον του ἔκαμψε τὸ μέγαρον καὶ ἐγένετο ἀφανής.

« Τὸν ἄνδρα τοῦτον καίτοι προσωπιδοφόρον, ὁ Μαρκέλος τὸν ἀνεγνώρισεν οὐχὶ μόνον ἐκ τῆς φωνῆς ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἀναστήματος τῆς στά-

σεως καὶ τῶν χειρονομιῶν του . . .

« Ἦν Ἀντίδης ὁ τοῦ Μονταιγοῦ, ἦν τὸ μέλαν προσωπεῖον, ἦν ὁ δολοφόνος τοῦ κόμητος τοῦ Μιραβέλ! Ἦν ὁ ἀπαγωγεὺς τῆς Λευκῆς! ἦν ὁ δολοφόνος τοῦ πατρός μου . . .

« Τώρα, λοχαγέ, δὲν ἔχω ἢ ὀλίγα τινα νὰ προσθέσω εἰς τὴν ἀφήγησιν μου ταύτην.

Ἦμην ἐκτεθειμένος εἰς τρομερὸν κίνδυνον· τὸ ὄνομα μου ἦν εἶδος θανατικῆς κατ' ἐμοῦ ἀποφά-

σεως, ἂν δ' ὁ Μενταιγοῦ ἐμάνθανεν ὅτι ζῶ, ἀπώλλωλα.

Ἄ Ὁ Μαρκέλος Κλεμάν τὸ ἡννόει κάλλιστα καὶ διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ κρύψῃ τὴν καταγωγὴν μου καὶ ἀπὸ ἐμὲ αὐτὸν ἀκόμη· μετ' ἀπήγαγεν εἰς Γαλλίαν, μετ' ὑπέδειξεν ὡς υἱὸν του, καὶ μετ' ἔπεισεν ὅτι ἦμην Γάλλος.

Ἄ Ἐν τῷ διασωθέντι κιβωτίῳ ὑπῆρχον ὅλα τὰ ἐγγραφα τῶν τίτλων τοῦ οἴκου μου τὰ ὑποδεικνύοντα τὴν γέννησιν καὶ τὴν καταγωγὴν μου, πρὸς δὲ καὶ ὅλοι οἱ ἀδάμαντες τῆς οἰκογενείας τῶν Σαντιβέρ περιουσία δηλαδὴ ἐνὸς περιόπου ἐκατομμυρίου.

Ἄ Ὁ Μαρκέλος μετ' ἀνέθρεψεν ὡς εὐπατρίδην, δεκαοκταετῆν δὲ μετ' εἰσῆξε εἰς τὸν στρατόν· ἐξηκολούθουν νὰ τὸν θεωρῶ ὡς πατέρα μου. Τέλος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ σύνταγμα μου ἔλαβε διαταγὴν νὰ ἀναχωρήσῃ πρὸς πολιορκίαν τῆς Δόλε, ὁ Μαρκέλος μὴ θέλων νὰ μετ' ἀφήσῃ νὰ καταπολεμήσω τὴν πατρίδα μου, μοὶ ἀπεκάλυψε τὸ μυστικὸν τῆς καταγωγῆς μου, μοὶ διηγήθη ὅσα σὰς εἶπον, καὶ μοὶ παρέδωκε ὅλα τὰ ἐπικυροῦντα τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου ἐγγραφα καὶ τοῦτο περιπλέον προσθεῖς, ὅτι αὐτὸς ὁ Θεὸς ἠθέλησεν ἀναμφιβόλως νὰ ἐκτυπώσῃ ἐπὶ τοῦ μετώπου μου τὴν ἀλάθηστον τῆς καταγωγῆς μου σφραγίδα, δούς μοι τοσαύτην πρὸς τὸν πατέρα μου ὁμοιότητα, ὥστε ὁ ἄλλοτε τὸν Τριστάν τοῦ Σαντιβέρ ἰδὼν καὶ γνωρίσας αὐτὸν, νομίζει ὅτι τὸν ἐπαναβλέπει ἐν ἐμοί.

Ἄ Ἰδοὺ σὰς ἐξέθεσα λοχαγὲ τὸν ὄλον μου βίον... δὲν μοὶ μένει ἄλλο ἢ νὰ σὰς ἐρωτήσω καὶ πάλιν ὡς καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς διηγήσεώς μου, ἂν εἶμαι ἄσημος τυχοδιώκτης ἢ ἀληθὴς εὐπατρίδης...

Ἄ Ὁ Λακκουζὸν ἔτεινε τὴν χεῖρα πρὸς τὸν Ραούλ.

— Βρωῶνε τοῦ Σαντιβέρ, τῷ εἶπε, ὡς εὐπαρέστῃς ἐν τοῖς Ἐλευθέροις ἡμῶν ὄρεσι! Ἡ Ἐλευθέρα Κομητεία, ἡ κοιτίς σου, σοὶ προσφωνεῖ, δι' ἐμοῦ τὸ χαῖρε ὑποδεχομένη σε ὡς ἐν τῶν τιμαλφεστέρων αὐτῆς τέκνων! Βασίζομαι ἐπὶ σέ, Ραούλ τοῦ Σαντιβέρ, καὶ πέποιθα ὅτι θέλεις βαδίσει ἐπὶ τὰ ἡρωϊκὰ ἔγχη Ραγινάδου, τοῦ περιφανοῦς προγόνου σου, ὅστις, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὀπλιτῶν του, κατεπολέμησε τοὺς στρατοὺς Ἐρρίκου τοῦ Δ'. περιφανῆ κερδίσας νίκην κατὰ τὴν ἄνιστον ἐκείνην, πάλην!...

— Εὐχαριστῶ λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ νεανίας ἐνθουσιῶν· θὰ δεῖχθῶ ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης σας καὶ τοῦ ὀνόματός μου...

— Παραίτηθε ἐπιστήμως τῆς ἐν τῷ γαλλικῷ στρατῷ ὑπηρεσίας σας;

— Μάλιστα, πρὸ μηνός.

— Ἐγχεὶ καλῶς· πρέπει οὐδ' ὑποψία ἀκόμη προδοσίας νὰ μὴν ὑφίσταται· τώρα μίαν ἐρώτησιν θὰ σὰς κωμῶ... πῶς ἐγνωρίσατε τὴν Ροδῆν;

— Πρὸ ἔτους ἦλθον ὡς σὰς προεῖπον εἰς τὴν Ἐλευθέραν Κομητείαν μετὰ τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ, παρευρεθείς εἰς τὴν πολιορκίαν τῆς Δόλε· ὁ μαρκήσιος τοῦ Βιλερουά ὅστις μετ' ἐπροσέλαβε εἰς τὴν ἀτομικὴν του ὑπηρεσίαν ὡς διαγγελέα διεβίβαζεν δι' ἐμοῦ τὰς πρὸς τὰ διάφορα σώματα διαταγὰς του, ἀνὰ τὴν πεδιάδα διεσπαρμένα ἢ ἐν τῷ ὄρει κρυπτόμενα· κατὰ σύμπτωσιν εὐρέθην ἡμέραν τινὰ πρὸ τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐνθα κατόκει ὁ θεῖος καὶ ἡ ἐξαδέλφη σου· εἶδον τὴν Ροδῆν καὶ ἠράσθην αὐτῆς· ὁ γέρον καὶ ἡ νεάνις εἶχον ἀνάγκην προστάτου κατὰ τῶν ὕβρεων καὶ τῶν προσβολῶν σπείρας στρατιωτῶν, οἵτινες ἐφρόνουν ὅτι τὰ πάντα ἐν ἐχθρᾷ χώρᾳ τοῖς ἐπετρέπετο... ἀναλαβὼν τὰ καθήκοντα τοῦ προστάτου ηὐτύχησα νὰ φανῶ ἐν τισὶ περιστάσεσι κατὰ τι χρῆσιμος πρὸς τὸν θεῖόν σου, ὅστις νομίζω, ὅτι αἰσθανόμενος μικρὰν τινα πρὸς με συμπαθειαν μετ' ὑπεδέχθη ὡς υἱὸν του... ἡμην τότε εὐτυχὴς... ἡ Ροδῆ μοὶ ὠμίλει πάντοτε περὶ ὑμῶν, μοὶ περιέγραφε τὴν ἀνδρείαν, τὰ κατορθώματα καὶ τὴν ἱπποτικὴν ὑμῶν γενναϊότητα ἐμβαλοῦσα οὕτω ἐν τῇ καρδίᾳ μου τὸν διακαῆ πόθον τοῦ νὰ σὰς σχετισθῶ καὶ νὰ γίνω φίλος σας... τέλος ἡ ἡμέρα τοῦ χωρισμοῦ ἐφθασε, ἡ Ροδῆ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μετ' εἶπεν· «ἐὰν ἐν τῇ ἐπιστροφῇ σας εὕρητε τὴν οἰκίαν ἡμῶν κενήν, ἀνέλθετε εἰς τὸ ὄρος καὶ ζητήσατε τὸν λοχαγόν Λακκουζόν, τὸν ἐξάδελφόν μου, τὸν φίλον μου, τὸν ἀδελφόν μου, ἐμπιστεύθητε αὐτῷ, καὶ μὴ τῷ κρύψετε τίποτε· μετ' ἀγαπᾶ πολὺ ὥστε θὰ ἀγαπήσῃ καὶ ὑμᾶς καὶ θὰ σὰς ὁδηγήσῃ παρ' ἐμοί.» Ἀνεχώρησα, ἐπιστρέψας δὲ πρὸς τινῶν ἡμερῶν εὖρον τὴν οἰκίαν ἔρημον· ἀνεμνήσθην τῶν λόγων τῆς Ροδῆς, ἔμαθον ἐκ φήμης ὅτι εἴσθε ἐν Σαινκλώ, ἀπελθὼν δὲ πρὸς ἀναζήτησιν ὑμῶν σὰς εὗρον ἐν Λονσομουά...

— Εὐχαριστῶ λοχαγέ, ἀπήντησεν ὁ νεανίας ἐνθουσιῶν· θὰ δεῖχθῶ ἄξιος τῆς ἐμπιστοσύνης σας καὶ τοῦ ὀνόματός μου...

— Λονσομουά...

— Διατί ἄραγε, ἠρώτησεν ὁ Λακκουζόν, μήτε ὁ θεῖος μου μήτε ἡ θυγάτηρ του νὰ μὴ με εἰποῦν τίποτε περὶ ὑμῶν;

— Ὁ Θεὸς μου! ἀνεφώνησεν ὁ Ραούλ μήπως ἡ Ροδῆ μετ' ἐλησμόνησεν!...

— Ὁχι! ἀπήντησεν ὁ Λοχαγός, καρδία ὡς ἡ τῆς Ροδῆς ἅπαξ προσφερθεῖσα δὲν ἀναλαμβάνεται... φαίνεται ὅτι ὁ θεῖος μου καὶ ἡ ἐξαδέλφη μου νομίζοντες ὅτι εἴσθε Γάλλος δὲν ἐθέλησαν νὰ μοῦ ὁμολογήσουν ὅτι σὰς ἐδέχθησαν ὡς φίλον...

Ἐπῆλθε στιγμιαία σιγὴ μετ' ἧς ὁ Λακκουζόν ἐψιθύρισεν.

Ἄ Ὅλα ταῦτα μετ' ἀνυσιγῶν Ραούλ... ἐσκέφθητε ὠρίμως;... εἴσθε πλούσιος καὶ εὐγενής... ἡ δὲ Ροδῆ πτωχὴ καὶ ἀστέμου καταγωγῆς... τί ἀποτέλεσμα θὰ ἔχει ὁ ἔρωτας σας οὗτος;...

— Οὐδόλως ἐννοῶ τὴν ἐννοίαν τῆς ἐρωτήσεώς σας ταύτης, ἀπήντησεν ζωηρῶς ὁ Ραούλ· τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ἔρωτος μου ταύτου εἶναι ἀπλούστατον· θὰ δώσω εἰς τὴν Ροδῆν τὸν τίτλον τῆς Βαρωνίδος τοῦ Σαντιβέρ, ἂν βεβαίως δὲν με θεωρεῖτε ἀνάξιον τῆς συγγενείας σας.

— Μετ' ἐπισημῶν λοιπὸν ἐπιστήμως τὴν Ροδῆν ὡς σύζυγον;

— Βεβαίωτατα, καὶ θὰ τὴν ζητήσω καὶ ἀπὸ τὸν πατέρα της σήμερον, ἂν τὸν ἰδῶ σήμερον, ἢ αὔριον.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, Ραούλ εἶπεν ὁ λοχαγός μετὰ συγκινήσεως, εἴσθε ἀδελφός μου... θέλετε νὰ μάθετε ποῦ εἶναι ἡ Ροδῆ... θὰ σὰς τὸ εἶπω... εἶναι εἰς Σαινκλώ κεκρυμμένη, καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην γονυπετοῦσα ἀναμφιβόλως πρὸ τοῦ Ἐσταυρωμένου, καὶ μετὰ δακρύων παρακαλοῦσα νὰ σωθῇ ὁ πατήρ της ὅστις μέλλει νὰ ἀποθάνῃ αὔριον!...

— Νὰ ἀποθάνῃ! ἐπανελάθε ὁ Ραούλ ἐκπληκτος, περὶ τίνος ὁμιλεῖτε; τίς θὰ ἀποθάνῃ;...

— Ὁ Πέτρος Γιλβέρτης.

— Νὰ ἀποθάνῃ! ἐπανελάθε καὶ πάλιν, καὶ διατί θὰ ἀποθάνῃ; εἶνε πληγωμένος; εἶναι τόσο ἐπικινδύνως ἀσθενής ὥστε καὶ αἱ ὄραι ἀκόμη τῆς ζωῆς του εἶναι μεμετρημένα;...

— Μήτε πληγωμένος, μήτε ἀσθενής εἶναι· εἶναι φυλακισμένος καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον!

— Κατεδικάσθη! ἐπὶ τίνι ἐγκλήματι, καὶ ὑπὸ τίνος δικαστηρίου;

— Γνωρίζετε ὅτι ἀπὸ δύο ἡμερῶν οἱ Σουηδοὶ εἰσὶ κάτοχοι τοῦ Σαινκλώ· ἡ πόλις ἐξαπίνης καταληφθεῖσα δὲν ἤδυνήθη νὰ ἀντιστῇ· πολλοὶ γενναῖοι πολῖται ἔπεσαν θύματα τῆς ἀνωφελοῦς αὐτῶν ἀντιστάσεως· ἄλλοι συλληφθέντες ἐφυλακίσθησαν, ἐν οἷς καὶ ὁ θεῖος μου ὅστις κτηγορούμενος ἐπὶ κατασκοπεῖα, νῦν μὲν εὐρίσκειται ἀλυσόδετος ἐν ταῖς εἰρκταῖς τῆς μονῆς, αὔριον δὲ θέλει ἀπαχθεῖ εἰς καταδίκην.

— Ἄ! ἀνέκραξεν ὁ Ραούλ δὲν θὰ τολμήσουν.

— Ἡ πυρὰ ἀνηγέρθη ἤδη, ἀπήντησεν ὁ Λακκουζόν ἀλλὰ θὰ ἴδωμεν...

— Τί θὰ κάμητε;

— Θὰ τὸ ἰδῆτε.

Ἐπῆλθε σιγὴ.

Οἱ δύο ἱππεῖς εἶχον ἤδη ἀφίχθεῖ εἰς ὑψωμα ἐνθεν ἔμελλον πλέον νὰ κατέλθωσι εἰς τὴν πεδιάδα ἐν ᾗ εἶναι κτισμένη ἡ πόλις τοῦ Σαινκλώ.

— Ραούλ, εἶπεν αἰφνης ὁ Λακκουζόν, πότε σκέπτεσαι νὰ ἀναλάβῃς τὸ ὄνομα τῶν προγόνων σου;

— Ὅταν ἐκδικήσω τὸν πατέρα μου, ἀπεκρίθη ὁ νεανίας καὶ ὅταν ὁ δολοφόνος καὶ πυρπολιστῆς μοὶ ἀποτίσῃ τὴν ὀφειλὴν τοῦ αἵματος καὶ τοῦ πυρός... (ἀκολουθεῖ)

ΔΙΑΦΟΡΑ

ἈΠΡΟΣΔΙΟΝΥΣΟΙ ΠΕΛΑΤΕΙΑΙ.

Δυστυχῆς τις γαστρήμαργος εἰσέρχεται λιμώτων ἐν τινὶ τῶν πλουσιωτάτων καφενειῶν τῶν Παρισίων καὶ διατάττει πρόγευμα ἐκ τῶν ἰδίστων καὶ σπανιοτάτων ἐδεσμάτων καὶ τῶν πολυτιμοτάτων οἴνων. Κατεβρόχθιζε δὲ τὰ πάντα ὡς ἄνθρωπος ὅστις, μὴδὲν φαγὼν ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν, καὶ μὴ ἐλπίζων ἐν ἀπολύτῃ τροφῆς ἐπὶ πολλὰς ἄλλας ἡμέρας προσφέρεται λάθρως ὅ,τι ἂν δυνηθῇ. Ὁ δὲ ξενοδόχος ἐκπλήττεται μὲν τὴν ἀδιδραχίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὑπερχαίρει δὲ ἐπὶ τῷ μεγάλῳ κέρδει ὃ ἤδη ὑπελογίζετο ὅτι ἔμελλεν ἐν ἀπολαύσει.

Περαιωθέντος τοῦ μακροῦ προγεύματος, ὁ κύ-

ριος οὗτος πορεύεται εὐθὺ πρὸς τὸν ξενοδόχον ἔχων διὰ χειρὸς ἔτι τὴν ὀδοντογλυφίδα.

— Ὡραῖος καιρὸς . . .

— Μάλιστα φαίνεται δὲ ὅτι ὁ καιρὸς σᾶς ἔδωκε πολλὴν ὄρεξιν.

— Οὐδέποτε ἀπορῶ ὀρέξεως, μάλιστα δὲ ὁ σάκις τὰ φαγητὰ εἶναι τόσον καλῶς παρεσκευασμένα . . . Ἀλλὰ σᾶς ἔτυχε ποτὲ ἵνα δώσητε πρόγευμα εἰς ἄθλιόν τινα διάβολον μὴ ἔχοντα μηδὲ ὄβολόν . . .

— Ὅχι, κύριε, ποτέ.

— Καὶ ἐὰν τοῦτο συνέβαινε, τί ἠθέλετε κάμει;

— Τί θέλετε νὰ κάμω εἰς τοιαύτην περίστασιν; θὰ διώξω αὐτὸν λακτίζων ποῦ . . . οὕτως ὥστε νὰ μὴ τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο ἄλλοτε.

Τότε ὁ κύριος ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν, καὶ στρέφων τὰ νῶτα τῷ ξενοδόχῳ,

— Πληρώθητι, λέγει αὐτῷ.

* *

Παντοπώλης τις ἐκ Παρισίων μόλις ἀποπέμφας πολλοὺς ἀγοραστάς, οἵτινες ἀγοράσαντες παντοῖα πράγματα ἐπλήρωσαν χρημάτων τὸ ἀβάκιον αὐτοῦ, εὐφραϊνόμενος ἐπὶ τῷ κέρδει, βλέπει ἐρχόμενον κύριον κοσμίως ἐνδεδυμένον καὶ ζητοῦντα 10 λίτρας μελιτώματος.

— Ποῦ θέλετε ἵνα βάλῃτε αὐτό;

— ὦ! ἐλησμόνησα τὸ ἀγγεῖον! Ἀλλ' ἀκατεπίγομαι τόσον, χύσατε αὐτὸ εἰς τὸν πῖλόν μου ταχαίως.

Ὁ παντοπώλης τὸ μὲν πρῶτον ἐκλαμβάνει αὐτὸν ὡς παράφρονα, ἔπειτα δὲ βλέπων αὐτὸν ἐπιμένοντα καὶ σπεύδοντα, λαμβάνει τὸ μέλι καὶ χύνει αὐτὸ γελῶν εἰς τὸν πῖλον τοῦ παραδόξου ἀγοραστοῦ, ὅστις ἀντιδίδει αὐτῷ χαρτονόμισμα 50 φράγκων. Ὁ παντοπώλης σύρει τὸ ἀβάκιον ἐνθα εἶχε τὸ ἀργύριον· ὁ δὲ κύριος πλησιάζων αὐτῷ ἀναστρέφει τὸν πῖλον πλήρη μελιτος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παντοπώλου, καὶ ὠθεῖ μέχρι τῶν ρωθῶνων, ἔπειτα δὲ, ἀρπάζων τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ παντοπώλου, φεύγει δρομαίως ἀφίνων τὸν δύστηνον παντοπώλην μεστὸν καὶ διάβροχον μελιτος, μὴ δυνάμενον μήτε νὰ κραυγᾶσῃ μήτε ν' ἀνατρέξῃ κατόπιν τοῦ κλέπτου, διότι ὁ πῖλος ἐκκόλησεν οὕτως ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ, ὥστε οἱ γείτονες προσδραμόντες

μόλις κατῶρθωσαν ἵνα ἀφαιρέσωσιν αὐτὸν κατὰ κρότοντες.

Ὅτε δὲ ὁ παντοπώλης ἔπλυνε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὁ τολμηρὸς κλέπτης ἦν ἤδη μακρὰν· διότι εἰσελθὼν μετὰ τοῦ ἀβακίου εἰς ἄμαξαν περιμένουσαν αὐτὸν πρὸ τῆς θύρας τοῦ παντοπωλείου ἐγένετο ἀφανής.

Λύσις τοῦ ἐν τῷ ΛΔ' τεύχει Αἰνίγματος.

Ὅταν δὲν βλέπω σκοτίαν μόνον βλέπω.
ἀλλ' ὅταν βλέπω, βεβαίως δὲν τὴν βλέπω.

Κ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΠΟΥΛΟΣ.

ΑΙΝΙΓΜΑ 2ον.

Τόλμημα ὑπὲρ τὴν φύσιν·
ἄλλοτε ἀπεπειράθη
πλὴν ἀπέτυχον γελοίως
καὶ εἰς ὕδατα ἐχάθη.

Ἄν τὸ πρῶτόν μου στοιχεῖον
εἰς τὸ μέσον μεταθέσῃς
μετὰ τοῦ προηγουμένου
πρὸς στιγμὴν δ' ἂν μὲ συνδέσῃς,
πρόσφερε με ἀφοῦ βάλλῃς
εἰς τὴν λήγουσαν βαρεῖαν,
καὶ θὰ ἴδῃς νὰ σημαίνω
δύναμιν καὶ ἀφθαρσίαν.

Ἄν τὸ δεύτερον στοιχεῖον
ἦδῃ ἀποσκορακίσῃς
καὶ συνάμ' ἐπισταμένως
τὰ λοιπὰ μετατοπίσῃς
τετραπόδων ἔλκω γένος
ὄργανον πολέμων εἶμαι,
κ' εἰς τὸν οὐρανὸν τὴν νύκτα
στιλπνὸς λαμπυρίζων κεῖμαι.

Ἄν μεταθέσῃς στοιχεῖον
μίαν ἔτι θὰ ποιήσῃς
ζῶ εἰς κήπους κ' εἰς θαλάσσας
κ' εἰς τὸν οἶκόν σου ἐπίσης.

Κ. ΚΑΛΟΓΗΡΟΠΟΥΛΟΣ.